

PROSVETNE DELA VCE

LIST DELAVCEV V VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNIH ZAVODIH

LJUBLJANA, 26. OKTOBRA 1973
LETO XXIV. — ŠTEVILKA 17

OD RAZUMEVANJA K URESNIČENJU

Republiški aktiv ZK Slove-
je za področje vzgoje in iz-
obraževanja je sklical v petek,
1. oktobra sejo, katere dnevni
red je obsegal eno samo zelo
pomembno točko: Nadaljnji
razvoj družbenoekonomskih
odnosov in samoupravljanja na
področju vzgoje in izobraževa-
nja z vidika ustavnih sprememb.
Kratko povedano: gre za raz-
nasega šolstva. Navzoči so
predstavniki Zveze prijate-
l mladine, osnovnih in sred-

njih šol, univerze, Zveze delav-
skih univerz, sindikata, Sociali-
stične zveze, izobraževalne
skupnosti SR Slovenije, zavoda
za šolstvo SRS, sekretariata za
prosveto in kulturo, pedago-
škega inštituta, gospodarske
zbornice in seveda CK ZKS.

Vse to naštevamo zato, da
bodo bralci spoznali, kako je
skrb za naše šolstvo, za vzgojo
in izobraževanje na vseh stop-
njah postalo — lahko bi rekli —
združena skrb vseh. Naj nave-

dem zgoščene misli iz razprave:

V zvezi z novo ustavo ter me-
stom vzgoje in izobraževanja v
njej nam mora biti najprej jasno,
kaj pravzaprav pomenita
za področje vzgoje in izobraže-
vanja pojma „svobodna menja-
va dela“ in „interesna skup-
nost“. Ali to dvoje v prihodnje
izključuje klavno možnost, da
bi bili eni tisti, ki ustvarjajo na-
rodni dohodek, drugi (v našem
primeru šolstvo), pa bi stali
pred vrati, ponujali svoje usluge

in prosili za razumevanje. Ne
pričakujemo niti ne želimo
kakršnegakoli privilegiranega
položaja za vzgojo in izobraže-
vanje — zavedati pa se moramo,
da je tudi to področje enako-
pravno z drugimi. Nobena de-
lovna organizacija ne bi mogla
uspevati, če ne bi bilo šol. Zdaj
je nujno, da sestavimo program
izobraževanja in ga ovrednoti-
mo. Tudi izobraževanje in vzgo-
ja sta vrednoti.

K šolskemu delu je nujno tre-
ba pristeti tudi predšolsko vzgo-
jo in zunanješolske dejavnosti.
Te dejavnosti v ustavnih osnut-
kih še vedno niso zajete v te-
meljne izobraževalne skupnosti.
Toda vzgoja otrok se ne začne
ob vstopu v šolo! Za dobro
predšolsko vzgojo so tako druž-
ba kakor tudi posamezne druž-
nine enako zainteresirani. Škod-
ljivo je govoriti le o „predšol-
skem varstvu“ — vzgojo pa pre-
puščati naključju.

Svobodna menjava dela naj
bo odslej temelj vseh naših raz-
prav, predvsem pa vseh načrtov
za nadaljnji razvoj šolstva. Te
velike novosti v vsem našem
družbenem ustvarjanju ne mo-
remo in ne smemo zožiti samo
na financiranje. Treba je upo-
šteti potrebe celotne druž-
bene reprodukcije — to se pravi:
poleg dela gospodarskih pa-
nog je potrebno tudi delo druž-
benih dejavnosti, ki pripravljajo
kadre za gospodarstvo ali pa to
gospodarstvo usklajujejo. Doslej
smo v šolstvu še vedno samo
popravljali narejeno. Zdaj je tre-
ba preiti na nove odnose: tudi
šolstvo se mora vključiti v po-
trebe družbe. To pomeni za
področje prosvete pojem zdru-
ženo delo.

Za družbo pa je jasno: če bo
ostal sistem financiranja šolstva
tak, kot je bil doslej, se bodo
deformacije nadaljevale. (Sicer
pa je mogoče, da bodo izstopali
področni interesi.) Toda odlo-
čiti se je treba: ali v šolstvu

(Nadaljevanje na 2. strani)

Delavske univerze ob ustavnih spremembah

Tako kot druge izobraževalne organizacije so se tudi delavske
univerze v zadnjem letu kritično ukvarjale z vprašanji družbene
angažiranosti in idejne usmerjenosti, čeprav so se problemi pri
njih pojavljali v posebni obliki. Ugotovili smo nekatere nega-
tivne težnje, ki so se v zadnjih letih izražale v tem, da se je delež
družbenega in splošnega izobraževanja v celotni programski
strukturi relativno in absolutno zmanjševal, da se je izobraže-
vanje nagibalo bolj k vodilnemu osebju kot pa k delavcem, ki so
jim delavske univerze v prvi vrsti namenjene; da je strokovno
izobraževanje vse bolj rabilo tehničnim, ne pa tudi delavčevim
samoupravnim funkcijam in širšim kulturnim potrebam itd.
Takšni pojavi so imeli seveda širše družbene vzroke, čeprav ne
bi mogli reči, da same delavske univerze niso bile za to vsaj
deloma soodgovorne. Pomembna je ocena, da sta način finan-
ciranja (dohodek ustvarjajo delavske univerze skoraj samo iz
plačil za posamične, enkratne izobraževalne storitve) in druž-
benoekonomski položaj delavcev v delavskih univerzah zelo
vplivala na programsko in družbeno fiziognomijo, zlasti pa nista
dajala možnosti za napredek kakovosti (kadri, opremljenost
itd.) delavskih univerz.

Kritične ocene, dogovori o programski preusmeritvi ter širša
družbena podpora (stališča sekretariata CK ZKS, sklepi pred-
sedstva RS ZSS itd.) so vplivali, da se je začelo stanje korenito
spreminjati na boljše.

Ta problematika je zajeta tudi v naših razmišljanjih o uveljav-
ljanju ustavnih sprememb na tem področju. Delavske univerze
so in morajo biti že po svoji posebni funkciji tesno povezane z
delovnimi organizacijami, z njihovimi kadrovskimi in izobra-
ževalnimi potrebami. Posebno vlogo imajo pri usmerjanju in
usposabljanju delovnih ljudi in občanov za uveljavljanje njihovih
samoupravnih pravic in dolžnosti, pri čemer je poudarjeno zlasti
sodelovanje z družbeno-političnimi organizacijami. Usmerjene
so k splošnim kulturnim in izobraževalnim potrebam občana. Ta
kompleks naj bi bil strjen v celotni kadrovske politiki občinske
skupnosti kot sintezi posamičnih potreb in interesov.

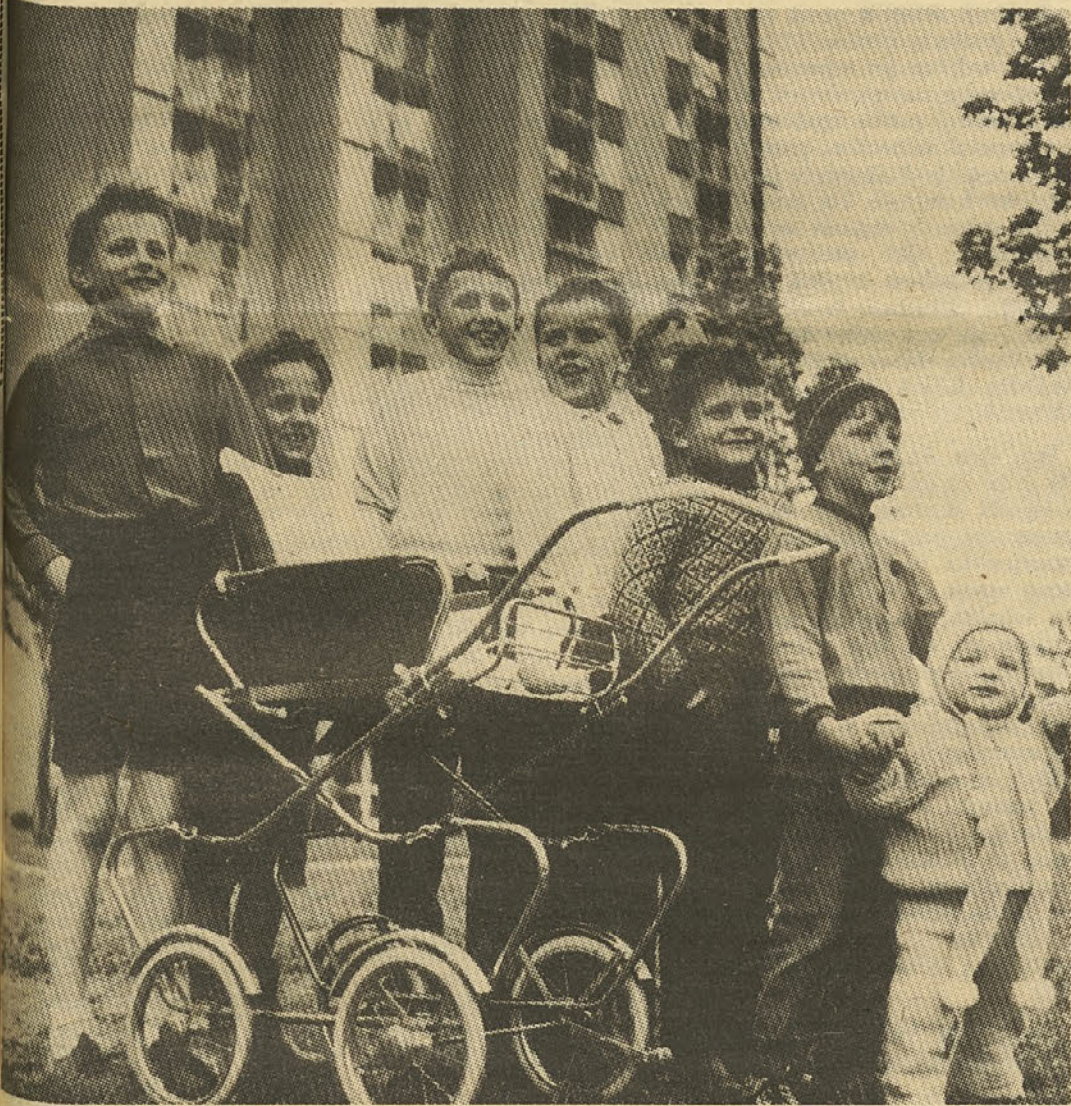
V skladu s tem naj bi oblikovali tudi samoupravna razmerja,
zasnovana na svobodni menjavi dela med izobraževalnimi orga-
nizacijami ter delovnimi ljudmi na drugih področjih dela. Na tej
osnovi že oblikovane družbenoekonomske odnose med delav-
skimi univerzami ter zainteresiranimi občani in posamičnimi
delovnimi in drugimi organizacijami bo treba brez dvoma še
razvijati in krepiti medsebojno odgovornost. Pomembno je, da
je podana osnova za to v temeljnih samoupravnih aktih orga-
nizacij združenega dela. Glede na probleme, ki sem jih omenil v
uvodu, pa se bo treba vključevati tudi v tako zasnovano samo-
upravna razmerja, ki bodo zagotavljala, da bo upoštevan širši in
dolgoročni družbeni interes.

Sodelovanje družbenih predstavnikov pri upravljanju delavske
univerze lahko le delno opravi to funkcijo. Zato se zdi po-
membno, da statut občine opredeli vlogo te izobraževalne or-
ganizacije, medsebojni odnos ter pravice in dolžnosti občana.
Pomembno je, da družbeni dogovor o kadrovske politiki v
občini med drugim podrobneje določi, katere globalne naloge
naj opravi ta ustanova. Na vse izobraževalne interese občinske
skupnosti bi bilo treba opozoriti v temeljni izobraževalni skup-
nosti, v kateri bi sodelovali delegati iz organizacij združenega
dela (ne le krajevnih skupnosti); v tej bi bilo možno tudi do-
govorjanje o razvojnih programih, o tem, kako bomo solidar-
nostno omogočali izobraževanje delovnim ljudem glede na širše
interese itd. Zato menim, da bi morali ob zakonu o izobraže-
valnih skupnostih razmisliti o značaju in nalogah teh temeljnih
skupnosti, ki bi naj bile po osnutku samoupravnega sporazuma
(„Občan“ št. 19/73) zasnovane tako, da bi ohranjale sedanjo
„delitev“ le z vidika ustanavljanja otroškega varstva in osnovne
šole. Razmišljamo tudi o alternativni možnosti: isti smoter bi
dostigali tako, da bi se delavska univerza oblikovala kot samo-
upravna skupnost, vendar bi bil potreben razmislek, ali ne bi
vodilo to k drobljenju izobraževalnega sistema in politike v
občinski skupnosti.

Poleg tega bo potrebno najti ustrezen način, da bo ustvarjena
relacija med tem izobraževalnim področjem in delovnimi orga-
nizacijami prek poklicnih ali posebnih vzgojno-izobraževalnih
skupnosti. Potreben bo tudi dogovor, katere skupne potrebe
izobraževanja odraslih naj pokriva republiška izobraževalna
skupnost.

Ta in še druga vprašanja so aktualna z več vidikov. Izobra-
ževalne organizacije, kot so delavske univerze, so po svoji vlogi
programsko prožne in polivalentne. Njihov razvoj (razširjena
reprodukcija — kadri, materialno-tehnična opremljenost, pro-
gramiranje) ter splošni izobraževalni politiki ustrezajoča pro-
gramska in družbena fiziognomija se ne moreta primerno ures-
ničevati le prek posamičnih, enkratnih pogodbenih razmerij ali
njihove vsote. Določene izobraževalne vsebine je možno za-
gotavljati le po načelu solidarnosti. Če ne bomo upoštevali tega,
se bodo ponovno okrepile težnje, ki jih želimo odpraviti, saj so
nezaželene in tuje vlogi izobraževanja v samoupravni sociali-
stični družbi.

MARJAN LAH

Prosvetne perspektive, diagonale in horizontale ... Foto: M. Kambič

SLABO NAGRAJENA VARČNOST

Osrednji točki dnevnega reda
medavne seje izvršnega odbora
republiške izobraževalne skup-
nosti sta bili uskladitev osebnih
dohodkov na področju vzgoje
in izobraževanja v drugem pol-
letju letošnjega leta in razprava
o izhodiščih za nadaljnji razvoj
družbenoekonomskih odnosov
ter o oblikovanju novih samo-
upravnih interesnih skupnosti
na področju vzgoje in izobraže-
vanja.

Kot je znano, je treba osebne
dohodke prosvetnih delavcev
uskladiti z veljavnimi samo-
upravnimi sporazumi tako, da
se zveča vrednost točke na 9,52
dinarjev. Na podlagi obračunov
je treba zbrati za vso republiko
nekaj nad 112 milijonov 940
tisoč dinarjev. V tem izračunu
niso predvidene spremembe
samoupravnih sporazumov za
osnovno in visoko šolstvo, ki so
pravkar v postopku. Republiška
izobraževalna skupnost je pred

obračunom razlike sredstev za
sanacijo osebnih dohodkov
opozorila vse zavode pa tudi
temeljne izobraževalne skup-
nosti, naj pri ugotavljanju pri-
manjkljaja poiščejo vse mož-
nosti glede na denar, ki je na
voljo. Gre predvsem za denar,
ki ni bil porabljen zaradi zamr-
nitve osebnih dohodkov v prvi
polovici leta pa tudi za druge
prihranke. Na seji so ugotovili,
da so nekateri zavodi upoštevali
priporočilo bolj dosledno kot
drugi. Tisti, ki so gospodarili
vse leto varčno, so se znašli v
precej slabšem položaju. Prvi
bodo namreč morali svoje pri-
hranke, namenjene moderniza-
ciji pouka in izboljšanju mate-
rialnega položaja, porabiti za sa-
nacijo osebnih dohodkov, dru-
gim pa bo treba z dodatnim
denarjem kriti vso razliko pove-
čanih osebnih dohodkov, saj so
ves denar sproti porabili.

Na seji so opozorili na ne-

odgovornost nekaterih zavodov,
ki niso pokazali nobenega zani-
manja, da bi se zadeve pravo-
časno uredile. Omenjene po-
datke je bilo namreč treba spo-
ročiti do 20. septembra 1973.
Mnogi zavodi in temeljne iz-
obraževalne skupnosti so podat-
ke poslali z zamudo, štiri tem-
eljne izobraževalne skupnosti
— Brežice, Logatec, Mozirje in
Sežana — ter 19 srednješolskih
zavodov pa podatkov do seje
izvršnega odbora sploh ni po-
slalo.

Na seji so se dogovorili, da
bo republiška izobraževalna
skupnost prispevala osnovnim
šolam na območju dopolnjeva-
nih temeljnih izobraževalnih
skupnosti 72 odstotkov potreb-
nega denarja za sanacijo osebnih
dohodkov, nedopolnjene
občine pa bodo morale kriti
razliko same. Izjemi sta občini
Kočevje in Ravne na Koro-
škem, ki sta zaradi letošnjega

materialnega položaja v izobra-
ževanju tako rekoč „po sili raz-
mer“ izpadli iz skupine dopol-
njevanih temeljnih izobraževal-
nih skupnosti. Za posebne,
srednje in visoke šole pa velja:
pri tistih, ki bodo lahko razliko
krili sami, bo treba kasneje, po
končnem računu pogledati na-
stali položaj. Tistim pa, ki la-
hko razliko krijejo le delno, bo
republiška izobraževalna skup-
nost znižala višino dosedanjih
dotacij za 5 odstotkov. Razliko,
tako so sklenili, pa bo krila re-
publiška izobraževalna skup-
nost dijaškim domovom in viso-
košolskim knjižnicam; denar, ki
so ga te ustanove namenile za
kritje razlike v osebnih dohod-
kih, lahko porabijo za nakup
opreme, novih knjig itd.

V nadaljevanju se je raz-
pravljalo o izhodiščih za nadalj-
nji razvoj družbenoekonomskih
odnosov ter o oblikovanju no-
vih skupnosti.

(Nadaljevanje na 2. strani)

OSNOVNIM ŠOLAM — PODPISNICAM SAMOUPRAVNEGA SPORAZUMA

Skupna komisija udeležencev samoupravnega sporazumevanja v osnovnih šolah objavlja vsem osnovnim šolam — podpisnicam samoupravnega sporazuma o merilih za delitev dohodka in osebnih dohodkov v osnovnih šolah v vednost naslednji dopis, ki ga je skupni komisiji poslal republiški sekretariat za delo:

POTRDILO

Republiški sekretariat za delo je na podlagi 21. člena zakona o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju o merilih za razporejanje dohodka in delitev sredstev za osebne dohodke (Uradni list SRS, št. 26/73) ter po prijavi skupne komisije za samoupravni sporazum delavcev organizacij združenega dela s področja dejavnosti OSNOVNIH ŠOL z dne 2-10/1973 vpisal v razvid samoupravnih sporazumov dne 10. X. 1973 spremembo določb o povečanju kalkulaturnih osebnih dohodkov prvih treh obračunskih skupin v samoupravnem sporazumu, ki velja in se uporablja od 1. VII. 1973.

Namestnik sekretarja
BORUT ŠNUDERL

Iz tega sledi, da znaša število točk za:

1. nekvalificiranega delavca — NK	132 točk
2. polkvalificiranega delavca — PK	145 točk
3. kvalificiranega delavca — K	188 točk

Predsednica skupne komisije
MILENA BOROVIČ I. r.

Nagrajevanje po delu

Samoupravni sporazum o osebnih dohodkih delavcev v osnovnih šolah določa tudi nekaj sredstev, ki so namenjena za nagrajevanje kakovostnejšega dela in boljših uspehov. Blizu se konec leta, ko bo treba tudi ta del sredstev obračunati, vsaj na tistih šolah, ki razdelitve nimajo urejene s pravilniki, po katerih bi tudi ta delitev potekala naravno že med letom.

Ne vemo, na kolikih šolah so to že tako uredili. Ker se je samoupravljanje marsikje skrčilo le na formalnosti ali pa od tod dalje še ni prišlo, predvidevamo, da tudi v tem pogledu na mnogih šolah ni bilo mnogo narejenega. Ta domneva se zdi utemeljena tudi zato, ker doslej ni bilo pomembnejše akcije, ki bi načrtno urejala to problematiko za vso Slovenijo.

Na takih šolah torej delijo prej omenjena sredstva na najrazličnejše načine. Na nekaterih linearno, s čimer se na videz izognemo zameri in zdraham, kot nekateri zmotno mislijo, drugod pa po zelo sumljivih merilih, o katerih delovne skupnosti prej ne razpravljajo in zato nosijo brez izjeme pečat subjektivnih ocen, ki so lahko le izraz občutkov, včasih simpatij, le redko pa posledica objektivnih opazovanj.

Zakaj so v zmoti tisti, ki menijo, da linearna delitev ne povzroča zamere? Reakcije ob linearni delitvi so vsekakor manj burne kot pri delitvi po neobjektivnih merilih. Verjetno zaradi tega, ker je ob taki delitvi posebej nagrajen tudi poprečni ali pa celo podpoprečni delovni uspeh in je tako večje število članov skupnosti tam, kjer nočejo videti posebne prizadevnosti posameznikov, lahko zadovoljnih. Drugi, zaradi znanih zakonitosti manjši del, ki opravlja delo nadpoprečno ali se vsaj trudi, da bi bilo delo vedno boljše in bolj učinkovito, pa se v večini primerov za denar ne meni toliko, da bi dvigal prah zaradi že tako nepomembnih vsot. Seveda pa ima ob taki delitvi prav ta manjšina le grenak občutek, da je bilo kljub posebni prizadevnosti nekaterih ponovno potrjeno demagoško geslo, da smo vsi enako prispevali k izpolnitvi nalog. Poleg zagrenjenosti je posledica take delitve splošno zmanjševanje prizadevnosti celih kolektivov; to je še posebno kritično tam, kjer večja zavzetost ni posebno zaželena.

Vsekakor več hude krvi, in to upravičeno, pa povzročajo delitve, ki niso plod dobro premišljenih in v javni razpravi sprejetih meril, torej, če niso pred dokončno odločitvijo delovali vsi potrebni samoupravni mehanizmi, ker so v tem primeru merila vsiljena.

Sredstva, ki so namenjena za kakovostnejše in bolj uspešno delo, morajo biti za to tudi

uporabljena, a le na podlagi meril, o katerih je lahko povedal svoje mnenje vsak član delovne skupnosti in če so bila sprejeta v soglasju z veliko večino. Pot do sprejemanja takih meril pa ni lahka. Takoj lahko pribijemo, da ni mogoče izdelati enakega pravilnika za vse šole, saj so delovne razmere tako različne, da to onemogočajo. Kljub temu pa lahko izkušnje z raznih šol, ki so se že podale na to zahtevno področje odnosov, mnogo pomagajo onim šolam, ki želijo ubrati podobna pota.

Menim, da se je pred tem treba odločiti, kaj ocenjevati: ali kakovost, ki je dokaj težko merljiva, ali samo rezultate dela, ki ponavadi niso takoj vidni, ali večji obseg dela, ki vsekakor daje boljše kakovost. Verjetno bi bilo treba iskati ravnovesje med naštetimi dejavniki. Glede večjega obsega dela, ki prispeva k boljši kakovosti učno-vzgojnih prizadevanj, ni težav. Sem lahko štejemo preglede pismenih domačih izdelkov, pripravljanje učnih listkov, samostojno izdelavo drugih učnih sredstev, npr. plakatov, stenskih slik, grafikonov, učil itd. Tudi uvajanje sodobnih metod zahteva več priprav in študija kot tradicionalni pouk, prav tako uporaba tudi avdiovizualnih sredstev. K boljši kakovosti je treba šteti tudi prizadevanja tistih učiteljev, ki pomagajo kot mentorji v organizacijah učencev, npr. v pionirski, taborniški in drugih, ali v raznih krožkih, saj prav ti prispevajo pomemben delež k vzgojnemu delovni uspeh in je tako večje število članov skupnosti tam, kjer nočejo videti posebne prizadevnosti posameznikov, lahko zadovoljnih. Drugi, zaradi znanih zakonitosti manjši del, ki opravlja delo nadpoprečno ali se vsaj trudi, da bi bilo delo vedno boljše in bolj učinkovito, pa se v večini primerov za denar ne meni toliko, da bi dvigal prah zaradi že tako nepomembnih vsot. Seveda pa ima ob taki delitvi prav ta manjšina le grenak občutek, da je bilo kljub posebni prizadevnosti nekaterih ponovno potrjeno demagoško geslo, da smo vsi enako prispevali k izpolnitvi nalog. Poleg zagrenjenosti je posledica take delitve splošno zmanjševanje prizadevnosti celih kolektivov; to je še posebno kritično tam, kjer večja zavzetost ni posebno zaželena.

Cilj, h kateremu nas bi moralo voditi to nagrajevanje, naj bo v nenehnem posodabljanju učno-vzgojnega procesa in s tem v večji uveljavitvi vsake šole kot ustanove širšega družbenega interesa. Zanimivo in potrebno bi bilo seznanjanje šolskih kolektivov s pozitivnimi izkušnjami nekaterih šol, zato želimo, da ta prispevek ne bi ostal osamljen.

JOŽE PERNAT

Odlikovanja učiteljem učiteljev

Ob 25-letnici delovanja pedagoške akademije v Ljubljani je bilo devet njenih profesorjev odlikovanih za predano strokovno delo. Odlikovanja je podelila sekretarka za prosveto in kulturo SR Slovenije Ela Ulrih-Atena. Ob tej priložnosti je spregovorila o skromnih razmerah, v katerih je začela z delom takratna višja pedagoška šola: bilo je le 6 učilnic, 9 redno zaposlenih predavateljev in nad 30 zunanjih sodelavcev. Od tistih tridih začetkov se je razrasla — in dala slovenskim šolam do danes že okrog 3000 diplomantov. Visoko število odlikovanih profesorjev je priznanje šoli, njenemu skupnemu prizadevanju.

Naj naštejemo odlikovance:

Dr. ALEKSANDRA KORNHAUSER, podpredsednica Izvršnega sveta skupščine SR Slovenije in mednarodno priznana znanstvenica na področju organske kemije ter izredna profesorica tega predmeta na fakulteti za naravoslovje in tehnologijo, je bila članica pedagoškega zbora pedagoške akademije od 1963—1970; v tem času jo je vodila štiri leta kot njena dekanica in direktorica. S svojo razgledanostjo in neizčrpano energijo je ustvarila pedagoški akademiji eksistenčne možnosti in jo izoblikovala v kadrovsko šolo, ki vzgaja v skladu z zahtevami časa, družbenopolitične stvarnosti in hitro se razvijajoče znanosti, učitelje vseh profilov, ki jih potrebujejo slovenske osnovne šole. Za svoje delo je dr. Aleksandra Kornhauser odlikovana z REDOM ZASLUGE ZA NAROD S SREBRNIMI ŽARKI.

BORIS MERHAR, profesor za starejšo slovensko književnost, je že ves čas obstoja pedagoške akademije in njene predhodnice višje pedagoške šole član njenega pedagoškega zbora. Poleg pedagoškega dela, s katerim zbujajo v svojih študentskih zanimanjih za domačo besedo in občutek za izrazno vrednost slovenskega jezika, se je uspešno uveljavljal kot publicist na področju slovenske književnosti. Za svoje vzgojno in publicistično delo je prof. Boris Merhar odlikovan z REDOM DELA Z ZLATIM VENCEM.

LEOPOLD PETAUER, profesor obče zgodovine, je član pedagoškega zbora akademije že od l. 1949. V tem času je objavil številna znanstvena in strokovna dela. Poleg pedagoške dejavnosti je na akademiji opravljal razne odgovorne funkcije. Med drugim je bil vodja in organizator izrednega študija prav v začetnem obdobju. Za vse to delo je bil prof. Leopold Petauer odlikovan z REDOM DELA Z ZLATIM VENCEM.

Prof. BLAŽ TOMAŽEVIČ je član pedagoškega zbora višje pedagoške šole in njene naslednice pedagoške akademije že od ustanovitve. Nekaj časa je bil

tudi njun direktor in dekan. Njegovo pedagoško delo je bilo uspešno posebno na področju metodike pouka slovenskega jezika in na področju novejših slovenske književnosti, iz katere je tudi napisal vrsto študij in člankov. Za svoje pedagoško, publicistično in upravno delo je prof. Blaž Tomaževič odlikovan z REDOM DELA Z ZLATIM VENCEM.

Prof. IVAN TOMŠIČ je kot strokovnjak in dolgoletni predstojnik bistveno prispeval k razvoju oddelka za razredni pouk. Kot temeljit poznavalec problematike razrednega pouka se je oglašal s članki v raznih revijah, pisal učne knjige in zasnoval moderna učila. S svojim delom si je prof. Ivan Tomšič že zaslužil naziv pedagoškega svetnika, zdaj pa je odlikovan z REDOM DELA Z ZLATIM VENCEM.

TOMAŽ WEBER, prof. metodike pouka zgodovine, že dolga leta sodeluje pri reformnem prizadevanju našega šolstva. K modernizaciji pouka zgodovine je prispeval učbenike, priročnike, scenarije diafilmov in projekcijske komplekte. Na akademiji sodeluje v organih samoupravljanja, je predsednik upravnega odbora in član več komisij.

Za svoje vsestransko delo je prof. Tomaž Weber odlikovan z REDOM DELA Z ZLATIM VENCEM.

Inž. arch. JAKICA ACCETTO je že 22 let profesorica na pedagoški akademiji. Od njene ustanovitve je organizatorica in usmerjevalka oddelka za tehnično vzgojo. Sodeluje z ljudsko tehniko in sorodnimi institucijami pri nas in v tujini in objavlja svoje prispevke v raznih strokovnih revijah. Na akademiji je sodelovala v organih samoupravljanja in raznih komisijah in si zlasti prizadevala za gradnjo novega poslopja akademije. Z letošnjim šolskim letom je postala tudi namestnica direktorja. Za svoje delo je inž. Jakica Accetto odlikovana z REDOM ZASLUGE ZA NAROD S SREBRNO ZVEZDO.

Prof. CIRIL BREZOVEC je z vsem svojim delom, publicistič-

nim in pedagoškim, nosilec nove smeri v prevzgoji vedenjsko motenih otrok in mladostnikov. Kot profesor na oddelku za specialne pedagoge posreduje z živo besedo svoje bogato znanje in izkušnje študentom, ki najdejo v njem zgled pedagoga, ki zavzeto dela za napredek izredno občutljivega področja vzgoje in izobraževanja. Za svoje večkrat pionirsko delo je prof. Ciril Brezovec odlikovan z REDOM ZASLUGE ZA NAROD S SREBRNO ZVEZDO.

MILA VLAŠIČ-GVOZDIČ je kot prva predavateljica metodike pouka srbohrvatskega jezika zasnovala in izdelala to metodiko in jo s svojo serijo učbenikov, delovnih zvezkov in priročnikov tudi prenesla iz teorije v prakso. S tem je dala tehten prispevek k poglobljanju bratstva in enotnosti jugoslovanskih narodov. Z zbirko Učnilo mi se, da su zvijezde, izšlo v Mostarju 1969, se je uveljavila tudi kot subtilna liriska pesnica.

Za svoje pedagoško in literarno delo je tov. Mila Vlašič-Gvozdič odlikovana z REDOM ZASLUGE ZA NAROD S SREBRNO ZVEZDO.

OD RAZUMEVANJA K URESNIČENJU

(Nadaljevanje s l. strani)

vztrajamo na modelih ali hočemo funkcionalnost? Izobraževanja in vzgoje ni mogoče iz dneva v dan spreminjati — to je najmanj desetletna naložba. Pri nas pa imamo vedno modernejše koncepte — izpeljave le-teh pa so zastarele, reakcionarne. Treba se je odločiti. Zdaj. Tu. In tudi v naši ustavi. Nastane vprašanje: kdo naj bi bil po novi ustavi ustanovitelj šol? Naj bi o osnovnih šolah odločale občine? Samoupravne interesne skupnosti naj bi odločale o srednjem šolstvu (ali tudi glede ustanavljanja in ukinitja šol). Kakšna je ob tem vloga gospodarske zbornice? Kdo je ustanovitelj izobraževalne skupnosti SRS in temeljnih izobraževalnih skupnosti? S samoprispevkom smo zgradili doslej prenekatero novo šolsko poslopje — nismo pa našli denarja za kadre. (Mar ni tudi to vzrok za pomanjkanje prosvetnih delavcev? Bi bilo bolje, če bi neposredni proizvajalci sami odločali, koliko se bo dalo za vzgojo in osebne dohodke učiteljem?)

To pomeni, naj bi v prihodnje v izobraževalnih skupnostih imeli svoj vpliv (in svoje mesto): predstavniki delovnih občanov v krajevni skupnosti, predstavniki organizacij združenega dela in predstavniki vzgojno-izobraževalnih zavodov. Tu

Svečanost podelitve odlikovanj je še povzdignil Slovesni oktet s svojim petjem.

V imenu delovnega kolektiva se je za odlikovanja zahvalil profesor Leopold Petauer. Drugim je dejal: „Visoka znanja sprejemamo kot spodbudo in obvezo, da bomo tudi prihodnje z vsemi močmi vsem svojim znanjem prispevali svoj delež k napredku naše upravne družbe. To obljubimo mi — učitelji učiteljev.“

Dr. Aleksandra Kornhauser je dejala: „Ves kolektiv ni bil odlikovan zato, ker se delujejo posameznikom. To je bilo stvarjenje. Sprejeli smo te predvse, ki so stali v rokah, v mislih in duhu, z nas vseh. Čutim, da smo skupaj delovali kot organizacija — za to usklajenost bi se danes rada iskreno zahvalila. Teh odlikovanj in tega cvetja danes ne bi bilo, če ne bi bilo skupnega prizadevanja.“ Čestitala je akademiji k njeni 25-letnici. Najbolj ta šola učiteljev tudi po dr. Kornhauserju priznava, da je v benem priznanju — in priložnosti (še danes po tolikih letih) svoje zgradbe; predavavnice raztresene v šestih dokaj oddaljenih zgradbah) postala tista, kar je po svojem delu, po svojem učnem kolektivu.“ N.

ne gre za dvodomnost — da prestejemo, kdo bo zmagal. prosveta ali proizvodnja. Gre resnično enakovrednost delovnih občin in za skupno načrtovanje. Obstaja bojazen, da predstavniki iz proizvodnje ne bi bili dovolj razgledani in da njihova udeležba pri načrtovanju dela v prosveti ali razreševanju problemov formalna. Gotovo pa bo njihov smisel za stvarno in potrebno pomagati naši šoli pri hitrejšem posodabljanju.

Gospodarska zbornica meni, da so enotna stališča na področju šolstva tudi vnaprejšnja. Ne moremo vsega razdrobiti. To nam je že v gospodarski stvari prineslo prenekatero škodo. Ni pa možno tudi združevati vsega — npr. po posameznih področjih — kakor kdo želi ali hoče.

Se naprej naj bi obstajala izobraževalna skupnost SRS, in sicer zaradi: enotnih normativov za vzgojno-izobraževalno delo, solidarnostnih ukrepov, enotne administrativno finančne službe (morda celo kot neposredni financer) in kot izvršilni organ. Lahko se namreč pripeti, da bi v posebnih izobraževalnih skupnostih prevladali interesi trenutne potrebe v proizvodnji nad načrtnim izobraževanjem. Treba se je domeniti o enotnem vrednotenju učiteljevega dela — nevdružno je namreč, da dobijo učitelji za enako delo v različnih občinah različno plačilo.

Aktiv ZKS za področje vzgoje in izobraževanja pa ima na logu, da usmeri komuniste v šolstvu k posodabljanju družbenoekonomskih odnosov na področju vzgoje in izobraževanja. Ni dobro prenašati očitkov, prav tako ni dobro očiti. Na to dvojce pa je večkrat usmerjena dejavnost komunistov na šoli. Ljudje so utrjeni od večnih dilem. Temeljne izobraževalne skupnosti za osnovno izobraževanje se lahko začno ustanavljati povsod (iz zastopnikov krajevnih skupnosti, temeljnih organizacij združenega dela in predstavnikov šolstva). Za srednje šolstvo pa se je treba odločiti — in se prebiti skozi mnenja, da bi posamezne delovne skupnosti odločale o tem.

Na osnovi te razprave bodo člani komisije pripravili koncept sklepov. Te je treba posredovati komunistom, ki delajo na področju prosvete. Kajti — ni modrost razumeti ustavo; modro je, če si predstavljamo uresničevanje tega, kar je v njej zapisano. NEŽA MAURER

SLABO NAGRAJENA VARČNOST

(Nadaljevanje s l. strani)

vih samoupravnih interesnih skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja. Dokument je bil sprejet brez pripomb, sestavljalcem pa so na seji izrekli vse priznanje. V razpravi o delovnem osnutku zakona o izobraževalnih skupnostih so poudarili, da je v njem premalo očitno delež vseh, ki se ukvarjajo z izobraževanjem, da so šole le del celote, ki bi morala zajeti tudi npr. delavske univerze itd. Zakon bi moral močnejše in jasneje uveljaviti načelo sprejemanja programov na temelju samoupravnega sporazumevanja. V predlaganem besedilu je še vse preveč očitna vloga države, zato bo treba besedilo razčistiti. Država naj namreč poseže šele tedaj, ko s samoupravnimi sporazumi tega ni mogoče storiti. Poudarili so tudi, da mora biti program rezultat dogovora, ne pa da ga predpisuje država.

Sestavljalc predloga so na seji nanizali nekatera vprašanja,

na katera bo treba jasno odgovoriti. Na primer: Kako naj bo sestavljena samoupravna delegacija izobraževalne organizacije, ali naj bodo v njej samo prosvetni delavci ali tudi učenci (študenti) ter starši. Drugo tako vprašanje je, ali opredeliti tako imenovane obvezne skupne funkcije in kako je treba to storiti. Sestavljalc so se pri tem odločili za kompromis, češ da so samo nekatere funkcije postavljene kot obvezne. Pri sestavljanju besedila se je pojavilo tudi vprašanje, ali naj izobraževalne skupnosti prevzemajo vso družbeno odgovornost za izobraževalno politiko. Ali je smotrno, da so za osnovno šolstvo odgovorni samo občani v krajevni organizaciji in občini, za srednje in nadaljnje stopnje šolanja pa delovne organizacije?

Predlagano besedilo so na seji z nekaterimi pripombami (opozarjali so tudi na nejasnost) sprejeli. Pri tem so poudarili, da je treba že sedaj začeti ustanav-

ljati temeljne izobraževalne skupnosti v skladu z ustavnimi določili.

Razpravljali so tudi o osnutku družbenega dogovora o nalogah pri oblikovanju in izvajanju kadrovske politike, predvsem o poglavju, ki govori o vzgoji in izobraževanju. Sklenili so, da bodo sestavljalce opozorili na diktiro dokumenta, saj iz sedanjega besedila ni najbolje razvidno, da so samoupravne interesne skupnosti v dogovoru enakovredno udeležene. Ugotovili so, da je vsebina predloga ustrežna. V razpravi o tej točki dnevnega reda so opozorili tudi na nekatere probleme, ki nastajajo pri izobraževanju ob delu.

Na nedavni seji izvršnega odbora republiške izobraževalne skupnosti so razpravljali še o osnutku predloga za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o pedagoški službi in o poročilu pedagoškega svetovaleca za slovenske šole v Italiji za minulo šolsko leto.

NADJA PENGOV

Sinteza znanja — splošna izobrazba

Slabost našega dela je v predmetizaciji predmetov. Po- ključno urejen predmet pomeni predmetizacijo vzgoje, torej ne daje celostne izobrazbe. Pomembno merilo za sestavo vseh učnih načrtov naj bo vedno zmogljivost učencev. Učenci morajo snov resnično „znati“, vsaj 80 % jih mora obvladati gradivo, sicer je načrt neustrezen — treba ga je popraviti, krajšati. Češar večina ne osvoji, naj odpade. Ne gre samo za razumevanje, potrebno je tudi znanje. Združeno in povezano znanje je pomemben del vzgoje, je prava splošna izobrazba.

To so misli, predlogi in opo- zila, ki so jih povedali 4. oktobra strokovnjaki na seji strokovnega sveta zavoda za šol- stvo SRS. Sprejeli so popravljene gim- nazijske učne načrte za zgo- dobo, zemljepis, fiziko in psiho- logijo. Načrti so sprejeti z manj- šimi popravki in dopolnili. Ve- še da so opozorili, da so gimnazijski učni načrti kompromisna reši- ta, sprejeta iz nujne, ki jo zah- teva praksa. Čeprav skrbno pri- loženi, kaže, da so bolj stro- go obdelani in da ni dovolj spo- štovanja sinteza znanja. Ude- leženci seje so sprejeli sklep, da jih bodo člani interdisciplinarne komisije pri zavodu poskrbeli za celostno povezavo zahteva- nja znanja.

Nadalje so člani strokovnega sveta sprejeli nov učni načrt iz matematike od 5. do 8. razreda osnovne šole. Načrt je, kot so ugotovili strokovnjaki, logično nadaljevanje načrta nove mate- matike iz nižjih razredov osnov- ne šole (ki ga že tretje leto uva- mo) in je povezava z reformi- rano srednjo šolo (uvajamo prve učne načrte v gimnazijo in tehniško šolo). Načrt je bil pred- ložen komisiji pri DMFA Slove- nije, ki se je strinjala s predlo- ženo.

Kot kaže, je načrt prožen in praktično usmerjen, tako da ga učenci zadovoljivo obvla- dajo. Uporaben in koristen je za učence, ne samo za tiste, ki nadalju- jejo študij. Kot se je pokazalo v preizkušanju, je načrt, v primerjavi s starimi ali drugimi načrti v so- odvisnih deželah, prejši skromen. Načrt je kompromis med ma- tematičnim sistemom in aplika- cijo. Prevladuje induktivni po- dizek, torej definicija na pod-

STE ŽE PORAVNALI NAROČNINO?

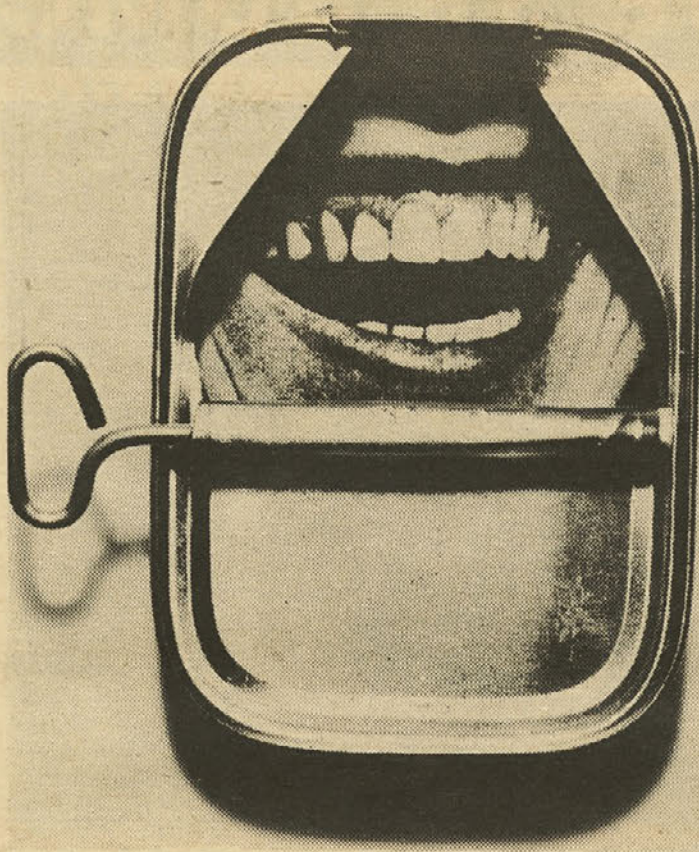
TEA DOMINKO

danjega življenja. Zamejen v ta okvir otrok korespondira na ravni odraslega (in postara- nega), opravlja nad svojim se- stavkom (pod posrednim ali ne- posrednim vplivom) nasilne ko- rekcije, ki so sicer v uslužnost- nem odnosu do sveta in zahtev odraslih, nikoli ali pa malokdaj pa v skladu z njegovim realnim ali domišljajskim svetom, z otro- kovo duševno in starostno stop- njo, z njegovo simpatično ne- zrelostjo, na višini njegovih di- menzij in perspektiv, v kakršnih se mu prikazuje svet. Lepota oziroma poetika (če smemo v tem primeru uporabiti to naj- višjo estetsko kategorijo) je v pričujočih spisih poetika štiri- deset-petdesetletnikov, ne pa poezija tistega zgodnjega ob- dobjaja, prav kateri je človek prave- zavržen, prav personifikacija lepote same. Na račun „globoke mo- ralnosti“ in vseh drugih koven- cionalnih načel žrtvujejo otroci prav tisto, kar bi bilo za vzgoj- nika, za družbo, in ne nazadnje za analitika (kot obetajoče gra- divo za raziskave) najzanimi- vejše in najdragocenejše; svojo otroško naravo, sebe celega, svoje enkratne skrivnosti in atraktivnosti svojega mišljenja.

Zdi se, kot da bi živa vzgoja in šolska leksika kar hiteli v tekmi za tem, da bi se otrok kar najhitreje znebil svojega otro- štv kot nekakšne bolezni. Postavlja se mi torej vpra- šanje, kaj storiti, da ne bi otro- ka še kar naprej pošiljali na kamnito strmino lažnega literar- nega mojstrstva in demonstri-

ranja „zrelosti“, ki je še daleč izpred njegove mentalne sta- rosti, a da pri tem vseeno ne bi prizadeli načel in metode vzgo- je in učenja (v prvi vrsti vzgoje, ki je eno izmed najpomembnej- ših področij človekovega ustvarjanja, povsem enakovred- no znanosti in umetnosti in prav nič manj pomembno od njiju). Literarna vzgoja zadeva kajpak učitelje materinsčine, predvsem pa mentorje raznih literarnih krožkov in glasil na naših solah.

Pot v prostejšo doziranje estetske vzgoje je pokazala že likovna, pri nas deloma tudi že glasbena vzgoja: pri teh dejav- nostih dopuščajo otroku že ma- lodane svobodno ustvarjanje, ne da bi se vzgojniki odvečno vme- šavali s korekcijami v početje svojih varovancev. Vloga literar- nega mentorja je seveda nepri- merno težja, ker je kompleks- nejša — pač zato, ker je književ- nost najbrž mnogo širša umet- nost od likovne ali glasbene in ker z različno ali njih literaturo ne ponuja mentorju nobenih metodskih sredstev ali po- magal (različne likovne tehnike, pri glasbi preprosta zvočila, nato instrumenti) za njegovo stopnjevanje delo v ustvarjalni skupini otrok. Menim pa, da bi moral biti mentor predvsem ob- čutljiv, po moderni literaturi in stvarih življenja razgledan člo- vek, ki pozna svoje varovance, njihovo mentaliteto, dojemli- vost, temperament, otrokovo senzibiliteto, njegovo osnovo, skozi katero gleda in vidi svet. Mentorjevo delo-vplivanje — bi moralo biti za to posredno. Vplivati, da mora otrok izbrano temo realne ali domišljajske na- rave izpeljati po pozitivističnih načelih, v znani izpeljavi, v

Konservirani smeh, Stane Jagodič

SESTANEK NOVEGA ODBORA

Letošnjega 4. oktobra se je prvič sestel nanovo izvoljeni odbor Društva defektologov Slovenije — sekcije strokovnih delavcev v vzgojnih zavodih, ki je bil izvoljen na januarskem občnem zboru.

Razen sprotnih organizacij- skih zadev je odbor obravnaval tudi nekatere pereče probleme, ki bolj ali manj tarejo vse vzgoj- ne zavode v Sloveniji. Med nji- mi je vsekakor na prvem mestu vprašanje strokovnih delavcev. Mnogi namreč zapuščajo težko delo v vzgojnih zavodih in se za- poslužujejo v drugih učno-vzgoj- nih ustanovah, kjer so za nepri- merno lažje delo bolj nagra-jeni. Razpisi delovnih mest so največkrat neuspešni, o kakšni izbiri pa sploh ni mogoče govo- riti, čeprav je osebnostna struk- tura kandidata najpomembnejši dejavnik, od katerega je odvisen uspeh pri delu (v enem od vzgojnih zavodov nujno potre- bujejo štiri vzgojitelje, pa jih ne

morejo dobiti, niti študentov ne). Razen težkega dela v vzgoj- nih zavodih je treba iskati vzro- ke za takšno stanje v premajh- nih osebnih dohodkih, krajših dopustih, nedeljskem, praznič- nem in nočnem delu, pomanj- kanju stanovanj itd. Odbor je menil, da bi morali ta vprašanja bolj učinkovito razreševati, ker bo sicer v teh zavodih vedno slabše.

Obravnavali so tudi druga vprašanja, kot npr. o strokovnih aktivih pri sekciji, o strokovni literaturi, ekskurzijah itd.

Odbor je sklenil, da mora nujno poživiti svojo dejavnost in se odločno zavzemati za reše- vanje sedanjih problemov.

Delavci v vzgojnih zavodih pričakujejo, da bo nanovo izvo- ljeni odbor sekcije učinkovit organ, ki bo prisluhnil naštetim problemom in jih bo voljan tudi razreševati.

MIHA PAJK

Skrb za učbenike

Pred nedavnim je bil na zavo- du za šolstvo SRS posvet o pro- blematiki izdajanja in oskrbe šol z učbeniki, udeležili pa so se ga predstavniki založb, ki izda- jajo učbenike za osnovne in srednje šole.

Na posvetu so nakazali te- meljne probleme, ki nastajajo pri izdajanju učbenikov in po- udarili, da bo treba uskladiti družbeno-pedagoške zahteve vzgoje in izobraževanja po večji načrtnosti izdajanja učbenikov z materialno-tehničnimi zmog- livostmi založb.

Kot prvi problem so obravna- vali cene učbenikov. Zavod zah- teva, da morajo založbe natanč- no upoštevati pogodbeno dolo- čene cene. Ne smejo jih zviševati niti po izidu učbenika niti pri ponatisih, razen, če ni to utemeljeno z večjimi tiskarski- mi stroški in ceno papirja. Za- ložbe ne smejo dopustiti, da bi avtorji potem, ko je v pogodbi že določena cena učbenika, zahtevali drugačno opremo. Kakovost opreme učbenikov je treba določiti tako, da bo opre- ma ustrezala le našim sedanjim možnostim in da ne bo preveč draga. Zavod za šolstvo bo v zvezi s tem poskrbel za dopolni- tev razpisov o izdajanju učbeni- kov. Prav tako je zavod opozo- ril založnike na tiste določbe pravilnika o postopku za potrje- vanje učbenikov, po katerih morata biti pogodbeno dolo- čena cena in višina naklade na- tisnjeni v kolofonu vsakega učbenika.

Še večje težave so s cenami učbenikov, ki izidejo v majhni nakladi (500-3000 izvodov). Njihove ekonomske cene so to- likšne, da učenci teh knjig sploh ne morejo kupiti. Do leta 1969 je take učbenike subven- cioniral republiški sklad za za- ložniško dejavnost, danes pa ni zanje pravzaprav nobenih sub- vencij. Pri tem so prizadeti po- sebno učenci poklicnih in sred- njih strokovnih šol.

Ob začetku vsakega šolskega leta so starši, učitelji in šolarji vznemirjeni: novi učbeniki ne izidejo pravočasno, v knjigar- nah, posebno v podeželskih, je napredaj premalo izvodov. Pro- blem ni tako preprost, kakor ga prikazujejo nekateri časopisni

članki, saj je pravočasni izid učbenika odvisen od številnih dejavnikov in ne samo od zavo- da in založbe. Na primer: avtor ne predloži rokopisa do določe- nega roka, recenzenti zahtevajo nove popravke, ilustrator pre- pozno izdela ilustracije, tiskarni zmanjka papirja itd.

Vzrok slabe založenosti knji- garn z učbeniki ob začetku šol- skega leta je dostikrat tudi to, da knjigarne ne vedo natanko, koliko učbenikov bodo šole po- trebovale, premalo so povezane s šolami in včasih tudi brez- brižne. Da bi bilo teh nevešče- nosti, ki povzročajo staršem ob začetku šolskega leta kar precej skrbi, konec, in da ne bi bilo več nepotrebnih posrednikov, ki zvišujejo cene učbenikov, proučuje zavod možnosti, naj bi šole same prevzele distribu- cijo učbenikov.

Razprava na sestanku je po- kazala, da bo treba izdajati učbenike bolj načrtno in smotr- no, pri tem pa sodelovati z dru- gimi jugoslovanskimi zavodi, ki se ukvarjajo z učbeniki.

Založniki so opozorili na ekonomske težave, ki nastajajo pri izdajanju učbenikov, saj po- slujejo založbe v zelo neugod- nih razmerah. Načrti za izdaja- nje učbenikov naj bi bili sestav- ljeni vsako leto posebej, pa tudi za več let naprej, avtorji bi mo- rali pravočasno oddajati roko- pise, v šolah naj bi odpravili skripta za predmete, za katere so učbeniki že na voljo, natanč- neje pa naj bi bile porazdeljene tudi naloge med zavodom in za- ložbo pri izdajanju učbenikov. Knjigarne naj bi še naprej pro- dajale učbenike; če bi jim od- vzeli to nalogo, bi jih bilo treba zaradi premajhnega prometa ponekod kar zapreti. To pa bi povzročilo kulturno škodo kra- jem, kjer so sedaj take knji- garne.

Stalna komisija za učbenike, v katero bodo imenovali svoje zastopnike zavod in založniki, bo podrobneje izdelala nekatere sklepe o izdaji učbenikov. Do- ločena je bila tudi delovna sku- pina, ki bo pripravila predlog dogovora med zavodom in za- ložbami o izdajanju učbenikov, pa tudi elaborat o tej problema- tiki.

S. M.

O literarnem ustvarjanju otrok

Referat, prebran na posvetu mentorjev literarnih krožkov in pisateljskih glasil in srečanju pionir- nih dopisnikov v Kopru

Nobenih oprijemljivih meto- dskih izhodišč nisem imel za svojo temo: delal sem po svojih estetskih merilih — prvenstveno po pisatelju, ki govori svobodno in pozna nujnost svobode pri ustvarjanju. Seveda so mi pri- ložili — kot praktičnemu peda- gogu — pomagale dolgoletne iz-kušnje dela z otroki.

Spise, ki so bili poslani na natečaj „Pisana beseda“ in ka- der sem prebral ne samo iz zbirke, marveč tudi iz oseb- nih radovednosti, označujeta predvsem dve poglavitni sla- nosti: da imajo značaj šolskih pisateljev ali pa značaj za vzgo- jne pripovedi. Ti dve vrsti ustvarjanja pa nastajata slejkoprej v razmerah in ozračju že tradi- cionalne pristranske literarne vzgoje pri pouku slovenščine v šoli in zunaj nje, ter kajpada tudi pod vplivom naših stan- dardnih slovenskih „Beril“. Oboje — tako živa vzgoja kot izbor pripovedi v naših berilih, ki sta se zmeraj veljali za vzor- nec dobre antologije — zavoljo ozkosti svojih didaktičnih načel, preživele čustvenosti, arhaične miselnosti, konservati- zma vseh barv in vrst itn. ne dovoljujejo otroku — ne kot učenca, še manj kot ustvar- jalca, da bi v njegovih spisih razvil radikalni humor, prosta domišljija, svobodni pristop do življenja iz njegovega vsak-

zneseni poetiki docela v na- sprotnju z zamisljo otroka in sveta okoli njega, bi moralo po- stati nekaj nedopustnega. Končno tudi vsi, ki se praktič- no ukvarjamo z vzgojo otrok, vemo: vse, kar ga učimo, kar mu svetujemo, pojasnjujemo, poteka pod njegovo kontrolo in cenzuro. Otrok predela vse sam, nekaj sprejme vase, drugo za- vrže. Kar v osamljenem strem- ljenju vseh svojih sil, v spanju in vedenju ni priredil sam sebi, ne osvojil, ostaja prazna lupina, ne- znana podoba, nasilno breme. To ne bo rastlo in dozorevalo. Prav tako nedopustno bi mo- ralo biti, kar se na žalost po- gosto dogaja in čemur sem bil že sam nemalokrat priča — da je mentor favoriziral tiste otro- ke, katerih literarni izdelki so popolnoma zadovoljili načela „zrelega“ mišljenja in sklenjene literarne oblike, in da so po drugi strani zavirali tiste, ki so mislili s svojo glavo in so bili s svojim radikalnim svojevrstnim mišljenjem v nasprotju s „pri- dnimi“, tj. pravzaprav z mentor- jem kot zrelim človekom, ki je hotel svoj mir ali je stremel za prevzetim vzorcem nekakšne idealne klasične umetnosti. Ravno ti vprašljivi otroci pa so najboljši ustvarjalci, zanimive človeške narave, katerih pose- bnosti bi bilo treba še spodbujati in negovati. Stvarni, logični, po- nosni, odrezavi so pričakovali od mentorja nekakšen recept, ker je „človek z izkušnjami“. V takih primerih bi moral ravnati svetovalec prav narobe, kot to počne: namesto da bi v krožkih oz. podobnih literarnih jedrih gojili povprečni nivo doje- manja, čustvovanja, cvetlični stil itd., itd. in silili posebnosti pod vijake takih splošnih regu-

lativov (ali pa, če se temu upi- rajo, celo izključevali iz literar- nih skupin), bi morali najti naj- bolj naravno pot, da bi bili po- vprečni otroci v čim pogostej-šem stiku z nadarjenci v svojih skupinah, ker bi, v to sem pre- pričan, dvignilo splošno raven vseh piščočih otrok. Razumljivo je, da mora biti pri njih „teh- nicizem“ — popravljanje sla- bega jezika, slovnične itd. delo mentorja v literarnih jedrih ve- liko neposrednejše. Vendar bi moral biti tudi tu na dvojni preži, da s preveliko puristično vneto ne prizadene osnovne podobe otrokove predstave, a da ga po drugi strani vendarle karseda neopazno pripelje na zakonito pot jezika. Jezikovni nadzor naj bi bil torej po mo- jem edini direktni poseg, po- moč, da si otrok razjasni svojo podobo o svetu, pa seveda ve- liko posrednejše, previdnejše, iz distance. Sem pa tja ne bi sko- dil neposredni poseg v proces tako zastavljene vzgoje in to v obliki ter s pomočjo opazoval- nih vaj; otroci naj bi zapisali stvar ali dogodek — (kraj, ki so ga vsi skupaj videli, srečanje, kateremu so bili vsi priča, ali karkoli že, kar se jim je vsem hkrati zgodilo). Spisek takih tem, motivov bi bil širok, segal naj bi od najbolj profanega do najbolj osebnostnega doživlja.

(Nadaljevanje prihodnjik)

OPOMBA

Razmišljanje pisatelja Loj- zeta Kovačiča navezuje na spi- se, ki jih je zbrala Zveza prija- teljev mladine Slovenije kot od- ziv na pobudo, naj bi pionirske igre tega dvestoletnega obdobja spodbujale tudi otrokovo be- sedno ustvarjalnost.

Jugoslovanske pionirske igre posegajo v otrokov prosti čas, tisti voden, usmerjen, organizi- ran. Posebno mesto je bilo v teh igrah namenjeno, kot že re- čeno, otrokovemu besednemu izrazu — pesmi, pripovedi, dramskemu prizoru. Neposred- no spodbudo je dal Pionirski list z razpisom natečaja, če že tako to imenujemo „Pisana be- seda“ in z objavljanjem boljših prispevkov. Mentorje glasil, krožkov, učitelje slovenskega jezika je spodbudil sam pro- gram lger in njegova utemeljitev v Glasilu DPM. Kot je bilo pri- čakovati — odzivali so se tako posamezniki kot člani raznih krožkov, dopisniških, novinar- skih, literarnih.

Prozne sestavke je posebna žirija (Berta Golob, ki je obliko- vala osnovna izhodišča in smotre te vsebine lger, Kristina Brenkova, Lojze Kovačič) oce- nila pred srečanjem pionirjev — dopisnikov v Kopru, 12. in 13. oktobra letos, kjer naj bi avtorji najboljših sestavkov tudi sode- lovali.

Srečanja otrok pomenijo vedno tudi srečanja odraslih, mentorjev, ki so gibalo otro- kove aktivnosti in ustvarjal- nosti. Vsakokratno srečanje, ki je navzven le kratka manifesta- cija dela, pomeni korak v smeri boljšega poznavanja metod in načel dela z mladimi in pozna- vanje mladih samih. Tokrat so bili udeleženci srečanja učitelji slovenskega jezika, mentorji gla- sil in literarnih krožkov. Čeprav je pisatelj Lojze Kovačič v svoj- jih razmišljanjih izhajal iz spisov „Pisane besede“, menimo, da razmišljanja posegajo tudi v naš odnos do vsakega otrokovega besednega snovanja.

A. V.

Pozornost do učiteljev

Zveza sindikatov obalnih občin, pododbor za prosveto in kulturo in temeljna izobraževalna skupnost obalnih občin Koper so izbrali soboto, 20. oktobra, za dan prosvetnih delavcev. To je bila tudi družbeno strokovna manifestacija prosvetnih delavcev piranske, izol-ske in koprške občinske skupščine.

Že v zgodnjih popoldanskih urah so se na slavnostnem sprejemu v Portorožu zbrali upokojeni prosvetni delavci z obalnega območja in partizanski učitelji, ki so kasneje nadaljevali v zborovanjem prosvetnih delavcev in poslušali predavanja profesorja doc. Franca Strmčnika o didaktičnih problemih naše šole. Še pred bogatim kulturnim programom in prijetnim družabnim srečanjem so podelili nagrade in pismena priznanja šestnajstim prosvetnim delavcem.

Nagrade za izredno uspešno delo v vzgojno-izobraževalnem procesu in posebna pismena priznanja so prejeli:

ENNIO AGOSTINI z ekonomske srednje šole z italijanskim učnim jezikom v Izoli;

MARIJA BOLJE z osnovne šole Vojka Šmuc iz Izole;

LJUDMILA BRČIN, inštruktorica za nego bolnika v zdravstveni šoli v Piranu;

MIROSLAV ČOK, dolgoletni upravitelj in kasneje ravnatelj osnovne šole v Luciji, letos spomladi pa je bil invalidsko upokojen;

RADA JELINČIČ, knjižničarka v osnovni šoli Piran;

ROŽA KOBAL, vzgojiteljica v koprskem dijaškem domu;

MODEST KOCJANČIČ, učitelj telesne vzgoje v osnovni šoli Janko Premrl-Vojko v Kopru;

JELKA KOKOLE, vzgojiteljica in vršilka dolžnosti ravnatelja vzgojno-varstvenega zavoda v Semedeli;

MARA KOLJENŠIČ, ki poučuje na posebni osnovni šoli pri bolnišnici v Valodolci;

HINKO KUKOVEC, ravnatelj vzgojno-varstvenega zavoda v Kopru;

NIVES MANDIČ, učiteljica v italijanski osnovni šoli v Kopru;

MILAN MARUŠIČ, ravnatelj gimnazije v Kopru;

ZOFKA POPOVSKI, vzgojiteljica v vzgojno-varstvenem zavodu v Izoli;

MARIJA TROŠT, zdaj že upokojena, ki je delala v oddelku podaljšanega bivanja v osnovni šoli v Semedeli;

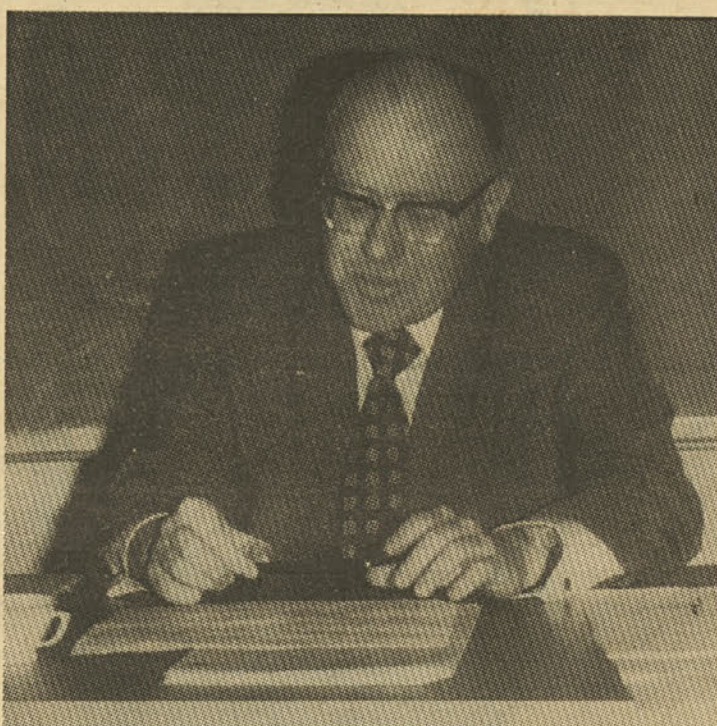
JOŽICA VRHOVNIK, učiteljica četrtega razreda v osnovni šoli v Sečovljah;

MARIAN ŽERJAL, učitelj telesne vzgoje v osnovni šoli v Škofijah.

Šole in zavodi na območju obalne temeljne izobraževalne skupnosti so predlagali za nagrade in priznanja kar 51 kandidatov. Izbrala je bila torej izredno težka, čprav je skupščina že konec letošnjega maja sprejela pravilnik o podeljevanju nagrad delavcem s področja izobraževanja in vzgoje na območju občin Izola, Koper in Piran.

Na obalnem območju je kar 34 šol, v katerih poučuje le nekaj manj ko tisoč učiteljev in predavateljev, med katerimi je veliko takih, ki že desetletja ali dve in še več vztrajajo na delovnih mestih in svoje znanje nesebično razdajajo mladim. Zato so člani skupščine temeljne izobraževalne skupnosti obalnih občin v Kopru sprejeli sklep, da bodo vsako leto poleg nagrad prosvetnim delavcem in vzgojiteljem za izredne delovne uspehe podeljevali tudi javna priznanja dolgoletnim prosvetnim delavcem.

—tu—

„Čimprej se moramo sestati z nekom, ki bi nam znal odgovoriti na vsa vprašanja, ki se porajajo ob ustavnih spremembah,“ pravi predsednik skupščine temeljne izobraževalne skupnosti obalnih občin Koper profesor MIRAN HASL — Foto: T. Urbas

Učitelj in ustava

Prejšnji četrtek so se sestali na svoji redni 20. seji člani skupščine temeljne izobraževalne skupnosti obalnih občin v Kopru. Živahna razprava o osnutku nove ustave, v kateri je sodelovalo veliko članov, je sicer zahtevala jasne odgovore na mnoga vprašanja, predvsem pa pojasnila glede nekaterih nejasnih določil ustave o sistemu izobraževanja, načinu financiranja, delegatskih odnosih in vplivu družbe na samoupravne določitve v posameznih šolah in vrstah izobraževalnih dejavnosti.

Na območju temeljne izobraževalne skupnosti obalnih občin v Kopru je zajetih v sistem izobraževanja nad 10.000 učencev in dijakov in le nekaj manj kot tisoč učiteljev in profesorjev. Učitelji in profesorji z obalnega območja pozdravljajo določila v osnutku nove ustave, ki priznavajo tudi izobraževalni dejavnosti značaj nematerialne

proizvodnje, saj učitelji s svojim družbeno pomembnim delom razvijajo v mladih ljudeh sposobnosti za nove, človeške, idejno napredne medsebojne odnose. Oblikujejo torej prihodnje samoupravljavce.

Za tako pomembno in tudi odgovorno delo, ki ga opravljajo prosvetni delavci, so menili na seji, je potrebna tudi ustrezna materialna osnova, enotna politika obalne temeljne izobraževalne skupnosti, enotno zbiranje, nagrajevanje ter razdeljevanje denarja in — seveda — enotno vrednotenje učiteljevega dela. Prehajanje učiteljev iz ene v drugo občino bi povzročilo veliko težav in nevšečnosti, posebno še na območju koprške temeljne izobraževalne skupnosti, ki na sorazmerno majhnem prostoru regionalno zajema več občin.

Tako imenovane „mini skupščine“, o katerih so govorili na seji v Kopru, naj bi imele glede na ustavne spremembe pomembno vlogo. Strokovna služba naj bi jih povezala in ugotovila, če je ta oblika zares najboljša.

„Čimprej pa bi se seveda želeli sestati z nekom, ki bi nam znal odgovoriti na vsa vprašanja, ki se porajajo ob ustavnih spremembah. Prosvetni delavci na Koprskem si želimo zgraditi takšne smotre, ki bodo kar največ prispevali k rasti družbeno razgledanega, svobodnega in z znanjem oboroženega človeka, zavestnega pripadnika naše socialistične samoupravne družbe,“ so še posebej poudarili na seji skupščine, ki jo je vodil njen predsednik profesor MIRAN HASL.

TONE URBAS

POSTOJNA:

Štipendije glede na uspeh

Temeljna izobraževalna skupnost v Postojni si zelo prizadeva, da bi v prihodnjih nekaj letih omilila kadrovske težave v vzgojno-izobraževalnih ustanovah. Manjka predvsem učiteljev za razredni pouk. Čeprav so štipendije vabljuje, saj znašajo najvišje celo 900 din, so letošnjo jesen od enajstih razpisanih štipendij podelili le sedem. Štiri razpisane štipendije so torej ostale neizrabljene; ta denar bodo uporabili za zvišanje štipendij svojim 37 štipendistom.

Družbeni dogovor o štipendiranju sicer določa višino šti-

Z referendumom hitreje do šol

Na nedavnem družbeno-političnem zboru kamniške občine so med drugim potrdili tudi program gradnje vzgojno-izobraževalnih objektov. S tem so sprejeli zahtevno in odgovorno nalogo. Program namreč zahteva, da je treba zagotoviti mladini in odraslim vse možnosti šolanja in izobraževanja za tiste poklice, ki jih potrebuje gospodarstvo, hkrati pa omogočiti otrokom od rane mladosti do polnoletnosti zdravo socialistično vzgojo v samoupravnem duhu.

Skupščina občine Kamnik sicer že nekaj let uspešno zbira denar za naložbe v šolstvo. Vsako leto podpiše z delovnimi organizacijami dogovor o zbiranju denarja v te namene. S tem delom bodo nadaljevali tudi v prihodnjih petih letih. Predlagani referendum o zbiranju sredstev v prihodnjih petih letih v vseh kamniških delovnih organizacijah bodo pripravili 20. decembra letos.

Če bo referendum uspel, bodo delovni ljudje, ki so zaposleni na območju kamniške občine, prispevali po 0,8 odstotka od bruto osebnega dohodka za šole. Po petih letih bi tako zbrali okoli milijardo in 200 milijonov starih din. Za uresničenje sedanjega načrta bi potrebovali okoli 4.350.000.000 starih dinarjev. Potrebno vsoto denarja bodo zbrali iz sredstev za otroško varstvo, iz občinskega proračuna, nekaj posojila pa bodo dobili od republiške izobraževalne skupnosti.

KOPER:

Delo bo končano

Lani oktobra so začeli v Kopru graditi nov vzgojno-varstveni zavod, ki bo lahko sprejel okoli 230 otrok od drugega do sedmega leta starosti. Hkrati z gradnjo vzgojno-varstvenega zavoda so začeli preurejati tudi Pionirski dom, nekoliko kasneje pa graditi še kotlovnico, ki bo ogrevala obe zgradbi.

Predvidevajo, da bodo vsa dela in oprema stali okoli 5,5 milijona din. Nove prostore bodo odprli v prvih novembrskih dneh.

LITIJA:

Premalo denarja

Že pred dobrimi štirimi leti so se občani litijske občine z referendumom odločili, da bodo s samoprispevkom pomagali k hitrejši izgradnji in preureditvi šol. Kljub vsemu pa je v litijski občini še vedno 19 (devetnajst!) organizacij združenega dela, ki doslej s skladom za gradnjo in obnovo šol še niso podpisali pogodbe za odvajanje sredstev v ta sklad; v njem se je do konca prejšnjega meseca nabralo skoraj 9.600.000 din.

Za preureditev in gradnjo novih šol so v Litiji porabili iz

S tem denarjem naj bi bližnjo do leta 1978 zgradili Kamniku center strokovnih osnovno šolo z vzgojno-varstvenim zavodom na Dupležu, pomožno šolo v Kranju, vzgojno-varstvene zavode v Trškem polju, Mostah, mendi in Šmarci.

VOTLO PRI KRANJU:

Preureditvena dela z zamudo

Učenci osnovne šole iz klega gostujejo že nekaj časa v osnovni šoli v Šenčurju, preureditvena dela na njihovi šoli v Voklem še sedaj niso končana. Stroški za dodatna so še enkrat tolikšni, kot predvidevali. Obnovljena osnovna šola v Voklem bo imela oddelke predšolskega varstva, zato bo del denarja obnovo šole prispevala temeljne izobraževalne skupnosti v Kranju še sklad za otroško varstvo.

PREDDVOR:

Slabo kaže

Kdaj bodo dobili v Predvoru svoj vzgojno-varstveni vod? V hiši, ki je namenjen preureditvi v vzgojno-varstveni zavod, so še vedno stanovanje svet za otroško varstvo v njeno mora najprej dobiti otrok, da bo lahko kupil stanovanje za stanovalce te hiše. Načrti za preureditev starišnje hiše v vzgojno-varstveni zavod bodo narejeni prihodnje leto, šele l. 1975 pa bodo začeli prezidavati stare prostore.

DUPLJE:

Domačini so prispevali opremo

Prenovljena šola v Dupljah je dobila tudi oddelke predšolskega varstva. Sprično potreba željo domačinov bodo jedno odprli še en oddelke predšolskega varstva otrok, bodo, po dogovoru s predstavniki krajevne skupnosti, spevali del denarja za opremo prebivalci. del denarja opremo domačini.

Predsednik izvršnega odbora temeljne izobraževalne skupnosti obalnih občin v Kopru prof. DARKO OPARA: „Šole in vzgojno-varstveni zavodi so komisiji za podeljevanje nagrad zaslužnim prosvetnim delavcem in vzgojiteljem naprtili zelo težko in odgovorno delo: za nagrade so predlagali kar 51 kandidatov. Zavodi še vedno predlagajo, da bi nagradili delavce ob upokojitvi; zato je izvršni odbor sprejel sklep, da bodo podeljevali priznanja tem delavcem na slovesen način, ob koncu šolskega leta.“ — Foto: T. Urbas

BISTRICA PRI TRŽIČU:

Vedno bliže cilju

Pred dnevi je bila zgrajena osnovna šola na Bistrici pri Trziču, prihodnjo jesen pa bodo dograjeni še: vzgojno-varstveni zavod na Bistrici in v Križah, preurejeni bosta osnovni šoli v Podljubelju in Kovorju in razširjena osnovna šola heroja Grajerja. S tem bo uresničen program gradnje šol in vzgojno-varstvenih zavodov.

Z dograditvijo osnovne šole na Bistrici je namreč končana druga faza izgradnje osnovnih šol in vzgojno-varstvenih zavodov. Nova šola, ki nosi ime po

narodnem heroju Mirku Bračiču, ima kar 3900 kvadratnih metrov porabne površine. Urejena je tudi okolica šole, le igrišča ob njej bodo nared šele prihodnje leto. Velik prostor pred šolo bodo s pridom uporabljali učenci vseh treh tržiških osemletk pri pouku prometne vzgoje.

Nova šola na Bistrici je skupaj z opremo stala nekaj več kot 10.700.000 din, s stroški za ureditvijo igrišč in okolice pa se bo skupna vsota povečala na 12.000.000 din.

O VZGOJITELJEVEM DELU V DIJAŠKEM DOMU

NOVO ŽIVLJENJE V STARIH ZGRADBAH

Domovi za učence srednjih šol so pomembna družbena središča za vzgojo mlade osebnosti. Vse do danes so obdržali svoj prvotni namen: vanje sprejemajo mladino, ki živi in se šola zunaj svojega stalnega bivališča, ločena od svojih staršev in pod vplivom novega okolja.

Današnje internatsko življenje je precej drugačno od nekdanjega, čeprav so zgradbe povečini še vedno tako zelo stare, kot je stara zgodovina o internatih. Spremenil pa se je odnos gojenec – vzgojitelj. Dolgo časa je bil poklic vzgojitelja v dijaškem domu pisarniško – administrativno delo. Vzrok za to sta bila že sam sistem domske vzgoje in pomankljiva vzgojiteljeva izobrazba. Toda hkrati z razvojem industrije se je večala tudi zahtevnost šolanja; profil vzgojitelja je bilo treba preoblikovati. Letos so končali študij prvi redni slušatelji pedagoške akademije na oddelku za domsko vzgojo. To pa bo prav gotovo še pripomoglo h kvalitetnejši vzgoji v dijaških domovih.

Kakšne so pravzaprav vzgojiteljeve naloge? Vzgojitelj namreč organizira vzgojne dejavnosti, spoznava učenca „kot objekt vzgoje“, organizira vzgojne skupine, oblikuje življenje, delo in odnose v domu, organizira učenje, pripravlja predavanja za dopolnilno izobraževanje, znati mora svetovati itn.

Se in še bi lahko našteval, vendar bi storil napak, če ne bi posebej omenil načina, kako ravnamo z mlado osebnostjo, da ustvarimo zaupanje, ki je nujno za uspešno sodelovanje.

Prav to je morda največ, kar lahko dober vzgojitelj naredi. Če učenec si lahko pomaga s strokovnostjo, delo s človekom pa zahteva osebno obravnavo, ki mora temeljiti na opazovanju objekta in ne na „šabloniziranju“.

V šoli se pripravlja študent, v dijaškem domu pa študent, ki bo nekoč vzgojitelj, na svoje prihodnje delo: uči se psihologije, pedagogike, metodike itd. Ne smemo pa pozabiti, da bo pri svojem delu v domu potreboval tudi ljubezen do dela, kot član kolegijskega moštva, ki skrbi za dobre medsebojne odnose, in kakor povsod, bo tudi tukaj nujno teamsko delo.

NA RAZPOTJU

Poklic domskega vzgojitelja danes na razpotju: Ali naj bo dober človek, ki se bo posvečal otroci skupini, ali dober teoretik, ki bo znal pomagati pri učnih težavah ali pa izvrsten organizator pri organizaciji prostega časa. Verjetno bi bilo idealno, ko bi vse te lastnosti združile v eni osebi. Bolj stvarno pa bi bilo, če bi si razdelili delo tako, kot to pomeni, uvedli naj bi specializacijo za posamezne vloge. Na primer: vzgojitelj naj imel kot doslej svojo skupino, poleg tega pa bi moral prevladati vsaj eno interno področje ali kulturo, šport, tehniko, glasbo, likovnost itd. Dejavnosti naj bi imeli gojenci v prostem času, ki bi bil s tem koristno izrabil.

Zavod za šolstvo je izdal okvirni vzgojni program za domove učencev srednjih šol. Kaj vse mora narediti vzgojitelj, kadar organizira svojo skupino?

Ob sprejemu je dobro, če sestavi oddelke učencev istega razreda, iste starosti. Ker so spalne manjše, naj vzgojitelj v začetku pusti, da si gojenci sami izberejo, kateri fantje bodo skupaj v sobi (bratje, sestre, športniki itd.).

Nato naj izberejo predstavnika oddelka in oddelčni odbor. V komisijah (npr. disciplinska, športska, prehrabena, higijenska, idejno-politična) naj sodeluje približno tretjina oddelka. Vzgojitelj naj jih seznani z domskim redom, z dolžnostmi in pravicami.

Pri dolžnostih je predvsem pomembno, da imajo vsi vzgojitelji enotna stališča.

Sobni starešine bodo nadzorovali urejenost sob, oddelka pa naj bo celota, ki bo sposobna tako tudi delovati in bo kos nalogam.

Seveda pa skupina potrebuje

vzgojitelja. Ali naj bo vzgoja popolnoma permisivna ali represivna? Ali naj vzgojitelj o vsem odloča ali naj prepusti odločitve oddelku in vodstvu oddelka?

Menim, da v dijaškem domu mora prevladovati permisivna. Dobri, zgrešeni učenci, dežurni, športniki naj bodo pohvaljeni, nagradimo jih z dobro knjigo, brezplačnim izletom, smučanjem, vstopnico za dober film itd. S problematičnimi gojenci naj se vzgojitelj pogovori sam ali pa vpiro gojencev oddelka. Skoraj vedno ima prestopke svoje vzroke, najbrž ni nastal na hitro. Če pa se zgodi v trenutku objektivnosti, bi to lahko označili kot spodrsrlaj, kar pa je seveda odvisno od primera samega.

Vzgojitelj mora ugotoviti, „zakaj se je to pripetilo“. Ob razumevanju gojenca bo lažje ukrepal in našel pravo rešitev. Samo vpitje in običajne fraze, kot so:

„Kaj pa si domišljaš? Jaz sem bil v tvojih letih veliko pametnejši! Ali misliš, da bo družba podpirala take lenobe, kot si ti?“ lahko rodijo prav nasproten učinek in nepopravljivo škodo – to je popolna odtujitev. Za ilustracijo naj navedem dva zgleda: Vzgojitelj X je vesten, natančen, vedno ima najbolj urejene priprave, ne zamuja, je urejen, vse hoče imeti v redu. Ni popustljiv, vedno zahteva točnost; če je bilo na kolegiju sklenjeno, da morajo gojenci ob 9. uri spat, ob 20.30 izklopi televizor, pogasi luči, vse nažene spat, ugovorov ne trpi, dosledno za vsak prekršek napiše ukore.

Vzgojitelj Y je pravo nasprotje vzgojitelja X. V odnosu do gojencev je mil, za vsakega najde pravo besedo, ob plesu v domu bo podaljšal zabavo, ki si jo vsi žele, s fanti bo ob urah razvedril in se ukvarjal s športom, vse bo dovolil, na red ne bo toliko pozoren.

Prepričan sem, da opravlja Y svoje delo mnogo bolje, čeprav pride zaradi svojega načina v nasprotje s kolegom X. Vendar je mnogo bliže vzgojitelju kot poklicu, saj s svojim načinom podpira v „notranjost gojencev“, gotovo jih tudi bolje razume.

Seveda pa so v idealnem vzgojitelju združene lastnosti obeh opisanih tipov.

Vzgojitelj naj bo natančen takrat, ko je to potrebno, npr. ob učnih urah, dnevnem redu... „prožen“ in razumeva, joč pa takrat, ko mora pisati dovolilnice, ko mora odločiti o odhodu domov, kratka, ob konkretnih situacijah internatskega življenja.

Predvsem pa naj razume razvijajočo osebnost tudi v njenih težnjah in hotenjih, naj se ji zna približati. Potem bo tudi sam nagrajen: gojenci mu bodo njegovo pozornost vračali z razumevanjem, z zaupanjem, pri delu ne bo imel težav.

Kaj menijo o vseh teh zadevah strokovnjaki, ravnatelji treh večjih internatov v Ljubljani: IVAN STRMOLE, ravnatelj doma tehniških šol, MARTA KURET, ravnateljica doma Anice Černejeve in JOŽE PRELOG.

LOG, ravnatelj doma tehniških šol?

Odgovorili so nam na tri vprašanja:

– Kakšno naj bo vzgojiteljevo delo v dijaškem domu?

– Kako naj vzgojitelj primerja uspešnost vzgojnega dela in kako si razlagate permisivno vzgojo v domu?

– Ali mislite, da bo pri vzgojiteljevem delu potrebna diferenciacija, kot je v šoli?

– Kakšno naj bo vzgojiteljevo delo v dijaškem domu?

IVAN STRMOLE:

„Vzgojitelj ima mnogokrat premalo časa za pravo vzgojno delo, za delo v vzgojni skupini. Vse preveč ga mora porabiti za različne oblike nadziranja. Pri takšnem opravljanju pa težko ostane ustvarjalen, kar je za vzgojiteljevo delo temeljno načelo. Če je vzgojitelj pri svojem delu doživel v besedah, dejanjih, odzivanju, ukrepih in če opravlja le tisto, kar mu je v tej ali oni obliki naročeno (vzgojni načrt), bo sicer formalno zadovoljil zahteve delovnega mesta, vendar bo vzgojno ostal ne-učinkovit. Zdravilo proti temu je nenehno širjenje kulturnega okusa in spremljanje družbenega dogajanja pa tudi strokovno izpopolnjevanje.“

MARTA KURET:

„Vzgojiteljevo delo mora biti vsestransko: oblikuje naj vse navade – od najosnovnejših higijenskih do kulturnih, estetskih, družbenomoralnih in delovnih. Ni dovolj, da je samo strokovno pedagoško usposobljen, imeti mora tudi dobro mero volje in potrpežljivosti. Najbolje je, če je njegov delovni čas strižen, saj tako najlažje uresniči svoj delovni program. Domski pedagog lahko vodi dozorevajočo osebnost in ji v vzgojnem procesu predstavi življenje z vsemi pozitivnimi vrednotami le tedaj, če je ustrezno izobražen, dobro pozna oblike, metode in vsebino vzgojnega dela. Tak strokovno podkovan vzgojitelj bo lahko uspešno vodil vzgojno delo s posamezniki in obvladal skupino. Najbolje je, če je skupina homogena. Večkrat pa nas presenetijo izjemne situacije; v vsakem mladem človeku se porajajo številni osebni problemi, potrebna je vzgojiteljeva pomoč. Če znamo pomagati ob pravem času, potem smo svoje delo uspešno opravili.“

JOŽE PRELOG:

„Vzgojitelj mora biti predvsem organizator vzgojne dejavnosti. Učencem mora neposredno pomagati pri razvoju in oblikovanju njihove osebnosti. Vzgojiteljevo delo je pomembno predvsem v tem, da vzpostavlja demokratične odnose z učenci in med njimi ter tako ustvarjalno vpliva na življenje in delo učencev v domu. Vzgojiteljevo delo v domu mora biti zaradi obširnih vzgojnih smotrov in nalog – načrtno. Vzgojitelj mora skrbeti v domu za vsebino, obseg in oblike dejavnosti pa tudi za prilagajanje učencev skupnemu življenju in domskemu režimu. Vzgojiteljevo delo je vzgojni skupini in s posameznimi učenci. Skratka, učence uvaža v sistem samoupravljanja, skrbi za učencev šolski uspeh, biti mora mentor za posamezne interesne dejavnosti ter pri tem sodelovati s šolo, stari in drugimi vzgojnimi dejavniki. Pri vsem svojem vzgojnem delu pa ne sme pozabiti na idejno-marksistično usmerjenost in socialistično angažiranost domske vzgoje, ki mora predstavljati šolo za samoupravljanje.“

– Kako naj vzgojitelj preverja uspešnost vzgojnega dela in kako si razlagate permisivno vzgojo?

IVAN STRMOLE:

Vzgojitelj spozna, da je uspešen v domu, kadar čuti, da ga gojenci sprejmejo, da ga potrebujejo. Ob tem pa najbrž ne bi smel opustiti preverjanja zunanjih kazalcev, kot so: red, disciplina, učni uspeh, osip, izoblikovanost vzgojne skupine, aktivnost gojencev. Permisivnost radi ocenjujemo po pogostosti vzgojnega ukrepanja, kar pa ni vedno merilo za permisivni pristop k vzgoji, saj je to lahko rezultat nezahtevnosti. Bistvo permisije vidim v tem, da je vzgojitelj „med gojenci“, ne pa „ob njih“, „pred njimi“ ali celo „med njimi“. Veljavnih norm vzgojitelj ne posreduje frontalno, pač pa skuša doseči pri gojencih občutek, da so norme sami oblikovali, zato jih bodo zavoljo izpolnjevanja dolžnosti kot za oblikovanje najvišjih družbenih vrednot.“

MARTA KURET:

„Preverjanje uspešnosti vzgojiteljevega dela je vsekakor zelo zahtevna naloga. Dosežki niso vidni takoj, pokažejo se šele v dobro izoblikovanih vzgojnih skupinah, v humanih in kulturnih medsebojnih odnosih ter prijetnem ozračju v domu. Kdaj smo lahko s svojim delom zadovoljni? Takrat, kadar so naše gojenke sproščene, se žele z nami odkrito pogovarjati in nam brez strahu povedati, kdaj niso bile zadovoljne z našim ravnanjem. Permisivna oblika dela se je v domovih zelo uveljavila pri interesnih dejavnostih in v domskih skupnostih.“

JOŽE PRELOG:

„Naj odgovorim najprej na drugi del vprašanja – kako si predstavljam permisivno vzgojo? Metode in postopki pri vzgojnem delu v domu ob uresničevanju osnovnih vzgojnih smotrov domske vzgoje, ki motivirajo in aktivirajo učence v domskem življenju, razvijajo čut kritičnosti in ustvarjalnosti ter socializirajo njihove postopke, spadajo prav gotovo med načela permisivne pedagogike. Uresničitev naštetih smotrov in nalog, zapisanih tudi v Okvirnem vzgojnem programu za domove, ki ga je sprejel strokovni svet zavoda za šolstvo 6. dec. 1972, je odvisna predvsem od dela vzgojiteljev in njihove naklonjenosti permisivnem načelu vzgoje. Permisivna vzgojna načela zahtevajo skupinsko delo vzgojiteljev z učenci, ki morajo s tem imeti z učenci enakopravnejši položaj. Taka zahteva terja od vzgojiteljev predvsem pripravljenost, da sprejmejo pobude tudi od učencev, da usklajajo skupaj zasnovane aktivnosti, njihove postopke, razdeljujejo odgovornosti ipd. Prav gotovo je mogoče s primernimi oblikami in načini vodenja ter oblikovanjem mladih v dijaških domovih doseči primerno stopnjo zadovoljevanja socialnih potreb mladih, ki pa tudi močno vplivajo na vedenje, prizadevanja in počutje učencev v domu in v družbi. Dom, ki daje s svojim pedagoškim režimom ugodne socialne okoliščine, tudi zagotavlja učencem možnosti po uveljavljanju, razvijanju sposobnosti, ustvarjalnosti ipd. Zadovoljevanje socialnih potreb učencem pa daje prave možnosti za uresničevanje socialističnih smotrov vzgojnega dela. Z uveljavljanjem permisivnih vzgojnih oblik in načinov vzgojnega dela v domu pa je nujno potrebno povezati tudi prizadevanja za uveljavitev samoupravljalvske pedagogike.“

Lepljenka, Boštjan Vovk, 5. b, osnovna šola Jože Moskrič, Ljubljana

– In še o tem, kako preverja vzgojitelj uspešnost vzgojnega dela v domu:

Stalno spremljanje in preverjanje lastnega vzgojnega dela je prav gotovo eden od pogojev za uspešno vzgojno delo vzgojitelja v domu. Resnični občutek, da ga učenci sprejmejo in potrebujejo, je prav tako merilo uspešnosti pri delu. Vzgojitelj pa tudi ne bi smel nikdar opustiti preverjanja zunanjih kazalcev vzgojnega dela, kot so učni uspeh, disciplina, red, humani odnosi med učenci ter aktivnost učencev v vzgojni skupini. Za željeno uspešnost pri vzgojnem delu pa je prav tako potrebna tudi skrbno urejena pedagoška dokumentacija.“

– Ali mislite, da bo pri vzgojiteljevem delu potrebna delitev dela (kot v šoli – vsak učitelj ima svojo predmetno skupino)?

IVAN STRMOLE:

„Primerjanje učiteljevega in vzgojiteljevega dela glede na strokovna področja ni mogoče. Vzgojitelj kot oblikovalec vzgojne skupine opravi pretežni del dela, ne glede na to, iz katere stroke ima diplomu. Učinkovito pa je, če pri specifičnih vzgojno-izobraževalnih nalogah občasno sodelujejo še strokovni sodelavci, ne samo v domu, pač pa tudi v okvirni skupini. Za uspešno delo vzgojiteljskega zbora je dobrodošla čim pestrejša pedagoška izobrazba vzgojiteljev, kar vpliva na medsebojne pobude in daje širše možnosti za organizacijo interesnih dejavnosti, kot pomembnega dela vzgoje v dijaških domovih.“

MARTA KURET:

„Zgolj s predmetno strokovno izobrazbo najbrž ne bomo izboljšali kakovosti vzgojnega dela v domovih. Izobraževalni proces z določenega predmetnega področja poteka že v šoli, medtem ko ima dom primarno vzgojno funkcijo. Vzgojiteljevo delo se nadaljuje tudi

ob nedeljah in praznikih. Svoje delovnika največkrat ne konča z dopoldanskim turnusom, temveč ga nadaljuje v poznih večernih urah, ko se vrne v svojo skupino.

Kljub temu da je vsak diplomant filozofske fakultete ali pedagoške akademije opravil izpit iz pedagogike, se je v praksi pokazalo, da njihovo znanje s tega področja za delo v domovih ne zadošča. Zato menim, da so delu v domovih lahko kos le strokovno usposobljeni pedagogi.“

JOŽE PRELOG:

„Učiteljevega dela v šoli in vzgojiteljevega v domu ni mogoče primerjati predvsem zaradi vsebine vzgojnega dela v domu. Vzgojitelj nastopa predvsem kot organizator in svetovalec življenja in dela učencev v domu. Pomembnejše za domsko vzgojno prakso in delo v domu pa je, kakšna naj bo strokovnost vzgojitelja, da bo kos odgovornim nalogam. Vsebinska dela v domu, metode in oblike terjajo vedno več znanja iz pedagogike, psihologije in sociologije, pri tem pa je nujno, da vzgojitelj obvlada znanje s političnega, tehničnega, kulturnega in športnega področja. V dose-danji vzgojni praksi je bila najbolj uspešna teamska zasedenost delovnih mest; vzgojitelj ima v domu vzgojno skupino, po svojih sposobnostih pa odgovarja za določeno dejavnost v domu. Nujno potrebni pa postajajo teami vzgojiteljev, ki jih sestavljajo pedagogi, psihologi in sociologi.“

Verjetno ne dvomimo več o zahtevnosti vzgojiteljevega dela. Jasno je, da sta za ta poklic potrebni izobrazba in praksa. Ali je pedagoška akademija za tovrstno šolanje primerna ali ne, ali je za vzgojitelje v domovih potrebna visoka šola, o tem za sedaj ne bomo razpravljali. Menim pa, da so spremembe na tem področju prodor vsega tega, česar do sedaj nismo mogli ali hoteli videti.

ALJOŠA REDŽEPOVIČ

5. SREČANJE PIONIRJEV DOPISNIKOV

Letošnje srečanje pionirjev-dopisnikov – peto po vrsti – je bilo že majhen jubilej. Za Dravogradom, Velenjem, Mursko Soboto, Trebnjem je letos sprejel dopisnike tudi Koper 12. in 13. oktobra.

Srečanje so organizirali: Zveza prijateljev mladine Slovenije, zavod za šolstvo SR Slovenije, slovenski šolski muzej, uredništva časopisov: Pionirski list, Pionir, Ciciban, Kurirček, TV-15, Ljubljanski dnevnik, Dolenski glas, Primorske novice, Kmečki list ter uredništvo mladinskih oddaj radia Ljubljane in Koper.

Pionirji-dopisniki so s mentorji prispeli v Koper ob 12. uri. Po kosilu je bil kratek kulturni program v gledališču ter ogled razstave pionirskih šolskih glasil v letu 1972/73. Letos je bilo razstavljeno že okrog 160 šolskih glasil. Ob 15. uri so si udeleženci srečanja ogledali koprsko pristanišče in odšli na kratek izlet z ladjo. Nato so se pionirji razšli na domove svojih gostiteljev, mentorji pa so imeli strokovni posvet. Pisatelj Jože Kovačič je predaval o literarnem ustvarjanju otrok in njegovem intimnem odnosu do pisanja. Predavanje je nastalo ob

prebiranju spisov, poslanih na natečaj Pisana beseda. Posvet se je nadaljeval naslednji dan ob 8. uri. Tokrat sta ga vodili profesorici iz Kranja Berta Golobova in Jolanda Pibernikova. Prva je govorila o tehničnem in literarnem, druga pa o likovnem urejanju šolskih glasil. Hkrati so se pionirji pogovarjali z uredniki mladinskih glasil ter s pesniki in pisatelji. Ob 10. uri je bila v kinematografski dvorani svečana podelitev nagrad najboljšim glasilom. Letos so nagrajena tale glasila: Iskrice z osnovne šole Ivana Cankarja v Mariboru. V novo življenje z zavoda za usposabljanje invalidne mladine Kamnik, Cik-cak z osnovne šole Valentina Vodnika v Ljubljani, Zarje z osnovne šole Trebnje, Vrtiljak z osnovne šole Gustava Šilaha Velenje, Mladi ob Krki z osnovne šole Grm v Novem mestu. Nagrado za likovno najboljše opremljeno glasilo so dobili tudi letos Žarki z osnovne šole Senčur pri Kranju. Nato je bilo prebranih nekaj najboljših sestavkov iz glasil ter nekaj pesmi in recitacij. Prihodnje srečanje bo drugo leto v Trzinu na Gorenjskem.

TATJANA HOJAN

Pod reflektorjem

PIŠE:
SILVO TERŠEK

KROJAČI KULTURE?

Zbegala me je njegova resnost. Zdelo se mi je celo, da bo prijateljsko odklonil klepet. V zbornici je vladalo popoldansko zatišje. Zunaj pa je kraljevalo sonce in dijakinje na hodniku so se prešerno smejale.

Opravičujem se s posajnilom, da bo vse skupaj „načelno“. Komaj izrečeno besedo bi rad požrl. Ali je lahko misel neosebna, splošna in samo konkretna?

Drobno pojasnilo: svetovali so mi, naj obiščem idrijsko gimnazijo. Idrijska gimnazija pa je postala ŠOLSKI CENTER s štiri-ristoosemintridesetimi dijaki. V tem poslopu je administrativni oddelek, vzgojiteljski in gimnazijski. Torej... Gimnazija je prerasla v šolski center. Tako je prevzela tudi večje dolžnosti. Lahko bi se zgodilo, da bi bila gimnazija v kraju, kakršen je Idrija, odveč. Je prav, da so bile najrazličnejše strokovne šole zbrane samo v beli Ljubljani, da so zaradi krepke selekcije in velikega vpisa pobrale najboljše učence? No, včasih so morale tudi najboljše učence zavrniti. Tako kot drugod so se mladi vračali tudi v Idrijo in se vpisovali na gimnazijo — ker drugam niso bili sprejeti. Ali je na primer potrebna za vzgojiteljsko delo nadpovprečna nadarjenost ali so potrebne posebne človeške kreposti in sposobnosti ob sicer poprečni umski nadarjenosti?

Štisl sem pripovedovati o načrtu, da bi ustanovili v šolskem centru tudi ključavničarski oddelek ali oddelek tehniške srednje šole. Težave? Ostri verifikacijski pogoji. Tehniška srednja šola zahteva od šolskega centra nekaj, kar menda niti

sama nima: inženirje z vsemi ustreznimi diferencialnimi izpiti. Saj se nekako da dobiti inženirja, ki bi bil pripravljen poučevati, toda mnogo težje takega, ki bi bil pripravljen zraven tudi študirati. Podjetja na idrijskem območju pa se za omenjeni oddelek zelo zanimajo in so pripravljena pomagati tudi z denarjem. Ovine pa so tudi v tem, ker v republiškem merilu reorganizacija srednjega šolstva ni povsem opravljena. Iz dosedanjih načrtov je videti, da Idrija ni prišla v ožji izbor za katero-

ski jezik. Večina tistih, ki pozna prof. VINKA CUDERMANA, se ne bo čudila, če bova govorila predvsem o zunajšolskih dejavnostih in o kulturni dejavnosti v Idriji. Pred časom je bil mentor kulturno umetniškega društva Zorko Prelovec, v idrijskem mladinskem klubu. Imenovan je bil za najboljši klub v Sloveniji. „Pozneje se je v klubu pojavilo marsikaj, kar bi lahko imenovali „huliganstvo“, je menil profesor Cuderman.

„Zame je problem že v tem:

In že sva pri ugotovitvi, da bi bilo potrebno osnovno šolo reformirati. Sogovornik meni, da sedemurni in tudi peturni pouk v današnji obliki ni sprejemljiv. Preprosta psihofizična analiza bi pokazala, da peturna koncentracija pri otroku ni možna. To naj bi veljalo tudi za srednjo šolo. Učenec mora najti pot, po kateri se bo izognil šolskim obveznostim in šolskemu delu.

„Ob koncu šolskega leta so dijaki in profesorji pretresljivo utrujeni.

Mislím, da je preveč „formalna“ pouka in premalo dela v drugih dejavnostih. Morali bi preiti na seminarsko delo. Dijak mora svojim interesom zadostiti že v šoli. Današnji sistem šole ima torej veliko napako: pripravlja ljudi, ki bodo pozneje v življenju tudi znali izigravati in delati samo, kadar bodo k delu prisiljeni. Govorim o kampanjskem učenju in delu v šoli!

Ali je mentorstvo učitelja v zunajšolskih dejavnostih razvedrilo? Profesor Cuderman je prepričan, da je lahko, čeprav učne obveznosti tega ne omogočajo. Verjetno bi bila večje razvedrilo fizična, rekreativna dejavnost.

Zato da delajo mladi v raznih dejavnostih je potrebno ustvariti primerno ozračje. Pred leti, ko je na šoli delovalo kulturno umetniško društvo, je bilo mnogo več zanimanja med dijaki za ta področja, kot pa ga je sedaj. Znano je tudi, da uspehi spodbujajo k sodelovanju.

„Prek šolskega centra smo močno povezani s šolskim okoljem. Solo smo začeli širiti zaradi zanimanja ljudi v kraju in družbe, v kateri živimo. Težko je reči, kako in koliko oblikuje gimnazija kulturno raven nekega kraja. Vsaka šola lahko to nalogo do neke mere uspešno opravi; najbrž ne samo neposredno prek šole, marveč tudi s tem, da ljudje, ki delajo v šoli, krojijo usodo zunaj nje. Zal pa se s temi nalogami ukvarja največkrat premalo ljudi. Ni si mogoče zamisliti, kako vzgajati nekaj sto dijakov v kraju brez gledališča, brez kulturnega življenja...“

Pravzaprav se nisva pretirano strogo držala osnovne teme pogovora. Zdi se, da to niti ni bil najin namen. Misli in ugotovitve

so pronicale kakor neusahljiv vrec. Mimogrede sva ugotovila, da je gimnazijska mladina kritična in da tudi ni „politična“. Prav gotovo tega tudi ni mogoče očitati večjemu delu učiteljev.

„V delu prosvetno-pedagoških delavcev je zelo veliko idealizma. Kakovost učnih ur in stopnja znanja dijakov se je v zadnjih letih zelo izboljšala. Pri družbeno-politično nezainteresiranemu učitelju ne bi bilo tako; čeprav je res, da je naša plača ista, če v razredu živzga-mo ali prizadevno delamo... kar seveda ni pravilno. Učitelj tudi ni nagrajen za dodatno izobraževanje. Spoznavam, da se kolegi na gimnaziji v večini primerov s pravim „fanatizmom“ ukvarjajo s svojim predmetnim področjem. Da ne vzgajamo s kaznijo, pač pa s stimulacijo, naj bi veljalo za dijake in profesorje. Pri prosvetnih delavcih je čut odgovornosti zelo razvit. Vsak neuspeh se zelo jasno pokaže v neznanju dijakov. Pri nas

je potrebno nenehno prenoviti svojega dela. To pa včasih človeka tudi pretehtati samokritičnega. Mi pa vemo, so ljudje v drugih poklicih in drugih dolžnostih pogosto nekritični.

In za konec: izkušnje so kazale, da se je oblika šolskega centra v kraju, kakršen je Idrija, pokazala za zelo praktično. Daje mnogo več možnosti zaprti tip gimnazije. Še ostajajo vprašanja kadrovskega materialnih možnosti. Gre pa to, da omogočimo srednjo šolsko šolanje kar največje številu mladih. Socialno razvijanje se najbolj kričeče pokaže prav v teh možnostih...“

Nič več, sicer bi se popeljal v izmenjavo zavlekle v večer. Odkril sem, da zaskrbljuje resnost tisti v plaču pri satiri, morda celo humoru, pa je v prosvetno-pedagoški poklicu včasih tako zelo poka-jujoč.

P. Teršek

koli obliko srednje strokovne šole tehniške smeri za dijake. Menda je za idrijski šolski center edina možnost, da uvedejo dislocirani oddelek redne tehniške šole. Šola se razvija, utesnjenost pri pouku postaja resen problem. Letos je del pouka že v popoldanski izmeni.

Na gimnaziji v Idriji (v šolskem centru!) poučuje sloven-

zakaj se lahko pri nas pojavlja neke vrste huliganstvo? Zakaj osnovna šola v takem primeru ni zmogla v mladem človeku zbuditi niti enega interesa? Zagovarjam trditev, da osnovna šola opravi svojo nalogo, ko pošlje iz šole vsaj toliko „oblikovanega“ človeka, da ima pred seboj življenjski smoter, nek interes in humane vrednote...“

Gimnazija v Idriji Foto: S. Teršek

Sodobna pota vzgoje in izobraževanja

PIŠE: DR. ANA KRANJC

METODE IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH IN DIDAKTIKA REDNE ŠOLE ZA OTROKE

Kako drugačno je delo na področju izobraževanja odraslih v primerjavi z redno šolo! O tem so različna mnenja. Nekateri vneta trdijo, da je treba ravnati z odraslimi precej drugače kot z učenci v redni šoli. Trditve utemeljujejo z različnim psihološkim profilom odraslega, zrele osebnosti, ki samostojno opravi že več družbenih vlog. Je prvi delavec, oče, mož, prijatelj, član športnega kluba, predsednik hišnega sveta in sedaj še — učenec.

PSIHOLOŠKE RAZLIKE

Vsaka življenjska doba ima svoje zakonitosti. Šest ali desetletni otroci so polni ritmičnega izraza, dojemajo predvsem slikovno, predstave so tako žive in bujne, da jih skoraj zamenjujejo z resničnostjo. Učitelj bo to „naravno sposobnost“ izrabil pri pouku; upošteval bo le primerne tehnike in strogo izbrane metode. Pojemovno se otrok razvija šele v naslednjem obdobju, ko išče izkušnje in jih začne urejati, „eksperimentira in raziskuje“ ter tako pridobiva pojme. Taka sta štirinajstletnik in njegova generacija. Nekaj let pozneje si mlad človek že ustvarja svoj odnos do sveta in okolja, intenzivno doživlja najrazličnejše vrednote in logično razmišlja. Pri odraslem so dozorele že vse psiho-fizične funkcije. Odrasel človek že trezno presoja, kritično misli, ureja svoje vtise in sam ustvarja nove vrednote. Ima obveznosti, prevzel je že razne družbene vloge v privatnem in družbenem življenju. Vse to ga sili k čim večji dejavnosti.

Učenje je samo delček človekove dejavnosti, zato naj bi pri izobraževanju upoštevali tudi druga področja. Trditve zveni jasno, ni je pa lahko upoštevati. Pogosto uče odrasle učitelji iz rednih šol. Tam si pridobijo najrazličnejše ustaljene navade, ki jih sicer uspešno uporabljajo pri delu z otroki, pri delu z odraslimi pa jih ovirajo.

Tehnike in metode učenja ponavadi prenesejo iz „dnevne“ šole v

„večerno“. Odrasli učenec ima v začetku veliko dobre volje, s katero skuša premagati odpor do suhoparnega dela „po starem“, kakršnega se spominja iz nekdanjih šolskih klopi. Sedaj bi se rad bolj sproščeno pogovoril z učiteljem, pokramljajal o tem in onem problemu, ki ga je odkril pri branju doma. Kako imenitno bi bilo, če bi mu učitelj kar tako — med pogovorom — skiciral geometrijski lik, in pokazal shemo stroja, o katerem so govorili prejšnji večer. Odrasli učenci se ne morejo znebiti vtisa, da je predavatelj le „eden izmed njih“. Otroke ima v istem vzgojno-varstvenem zavodu, z njim se srečujejo, pri nakupu v trgovini in celo na izletih. Odrasli spoštujejo predavateljevo znanje, to spoštovanje pa se ne sme spremeniti v tremo in odtujen odnos med tistim, ki se uči in učiteljem. Napetost, zlagana nadrejenost in vzvišen odnos dušita miselno, kritično in ustvarjalno dožemanje.

DRUGAČEN ODNOS

Odrasel učenec se tudi po svojih sposobnostih razlikuje od rednega učenca. Zaradi bogatih izkušenj in globlje motivacije za pridobivanje znanja, ki izvira iz drugih dejavnosti, je učenje odraslih bolj vsestransko, globlje povezano z drugim psihološkim doživljanjem osebe v učnem procesu. Zato naj bi imel tak učenec večjo možnost sodelovati pri pouku, kot pa jo je imel tedaj, ko je bil še šolarček. Izrabi naj to, kar že ima. Na začetniško pot pa bi ga postavili s frontalnim poukom. Z verbalizirano komunikacijo učitelja bi ga prej z dolgočasili, kot pa česa naučili. To pa ni naš namen.

Učitelj in učenec, oba si prizadevata, da bi dosegla čim boljši uspeh. Tudi učitelj ne „meče rad v prazno“ svojega truda in neupravičeni so včasih očitki, da predava ta ali oni učitelj honorarno na večernih tečajih delavske univerze samo zaradi dodatnega zaslužka. Poučevanje je ustvarjalni proces, zanj mora imeti učitelj poleg materialne nagrade tudi moralno spodbudo, če hočemo, da bo kakovostno delal. Odrasla oseba se želi čimveč naučiti, ker se je za nadaljnje učenje odločila prav zato, ker potrebuje znanje pri svojem delu.

Napake pri tovrstnem izobraževanju torej ne nastanejo hote in zavedno. Včasih nastanejo zato, ker učitelj premalo pozna andragogiko, pa tudi področje didaktike za izobraževanje odraslih se ni povsem raziskano.

Najlažje je sprejeti tezo, da se metode izobraževanja odraslih ne razlikujejo od metod v rednih šolah. „Kaj bi, učenje je učenje“, pravijo praktiki, ki tega področja ne poznajo dobro. Na vprašanje,

ali so metode dela z odraslimi drugačne od metod pri pouku otrok, dobivamo zelo različne odgovore, celo nasprotujoče si trditve.

DIALEKTIČNO ODDALJEVANJE IN PRIBLIŽEVANJE METOD

Izobraževanje odraslih je nastajalo v nekem drugem zgodovinskem obdobju kot redni šolski sistem, zato ima svoje sebnosti. V izobraževanju odraslih so zajete druge ekonomske, družbenopolitične in kulturne razmere, kot pa v oblikovanih šolskih sistemih. Teoretični pravijo, da je izobraževanje odraslih odsev sodobnega časa in sveta. Takšno želimo napraviti tudi redno šolo, zato jo nenehno spreminjamo.

Pomembna je ugotovitev, da razlike v metodah dela z odraslimi in otroki ne izvirajo samo iz različnega psihofizičnega profila, ampak tudi iz različnega nastanka obeh pojavov.

Ko se je izobraževanje odraslih uveljavilo kot nov pojav, je izrazil poudarek na fem, naj bi uporabljali pri delu z odraslimi učenci povsem drugačne metode kot v rednih šolah. Tako misliti je razumljivo, saj si pri uvajanju novega področja izobraževanja ni mogli kdo ve kako pomagati s starim načinom dela. Pri vsakdanjem praktičnem delu se nismo znali dovolj ogniti tistemu načinu, ki smo ga uporabljali v redni šoli, saj so poučevali isti učitelji. Medtem pa sta gospodarstvo in družba začela zahtevati, naj bi spremenila tudi redna šola. Začele so se reforme šolskih sistemov, ki naj bi privedle vzgojo in izobraževanje na sodobna pota.

Redna šola se modernizira. Pri delu uvaja nove tehnike in razne metode dela. Tako se izobraževanje odraslih in izobraževanje otrok in mladine vedno bolj približujeta.

Nikakor pa ne moremo pričakovati, da bi se ti dve področji povsem izenačili. Metode izobraževanja v sodobni šoli ne smejo ne morejo zanemariti psihološkega razvoja učenca. Razvojna psihologija je začrtala ostre meje med doraščajočo mladino in odraslimi.

Didaktika je bila v marsikaterem pogledu zastarela. Pojavljale se razne oblike in se širile kot nove tehnike izobraževanja. Tehnika je veliko. Didaktika jih doslej še ni povezala v nove širše metode. Strokovnjaki, ki so razvijali didaktiko za izobraževanje odraslih, imeli malo možnosti, da se naslonijo na preizkušena spoznanja, doživlja tudi didaktika redne šole svojo postopno preobrazbo.

V prihodnjem razvoju pa bo tudi redna šola našla na področju izobraževanja odraslih kaj ustreznega in uporabnega.

Nekateri učitelji že sedaj zatrjujejo, da lažje delajo z odraslimi kot pa z učenci v rednih šolah. Motivacija za učenje je pri odraslih močnejša, zato je tudi sodelovanje bolj sproščeno.

TEZE ZA STATUT OSNOVNE ŠOLE

Uvajanje novih — neposrednih samoupravnih odnosov delavcev v združenem delu se zrcali predvsem v oblikovanju temeljnih organizacij združenega dela, ki postajajo subjekti združevanja, samoupravnega sporazumevanja, uveljavljanja delegatskih odnosov in drugo — zahteva statusno urejanje teh odnosov; potrebujemo torej statut in samoupravne sporazume o medsebojnih razmerjih v združenem delu.

Z oblikovanjem šole kot delovne organizacije, ki v svojem sestavu nima temeljnih organizacij združenega dela, seveda še ni končano oblikovanje organizacij združenega dela. Povsod, posebno v občinah, je treba nadaljevati z integracijskimi procesi na podlagi samoupravnih sporazumov, kar je naša skupna naloga v prihodnjem obdobju.

Na temelju ustave SFRJ, ustave SR Slovenije, zakona o konstituiranju in vpisu v sodni register organizacij združenega dela (Uradni list SFRJ ...) in zakona o osnovni šoli (Uradni list SRS ...) je zbor delavcev ... šole ... na svoji seji dne ... sprejel

STATUT osnovne šole

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen

S tem statutom delavci šole skupno s starši, učenci, delavci v TOZD in delovni ljudje, organizirani v krajevnih skupnostih šolskega okoliša, uresničujejo neposredno samoupravljanje in družbeni interes, določajo svoje pravice in dolžnosti v združenem delu, določajo naloge, ki jih zaupajo svetu šole, kolektivnim in individualnim izvršnim organom, urejajo pristojnosti in organizacijo sodelovanja vseh navedenih v samoupravljanju šole. S tem statutom urejajo tudi druga vprašanja, pomembna za dejavnost šole.

2. člen

Delavci delovne skupnosti šole so na svojem zboru dne ... na podlagi svoje svobodne in neposredne odločitve določili, da predstavlja šola (s podružnicami ali dislociranimi oddelki) delovno organizacijo, ki nima v svoji sestavi temeljnih organizacij združenega dela, z vsemi pravicami in dolžnostmi, ki iz tega izhajajo.

II.

NAČELA ZA DELO IN URESNIČEVANJE SAMOUPRAVLJANJA

3. člen

Delavci šole, učenci in njihovi starši ter delavci TOZD in delovni ljudje, združeni v krajevnih skupnostih, uresničujejo samoupravljanje v enotnem družbenoekonomskem sistemu, skladno z ustavo SFRJ, ustavo SR Slovenije, zakonom o osnovni šoli, družbenimi dogovori, samoupravnimi sporazumi in tem statutom.

4. člen

Uresničujoč načelo neposrednega samoupravljanja opravljajo delavci šole zlasti te naloge:

- upravljajo šolo neposredno ter prek organov, kakor jih izbirajo in v katere so delegirani;
- organizirajo izvajanje dejavnosti šole, skrbijo za njen skladen razvoj, predvsem z oblikovanjem razvojnih in delovnih programov, odločajo o vseh vprašanjih poslovanja in organizacije dela;
- odločajo o smotrni uporabi družbenih sredstev tako, da dosegajo čim boljše rezultate;
- razporejajo dohodek, skrbijo za razvoj materialne osnove vzgoje in izobraževanja ter za izpolnjevanje obveznosti do združenega dela in družbene skupnosti;
- odločajo o delu in medsebojnih odnosih delovnih ljudi v delovni skupnosti;
- določajo delovni čas v šoli skladno s splošnimi pogoji dela in veljavnimi zakoni;
- zagotavljajo učinkovito delovanje samoupravnega delavskega nadzora;
- razvijajo delovne pogoje, zaščito pri delu ter skrbijo za pravilno izrabo odmorov in dopustov;
- zagotavljajo pogoje za izobraževanje ob delu ter skrbijo za napredek osebnega in družbenega standarda;
- sporazumevajo se o združevanju in povezovanju šole z drugimi vzgojno-izobraževalnimi organizacijami.

5. člen

O skupnih vprašanjih vzgoje in izobraževanja po načelih sporazumevanja odločajo v šoli delavci šole, delegati TOZD in krajevnih skupnosti šolskega okoliša ter učenci in njihovi starši, organizirani v šolski skupnosti, svetih staršev ter prek delegatov v svetu šole. Uresničujoč načela samoupravljanja opravljajo učenci in njihovi starši ter delegati TOZD in krajevnih skupnosti zlasti te zadeve:

- sodelujejo pri izboljšanju učno-vzgojnega procesa neposredno in prek izbranih delegatov;
- sodelujejo o delu in življenju šole, še posebno pa sodelujejo pri oblikovanju razvojnih načrtov in delovnih programov ter skrbijo za njihovo uresničitev;
- obravnavajo rezultate učno-vzgojnega dela, dajejo pripombe, mnenja in predloge za izboljšanje;
- sodelujejo v organih samoupravnega delavskega nadzora;
- dajejo predloge za reševanje kadrovske problematike v šoli;
- sodelujejo z drugimi pristojnimi dejavniki pri reševanju vzgoje in izobraževanja.

Samoupravna dejavnost učencev ima predvsem vzgojno funkcijo kot subjekt v učno-vzgojnem procesu — prek razrednih skupnosti ter v šolski skupnosti.

6. člen

Delavci v šoli imajo zlasti te pravice:

- pravico urejanja medsebojnih razmerij v združenem delu;
- pravico do neposrednega samoupravljanja na zboru delovne skupnosti, na referendumu in posredno prek organov upravljanja;
- pravico pobude o vseh vprašanjih dela in življenja šole;
- pravico vpogleda v dejavnost vseh organov šole, še posebno v materialni in finančni položaj šole;
- pravico, da sodelujejo na sejah organov upravljanja, dajejo mnenja in predloge;
- pravico do strokovnega izpopolnjevanja in napredovanja, skladno s samoupravnimi sporazumi in drugimi akti o strokovnem izpopolnjevanju in napredovanju.

Delavci v organizaciji združenega dela imajo zlasti te dolžnosti:

- zavedati in skupno opravljati dela, ki izhajajo iz ustave, zakonov, statuta, samoupravnih sporazumov in drugih samoupravnih aktov šole, tako da posvetijo svoje umske in fizične sposobnosti,

strokovnost in družbeno aktivnost največji vrednosti socialistične samoupravne družbe — človeku — uresničujoč smotre socialistične vzgoje in izobraževanja;

- skupno gospodarjenje z družbeno lastnino, s katero delajo;
- opravljanje obveznosti, ki izhajajo iz delovnega odnosa v skladu z zakoni in drugimi predpisi;
- skrb za svoje družbeno in strokovno izobraževanje;
- skrb za varovanje in povečanje ugleda šole in njenih delavcev;
- skrb za varovanje strokovne in poslovne tajnosti;
- medsebojno tovariško sodelovanje;
- aktivno sodelovanje v strokovnih aktivnih.

7. člen

Starši in delegati TOZD ter krajevnih skupnosti imajo v izvajanju vzgojno-izobraževalnega procesa predvsem te pravice:

- pravico sodelovanja v svetu šole o skupnih zadevah vzgoje in izobraževanja, v skladu s 5. členom statuta;
- pravico spremljanja vseh ukrepov, ki jih uvaja šola zaradi izboljšanja organizacije in racionalizacije učno-vzgojnega procesa;
- pravico sodelovanja in pobude pri vseh drugih vprašanjih, ki so pomembna za vzgojo in izobraževanje.

Starši so še posebej dolžni:

- spremljati vzgojno-izobraževalni proces s predlogi ter prevzemati obveze, ki jih dajejo ali sprejemajo na roditeljskih sestankih, v svetu staršev in svetu šole;
- sodelovati s šolo pri vseh vzgojnih in drugih vprašanjih dela in življenju šole;
- sodelovati z drugimi pristojnimi organi zunaj šole;
- skrbeti za vzgojo otrok;
- skrbeti za redno obiskovanje pouka otrok;
- skrbeti za dostojno vedenje svojih otrok;
- skrbeti za ustrezne delovne razmere doma in v okolju za delo učencev.

8. člen

Naloge šole izhajajo iz zakonov, sklepov in priporočil ter resolucij skupščine SR Slovenije in skupščine SFRJ ter pedagoške znanosti, ki zahtevajo, da temelji uresničevanje vzgojno-izobraževalnih smotrov šol na marksističnih znanstvenih temeljih, kar je pogoj za razvoj socialistične samoupravne družbe. Vzgojno-izobraževalna dejavnost se izvaja v skladu z zakonom o osnovni šoli, predmetnikom in učnim načrtom prek delovnega načrta šole.

Zato mora šola zlasti:

- razvijati in vsebinsko bogatiti vse oblike samoupravljanja z zavzetim sodelovanjem delavcev, TOZD, učencev in njihovih staršev ter delovnih ljudi kot enotnega procesa razvoja socialistične samoupravne demokracije;
- nenehno izpolnjevati vzgojno-izobraževalne dejavnosti z uvažanjem sodobnih delovnih metod, tehnik in učnih oblik;
- razvijati in izpopolnjevati merila delitve po delu s samoupravnimi sporazumi in svojimi samoupravnimi akti;
- sodelovati z drugimi šolami ter strokovnimi ustanovami in samoupravno interesno skupnostjo zaradi izboljševanja organizacije dela, načrtovanja, delitve, strokovnega izpopolnjevanja in drugo;
- sodelovati s starši, temeljnimi organizacijami združenega dela, krajevnimi in družbenopolitičnimi skupnostmi, strokovnimi in družbenopolitičnimi organizacijami ter kulturnimi ustanovami;
- uresničevati vzgojno-izobraževalne smotre socialistične družbe.

III.

STATUSNE DOLOČBE

9. člen

Šola je samostojna in samoupravna organizacija združenega dela, ki ima lastnost pravne osebe in je nosilka določenih pravic v gospodarjenju z družbenimi sredstvi.

10. člen

Šola je ustanovljena z odločbo občinske skupščine št. ... dne ...

Pravice in dolžnosti ustanovitelja vrši skupščina občine.

11. člen

Sedež šole je v ulica

12. člen

Šolo predstavlja in zastopa ravnatelj. Za zastopanje lahko pooblasti tudi drugega člana delovne skupnosti.

13. člen

Ravnatelja zamenjuje v odsotnosti pomočnik ravnatelja (v šoli, kjer ga ni, pa učitelj, ki ga določi svet šole).

14. člen

Ravnatelj je odredbodajalec za izvrševanje finančnega načrta. Zato lahko posamično pooblasti tudi pomočnika. Računovodja podpisuje finančne akte obenem z odredbodajalcem.

15. člen

Ravnatelj podpisuje splošne in posamične pravne akte. Za posamičen primer lahko pooblasti ravnatelj tudi drugega delavca šole.

16. člen

V svojem poslovanju uporablja šola službeni pečat in štampiljko predpisane oblike z naslednjo vsebino: ...

Žigajo se vsi akti, s katerimi pristojni organ šole odloča ali službeno razpravlja z drugimi organi, organizacijami, ustanovami, delovnimi ljudmi in učenci.

Štampiljka za izdajo spričeval vsebuje tale napis: ...

Štampiljka je okrogla, besedilo štampiljke vsebuje tudi ime in sedež šole.

Na željo mnogih šol objavljamo v tej prilogi teze statuta osnovne šole, ki lahko rabijo sestavljalcem tega akta v osnovnih šolah za izhodišče in pripomoček.

Opozarjamo, da je pri izdelavi statuta posamezne šole treba upoštevati tudi določila zakonskih predpisov, predvsem pravilnikov ter posebne razmere, v katerih dela šola.

Vse temeljne organizacije združenega dela obveščamo, da bo v naslednji številki „Prosvetnega delavca“ objavljen tudi osnutek samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih v združenem delu.

Dopisna delavska univerza Ljubljana nas je obvestila še o tem, da bo v novembru izdala publikacijo, v kateri bodo objavljeni vsi normativni akti, ki jih bodo lahko uporabljale vse vzgojno-izobraževalne organizacije pri urejanju svojih normativnih aktov.

17. člen

Šola ima naslednji šolski okoliš: ... Vpisovanje in prešolanje otrok se v utemeljenih primerih ureja sporazumno med šolami v kraju.

18. člen

Spremembe imena predstavnikov in zastopnikov šole, kot tudi spremembe v pravnih pooblastilih mora šola registrirati pri pristojnem gospodarskem sodišču.

IV.

ORGANIZACIJA SAMOUPRAVLJANJA

Svet šole

19. člen

Upravljanje v šoli se organizira tako, da o skupnih zadevah vzgoje in izobraževanja enakopravno odločajo delavci šole, delegati TOZD in delovnih ljudi v krajevnih skupnostih šolskega okoliša ter starši.

Z uresničevanjem delegatskih razmerij je omogočeno neposredno samoupravljanje vzgojno-izobraževalne dejavnosti in skrb za materialno osnovo in njeno razširitev v delu šole.

20. člen

Skupni organ samoupravljanja je svet šole, ki ga sestavlja pet (deset) delegatov delovne skupnosti šole, pet (deset) delegatov TOZD in pet (deset) delegatov staršev.

(OPOMBA: število delegatov v posameznih delegacijah je enako, odvisno pa je od števila delavcev šole, krajevnih skupnosti in delovnih ljudi v posameznem primeru.)

21. člen

Svet šole deluje po načelu enakopravnosti ter sporazumevanja in dogovarjanja delegacij kot enotno telo in ima zlasti naslednje naloge:

- daje soglasja k statutu šole;
 - sprejema delovne načrte;
 - oblikuje in obravnava kadrovske politike šole in sodeluje pri skupnem določanju ustreznih meril za njeno uresničevanje;
 - obravnava rezultate učno-vzgojnega dela; daje pripombe in mnenja za izboljšanje dejavnosti;
 - obravnava poročila o poslovanju, periodične in zaključne račune;
 - daje smernice za sklepanje pogodb o povračilih za opravljeno delo;
 - obravnava poročila samoupravnega delavskega nadzora v mejah svojih pristojnosti;
 - odloča o drugih zadevah, za katere je pristojen po zakonu, statutu in samoupravnih sporazumih.
- Če pri obravnavi najpomembnejših vprašanj vzgoje in izobraževanja v svetu med delegacijami ni doseženo soglasje, morajo posamezne delegacije poskrbeti za mnenje svojih delegatov, nato svet ponovno obravnava vprašanje in dokončno odloči glede na svoje pristojnosti.

Mandat članov sveta traja dve leti.

22. člen

Svet dela na sejah; sklicuje in vodi jih predsednik, ki ga izvoli svet na svoji prvi seji. Med odsotnostjo ga nadomešča namestnik predsednika sveta.

23. člen

Za učinkovito sodelovanje v svetu šole se pripravljajo delegacije na sestankih posameznih delegacij in v organih, ki so izbrali delegacije. Delegacije razpravljajo na teh sestankih o nalogah v mejah pristojnosti sveta šole, lahko pa tudi samostojno sprejemajo stališča in mnenja ter jih posredujejo zainteresiranim dejavnikom v šoli in zunaj nje.

24. člen

Delegacijo delavcev šole izberejo delavci šole na zboru delovne skupnosti. Delegacijo staršev sestavljajo delegati, ki jih izbere svet staršev šole. Ta je sestavljen iz delegatov staršev vseh oddelkov šole, izbranih na roditeljskih sestankih posameznih oddelkov. Delegacijo učencev izberejo pristojni organi in te organizacije. Člani individualnih in kolektivnih izvršnih organov ne morejo biti delegati. Ravnatelj obvezno sodeluje v svetu šole.

Samoupravljanje delovne skupnosti

25. člen

Samoupravljanje šolskih delavcev je organizirano tako, da omogoča le-tim neposredno odločanje skladno s položajem delovne skupnosti, njenimi nalogami ter dolžnostmi do družbene skupnosti.

Delovna skupnost je dolžna zagotoviti, da so v organih samoupravljanja temeljne organizacije združenega dela sorazmerno zastopane tudi delegati podružničnih šol.

- Delavci delovne skupnosti šole odločajo zlasti:
- o organizaciji vzgojno-izobraževalnega dela;
 - o pridobivanju in delitvi dohodka in osebnih dohodkov ter o skladu skupne porabe;
 - o finančnem načrtu in zaključnem računu;
 - o medsebojnih delovnih razmerjih v združenem delu;
 - o sklepanju samoupravnih sporazumov;
 - o sprejemanju statuta ter drugih samoupravnih aktov šole;
 - izbirajo delegate ter kolektivne izvršne organe v skladu z zakonom in s tem statutom;
 - odločajo o drugih zadevah, za katere so pristojni po zakonu, statutu in samoupravnem sporazumu.

26. člen

Upoštevajoč velikost podružničnih šol lahko vsi zainteresirani izvolijo družbeni organ upravljanja, v katerem so zastopani delegati

TEZE ZA STATUT OSNOVNE ŠOLE

(Nadaljevanje s 7. strani)

delavcev podružnične šole in delegati krajevne skupnosti, na območju katere deluje podružnična šola.

Delovna skupnost temeljne organizacije združenega dela zagotavlja s tem statutom sodelovanje delegatov tega organa tudi v svetu šole.

27. člen

Delavci opravljajo vzgojno-izobraževalno in drugo dejavnost v šoli na način, ki omogoča doseganje najboljših rezultatov pri izvažanju nalog šole. Pri tem preudarno gospodarijo z družbenimi sredstvi, s katerimi razpolagajo, in nimajo pravice lastništva do teh sredstev.

28. člen

Zaradi vzgoje in izobraževanja kot družbene funkcije so člani delovne skupnosti dolžni aktivno sodelovati z družbenopolitičnimi skupnostmi, izobraževalnimi skupnostmi, organizacijami združenega dela ter z družbenopolitičnimi in strokovnimi organizacijami.

29. člen

Vse samoupravne splošne akte sprejemajo delavci šole neposredno na zboru delovne skupnosti. Zbor delovne skupnosti sestavljajo učitelji, strokovni in drugi delavci šole.

30. člen

Zbor delovne skupnosti izbere predsednika in njegovega namestnika, ki sklicuje in vodi delo zbora. Zbor delovne skupnosti se sklicuje tudi na zahtevo ravnatelja, sveta šole ali osnovne organizacije sindikata. Mandat predsednika in namestnika traja eno leto.

31. člen

Zbor vodijo predsednik in trije člani. Te člane določi zbor na vsakokratni seji z javnim glasovanjem. Zbor je sklepčen, če se ga udeleži večina članov in veljavno odloča z navadno večino udeleženi članov. Glasovanje je javno. O delu zbora se vodi zapisnik, ki ga podpisujejo predsednik zbora in dva overovalca zapisnika.

32. člen

Za pripravo gradiva za zbor delovne skupnosti, sveta šole in drugih organov je odgovoren ravnatelj, ki organizira in vodi izdelavo predlogov, načrtov in gradiv. Gradivo za dnevni red z vabilom mora biti vročeno vsem članom najmanj 5 dni pred sklicem seje. Samoupravni akti morajo biti v razpravi najmanj 15 dni pred sprejetjem.

33. člen

Člani delovne skupnosti odločajo neposredno z javnim glasovanjem na zboru delovne skupnosti. O pomembnih zadevah se lahko zbor odloči, da se odloča z referendumom. Predlog za referendum lahko da tudi osnovna organizacija sindikata in svet šole. Referendum se izvaja predvsem takrat, ko za pomembne odločitve v zboru delovne skupnosti ni soglasja ali če so glede predvidenega sklepa šole različna mnenja.

34. člen

Za izvedbo referenduma imenujejo delegati delavcev v svetu šole posebno komisijo z nalogo, da opravi vsa potrebna pripravljala dela in skrbi za zakonito izvedbo referenduma.

35. člen

Odločitve na referendumu so tajne in se opravijo z listki. Rezultati odločitev morajo biti javno objavljeni najkasneje 3 dni po končanem referendumu. Odločitev je obvezna za vse člane delovne skupnosti.

36. člen

Vsak član delovne skupnosti ima pravico pobude za vsa vprašanja, ki so splošnega pomena za delovno skupnost. Zbor delovne skupnosti je dolžan na svojih rednih sestankih take pobude obravnavati ter se o njih izreči; če je pobuda odklonjena, je treba obrazložitev v pisni obliki v treh dneh sporočiti prizadetemu članu delovne skupnosti.

Individualni in kolegijski izvršilni organi

37. člen

Individualni izvršilni organ na šoli je ravnatelj šole, upravni odbor in komisije so kolegijski izvršilni organi. Njihovo delo je javno. Za omogočanje njihovega dela je odgovoren ravnatelj šole. Upravni odbor in komisije imenuje delovna skupnost in so lahko stalne ali občasne. S sklepom o imenovanju se določi tudi postopek in način njihovega delovanja.

(OPOMBA: Upravni odbor se pojavlja kot oblika dela in bo najbrž imenovan le v velikih šolah.)

38. člen

Ravnatelj je pedagoški in upravni vodja šole. Za svoje delo je odgovoren zboru delovne skupnosti, svetu šole in pristojni družbeno-politični skupnosti. Skrbi za izvedbo zakonitih sklepov samoupravnih organov ter za izvajanje samoupravnih aktov. Ravnatelj šole je imenovan skladno z zakonom o osnovni šoli.

39. člen

Ravnatelj šole opravlja te naloge:

- skrbi za uresničevanje vzgojno-izobraževalnih nalog šole;
- izvaja pedagoško svetovalni nadzor;
- neposredno sodeluje z upravnimi in strokovnimi organi s področja šolstva;
- predstavlja šolo in odgovarja za zakonito izvajanje zakonov, predpisov, statuta in drugih samoupravnih aktov;
- skrbi za pravočasno izvrševanje sklepov sveta šole, delovne skupnosti in učiteljskega zbora;
- ukrene, kar je potrebno za izboljšanje dela strokovnih in svetovalnih organov;
- izdaja odločbe iz medsebojnih delovnih razmerij v skladu s pooblastili v statutu in splošnih aktih;
- odloča o porabi sredstev glede na določbe statuta in druge samoupravne akte;
- odobrava odsotnost učencev od treh do deset dni;
- podpisuje spričevala;
- izvaja druge naloge, določene z zakonskimi predpisi ter samoupravnimi akti;
- obvezno sodeluje v delu sveta šole.

40. člen

Delovna skupnost in svet šole dajeta mnenje o imenovanju in razrešitvi ravnatelja šole. Zahtevo za razrešitev ravnatelja lahko predloži svet šole ali delovna skupnost.

41. člen

Razrešeni ravnatelj ali ravnatelj, ki ni ponovno imenovan za ravnatelja šole, ostane član delovne skupnosti in se razporedi na ustrežno delovno mesto po svoji izbrazbi. Če takega delovnega mesta ne sprejme, mu preneha delo po izteku določenega roka. Ravnatelj je lahko razrešen tudi na svojo zahtevo; v tem primeru odreja občinska skupščina, koliko časa mora ostati na dolžnosti, ostati pa mora največ en mesec po sporočeni zahtevi.

42. člen

Ravnatelj je odgovoren za zakonitost splošnih in posameznih aktov organov upravljanja. Če ugotovi, da je splošni akt v nasprotju z zakonom ali tem statutom, opozori na to organ, ki je tak akt sprejel. Če še naprej pristojni organ vztraja pri veljavnosti takega akta, je ravnatelj dolžan v treh dneh predložiti problem pristojnemu organu družbenopolitične skupnosti, ki nadzoruje zakonitost splošnih aktov. Spornega splošnega akta ni mogoče izvajati, dokler niso sprejeti akti o nadzoru.

43. člen

Ravnatelj ima lahko pomočnika, ki opravlja določene strokovne naloge po ravnateljevih individualnih pooblastilih.

44. člen

Ravnatelj in drugi vodilni delavci so lahko imenovani za štiri leta in so po preteku tega mandata lahko ponovno imenovani. Za vodilne delavce šole se štejejo:

-
 -
 -
- (Našteti delovna mesta in pogoje!)

45. člen

Upravni odbor kot kolegijski izvršilni organ izvoli svet šole in šteje ... članov.

Naloge upravnega odbora so zlasti:

- skrb za izvajanje zakonitih sklepov sveta šole;
- skrb za uresničitev delovnega načrta šole;
- obravnavanje problematike, ki nastaja pri delu na šoli in predlaganje ukrepov za izboljšanje dela;
- soodločanje o nabavi in prodaji osnovnih sredstev v skladu s pooblastili sveta šole;
- soodločanje o vprašanjih s področja splošnega ljudskega odpora.

46. člen

Na šoli delujejo tele stalne komisije:

- komisija za sistemizacijo delovnih mest in kadrovske zadeve;
 - komisija za delitev dohodka in osebnih dohodkov;
 - komisija za splošni ljudski odpor;
 - komisija za stanovanjske zadeve;
 - komisija za pripravo in spremljanje samoupravnih aktov;
 - komisija samoupravnega delavskega notranjega nadzora;
- (OPOMBA: Šola lahko oblikuje druge komisije, če je potrebno.)

47. člen

Komisije delujejo glede na pristojnosti, ki jih določita delovna skupnost in svet šole in so zapisane v pravilniku o delu komisije. Na splošno pripravljajo komisije ustrezne predloge in gradiva ter dajejo pobude in mnenja za izboljšanje dela na svojem področju pa tudi glede drugih vprašanj življenja in dela šole.

Delegatska razmerja

48. člen

Delegati organov upravljanja in člani komisij so lahko stalni in občasni. Glede na pristojnosti organa in naravo delovanja v določenem organu upravljanja lahko delegati izbirajo stalne in občasne delegate. To določijo s svojim aktom za vsak organ in komisijo posebej. Delegat oziroma član je lahko odpoklican posebno v naslednjih primerih:

- če ne upošteva smernic delovne skupnosti in njenih organov;
- če ne upošteva odločitev organov upravljanja;
- če neupravičeno manjka na sejah organov upravljanja in organov, v katere je delegiran;
- če je sprožen zoper njega kazenski postopek zaradi kaznivga dejanja;
- če je uveden zoper njega postopek zaradi težje kršitve delovne dolžnosti.

Samoupravni delavski notranji nadzor

49. člen

Samoupravni delavski notranji nadzor je sestavni del samoupravljanja; opravlja ga komisija samoupravnega delavskega notranjega nadzora.

50. člen

Pristojnosti komisije so zlasti:

- nadzor nad izvajanjem samoupravnih aktov;
- nadzor nad pravilno porabo družbenih sredstev, ki so zaupana šoli za opravljanje dejavnosti.

51. člen

Komisija samoupravnega delavskega notranjega nadzora ima tri (pet) članov. Dva člana izbere delovna skupnost neposredno na zboru delovne skupnosti, enega člana pa določi svet šole izmed delegatov temeljne organizacije združenega dela, krajevne skupnosti ali staršev. Mandat komisije traja dve leti. Na svoji prvi seji izbere komisija predsednika.

Delegat krajevne skupnosti ali staršev sodeluje v delu komisije, kadar obravnava zadeve iz pristojnosti sveta šole.

52. člen

Komisija ima te pravice in dolžnosti:

- ima vpogled v delo šole, razen v pedagoško delo;
- preverja podatke o uporabi sredstev;
- obvešča svet, delovno skupnost in ravnatelja o nepravilnostih, ki jih ugotavlja;
- ima pravico obveščati tudi zunanje pristojne organe;
- opravlja tudi druge zadeve, za katere je pristojna po zakonu, sklepih organov upravljanja, statutu in splošnih samoupravnih aktih šole.

O ugotovljenih nepravilnostih komisija takoj obvesti organe upravljanja, ki so pristojni za ureditev zadeve. Če organ upravljanja ne ukrepa ustrežno, obvesti komisija o ugotovljenih nepravilnostih ustanovitelja šole.

53. člen

Pravico pobude za vsa vprašanja samoupravnega delavskega notranjega nadzora ima vsak član delovne skupnosti, ki lahko predloži tudi sprejem ustreznih ukrepov.

54. člen

Komisija samoupravnega delavskega notranjega nadzora opravlja svoje delo na sejah, na katerih se vodi zapisnik in izdaja ustrezni sklepi.

V.

DRUŽBENO-POLITIČNE ORGANIZACIJE V ŠOLI

55. člen

Delo in pristojnosti organizacij in društev na šoli poteka po pravilih teh organizacij in jim šola omogoča delovanje.

56. člen

Osnovna organizacija sindikata je sestavni del samoupravljanja šole. Prek nje delavci organizirano vplivajo na samoupravno delovanje šole, razvijajo svoje samoupravne odnose ter uveljavljajo pravice samoupravljanja. Organi upravljanja so dolžni obravnavati predloge in pobude osnovne sindikalne organizacije, ki se nanašajo na položaj delovnega človeka in o tem obvestiti osnovno organizacijo.

57. člen

Organi upravljanja so dolžni seznanjati s predlogi in pobudami osnovne organizacije sindikata, zlasti o vprašanjih, ki zadevajo:

- odločanje o pridobivanju dohodka;
- odločanje o delitvi dohodka in osebnega dohodka ter upravljanje z družbenimi sredstvi;
- realizacijo samoupravnih sporazumov;
- delovne in življenjske razmere delavcev, varstvo njihovih samoupravnih pravic ter možnosti strokovnega in družbenega izobraževanja.

58. člen

Šola omogoča članom vodstva osnovne organizacije sindikata ustrezne razmere za njihovo delo in udeležbo pri delu sindikalnih organov zunaj šole. Če gre za odsotnost v rednem delovnem času, jim prizna nadomestilo osebnega dohodka.

59. člen

Šola zagotavlja osnovni organizaciji sindikata prostore za sindikalne sestanke, glede na možnosti pa tudi dodatna materialna sredstva.

60. člen

Osnovna organizacija sindikata štiti svoje člane v delovnih sporazumih. O prenehanju delavčevega delovnega razmerja obvesti predsednika sindikata najmanj 7 dni pred ustreznim sklepom.

61. člen

Organizacija Zveze mladine ima zlasti te naloge: (v sporazumu z ZMS, analogno določbam o sindikatu, določi pogoje za delovanje organizacije ZMS v skladu z njenim statutom).

62. člen

Na šoli deluje osnovna organizacija Zveze komunistov Slovenije (sporazumno z organizacijo ZKS je treba zapisati določila o delu organizacije).

VI.

NOTRANJA ORGANIZACIJA DELA V ŠOLI

63. člen

Izhajajoč iz načel o uresničevanju samoupravljanja ter iz osnovnih nalog šole uresničuje šola vzgojno-izobraževalne smotre tako da:

- spremlja in uporablja najsodobnejše metode pouka na vseh predmetnih področjih;
- skrbi za nenehno strokovno usposabljanje učnega osebja;
- daje učencem temelje socialistične vzgoje in splošne izobrazbe, ki jo zahtevajo današnji razvoj in perspektivne potrebe družbe;
- razvija psihične sposobnosti učencev, zlasti sposobnosti kritičnega mišljenja in zbuja vedoželjnost za novimi dosežki;
- privzga učencem znanstveni pogled na svet, jim razvija zavest o moči ljudskega razuma, ki v procesu ustvarjanja spreminja naravo in s tem samega sebe;
- razvija učenceve sposobnosti za samostojno izobraževanje;
- razvija v učencih smisel za estetsko doživljanje vrednot ter jih usposablja za umetniško izražanje;
- seznanja učence z zgodovinskimi dosežki jugoslovanskih narodov, še posebej slovenskega naroda na področjih političnega, znanstvenega, kulturnega in umetniškega ustvarjanja;
- vzgaja učence v duhu bratstva, enotnosti in enakopravnosti narodov SFRJ, socialističnega humanizma in mednarodne solidarnosti;
- seznanja učence z našo družbeno ureditvijo in s perspektivami njenega razvoja;
- vključuje učence v družbeno življenje in samoupravno prakso ter v njih razvija zavest družbene odgovornosti;
- skrbi za zdrav fizični razvoj vsakega učenca.

64. člen

Dejavnost šole je usklajena s pravilnikom o delu in življenju šole, ki upošteva določila odredbe o šolskem koledarju za osnovno šolo in drugih ustreznih pravilnikov.

Življenje in delo šole je organizirano tako, da spodbuja:

- razvijanje samostojne aktivnosti učencev;
- pridobivanje učnih navad;
- razvijanje intelektualne vedoželjnosti in kritične presoje učencev;
- razvijanje odnosov medsebojnega spoštovanja učiteljev in učencev;
- razvijanje smisla za medsebojno pomoč in sodelovanje med učenci.

65. člen

Vzgojno-izobraževalno delo na šoli obsega:

- pouk in delo v oddelkih podaljšane bivanja;
- dodatni pouk;

(Nadaljevanje na 9. strani)

TEZE ZA STATUT OSNOVNE ŠOLE

(Nadaljevanje z 8. strani)

- dopolnilni pouk;
- prostovoljne dejavnosti učencev;
- ekskurzije;
- poklicno svetovanje;
- druge oblike, ki jih potrdi svet šole na predlog učiteljskega zbora.

66. člen

Pouk poteka v materinem jeziku ali v jeziku narodnostne skupine. (V tem primeru je treba natančno določiti!) Lahko se oblikujejo tudi dvojezični oddelki (kar je treba še preizkusiti!)

67. člen

Šola ima knjižnico, ki je sestavljena iz učne in strokovne literature ter beletristike. Knjižnico vodi... (Navedite konkreten primer!)

Prostovoljne dejavnosti

68. člen

Šola organizira prostovoljne dejavnosti učencev, da bi z njim poglobljala vzgojno-izobraževalno delo, spodbujala individualne sposobnosti, razvijala kolektivno zavest in družbeno življenje in zavedanje učencev. Prostovoljne dejavnosti učencev se organizirajo po načelu prostovoljnosti in svobodne izbire vsebine ter oblik dela.

69. člen

Nosilci svobodnih dejavnosti so učenci, učitelji in njihovi strokovni aktivisti, ki dajejo učencem vso podporo in strokovno pomoč. Na začetku vsakega šolskega leta določi skupnost učencev v sodelovanju z učiteljskim zborom število teh dejavnosti.

70. člen

Prostovoljne dejavnosti so zlasti:

- sodelovanje v kulturno-umetniških sekcijah;
- delo v krožkih;
- sodelovanje v organizacijah v šoli in zunaj nje;
- udeležba na tečajih;

(Navedite primere!)

Dodatni pouk

71. člen

Šola organizira za izredno nadarjene učence dodatni pouk. Obseg in organizacijo dodatnega pouka določi učiteljski zbor šole, učence za dodatni pouk pa predlaga razredni učiteljski zbor.

Dopolnilni pouk

72. člen

Šola mora organizirati dopolnilni pouk v skladu s pravilnikom o organizaciji dopolnilnega pouka v osnovni šoli.

Ekskurzije

73. člen

Šola organizira ekskurzije, da bi z njimi poglobljala in utrjevala pridobljeno teoretično in praktično znanje. Ekskurzije so sestavni del pouka.

74. člen

Program ekskurzij izdelajo strokovni aktivisti, potrdi pa ga učiteljski zbor. Vodja ekskurzije predloži pismeno poročilo o poteku ekskurzije, njenih rezultatih in stroških. Udeležba učencev na ekskurzijah je obvezna. Krajše enodnevne ekskurzije odobrava ravnatelj, večdnevne pa učiteljski zbor.

Ocenjevanje

75. člen

Ocenjevanje učencev poteka v skladu s pravilnikom o ocenjevanju učencev v osnovnih in srednjih šolah.

Poklicno usmerjanje

76. člen

Šola organizira v sodelovanju z zavodi za zaposlovanje poklicno usmerjanje mladine v sedmem in osmem razredu. Delo opravljajo učitelji.

77. člen

Šola imenuje posebno komisijo za poklicno usmerjanje, ki jo vodi predsednik. Poleg tega da organizira usmerjanje, komisija tudi svetuje organi zveze združenega dela, izobraževalnim skupnostim in družbenopolitičnim skupnostim, da stipendirajo po končani osnovni šoli sposobne in marljive učence, ki nimajo denarja za šolanje.

Učenci

78. člen

V prvi razred osnovne šole vpisuje šola v začetku šolskega leta tiste otroke, ki so do konca istega koledarskega leta dopolnili sedmo leto starosti.

79. člen

Šola praviloma vpiše tiste otroke, v katerih okolišju deluje. Iz utemeljenih razlogov lahko vpiše v šolo tudi posamezne učence iz drugih okolišev.

80. člen

Učenci imajo zlasti te pravice in dolžnosti:

- da se marljivo učijo in delajo za svoj splošni in strokovni napredek;
- da pomagajo uresničevati vzgojno-izobraževalne smote šole;
- da redno obiskujejo pouk;
- da pri pouku aktivno sodelujejo, pridobljeno znanje pa bogatijo pri svobodnih dejavnostih, z delom v strokovnih in družbenopolitičnih organizacijah v šoli in zunaj nje;
- da aktivno sodelujejo v organih samoupravljanja na šoli in kot delegati v raznih samoupravnih asociacijah;
- da spoštujejo in se ravna po pravilih o delu in življenju šole ter opravljajo obveznosti, ki so določene za vse učence v skladu s pravilnikom o načinu izvrševanja pravic in dolžnosti učencev osnovnih šol ter o pohvalah, nagradah in drugih vzgojnih ukrepih.

81. člen

Da bi čim bolj prišli do izraza neposredna spodbuda in samostojnost učencev ter medsebojno sodelovanje na vseh področjih in na vseh ravneh, ustanavljajo učenci razredne skupnosti in šolsko skupnost učencev.

82. člen

Na sestankih skupnosti obravnavajo učenci vprašanja o življenju in delu v šoli, prek delegatov seznanjajo samoupravne organe in

strokovne aktiviste s svojim mnenjem in predlogi, ki zadevajo statut šole, organizacijo učno-vzgojnega dela, prostovoljne dejavnosti in drugo.

83. člen

Šolska skupnost učencev deluje po pravilniku, ki ureja delovanje šolske skupnosti in razrednih skupnosti. Pravilnik sprejema zbor učencev, pri čemer upošteva tudi mnenje sveta šole.

84. člen

Za aktivno in načrtno delo na področju družbenega in kulturnega življenja, tehničnega izobraževanja in telesne vzgoje oblikujejo učenci svoja društva in organizacije. Vse te organizacije so prostovoljne in temelje na samoupravnih osnovah.

85. člen

Napredovanje učencev iz razreda v razred poteka skladno z zakonom o osnovni šoli.

Vzgojni ukrepi

86. člen

Učenci, ki se s svojim delom in vedenjem odlikujejo, so lahko nagrajeni ali pohvaljeni. Nagrade ali pohvale lahko dodeljujejo izrekajo: svet šole, učiteljski zbor šole in razredni, ravnatelj, razredniki ter organizacije v šoli, skladno s pravilnikom o načinu izvrševanja pravic in dolžnosti učencev osnovnih šol ter o pohvalah, nagradah in drugih vzgojnih ukrepih.

87. člen

Za učence od petega do osmega razreda, ki ne izpolnjujejo šolskih dolžnosti, ter kršijo določbe tega statuta in drugih aktov šole, se uporabljajo tile vzgojni ukrepi:

- razrednikov opomin;
 - ukori.
- Ukor lahko izreče razrednik, razredni učiteljski zbor, ravnatelj in učiteljski zbor šole.

88. člen

Pri izbiri vzgojnih ukrepov je treba upoštevati osebnostno razvikanje, motive, okolje, v katerem učenec živi, škodljivost dejanja, postopnost izrekanja vzgojnih ukrepov ter pedagoške posledice tega ukrepa.

89. člen

Vzgojni ukrep ne sme žaliti učenca in njegovih staršev. Telesne in denarne kazni niso dovoljene.

90. člen

Postopek izrekanja vzgojnih ukrepov mora biti v skladu s pravilnikom o načinu izvrševanja pravic in dolžnosti učencev osnovnih šol.

Razširjena dejavnost

91. člen

Šola se lahko poleg redne dejavnosti ukvarja z razširjeno dejavnostjo. Obseg in oblike razširjene dejavnosti določa delovna skupnost šole v skladu z zakonskimi predpisi, s posebnim pravilnikom in delovnim načrtom. (Primer - Izobraževanje odraslih v posebnih oddelkih itd.)

Šola in okolje

92. člen

Da bi razširili vzgojni vpliv šole na učence in okolje šole, organizira šola splošno-kulturno dejavnost v šoli in kraju.

- Ta obsega zlasti:
- proslavo dneva šole;
 - proslavo začetka in sklepnega šolskega leta;
 - proslavo občinskega praznika in državnih praznikov;
 - proslavo pomembnih kulturnih dogodkov;
 - kulturno-umetniške prireditve;
 - literarne večere, razstave;
 - športna tekmovanja in prireditve;
 - sodelovanje v prostovoljnih akcijah itd.
- (Primer!)

Učitelji in drugi strokovni delavci šole

93. člen

Učitelji in drugi strokovni delavci šole so:

- učitelji
- predmetni učitelji
- profesorji
- strokovni sodelavci (Navedite konkretni primer!)

94. člen

Pravice in dolžnosti učiteljev in drugih strokovnih delavcev, ki izhajajo iz zakonskih predpisov ter tega statuta, so:

- da svoje delo usmerjajo v vzgojo in izobraževanje učencev na temeljih socialističnega humanizma, samoupravnega socializma in patriotizma, kar izhaja iz marksistične filozofije ter pedagoške znanosti;
- da se nenehno družbeno in strokovno izpopolnjujejo;
- da bogatijo vzgojno-izobraževalno delo z novimi metodami, tehnikami in oblikami;
- da spodbujajo ustvarjalnost in vedoželjnost učencev, upoštevajoč didaktična načela pri prenašanju generacijskih izkušenj;
- da sodelujejo v samoupravnih in strokovnih organih na šoli in zunaj nje;
- da delujejo v družbenopolitičnih organizacijah;
- da vodijo in izvajajo vzgojnoizobraževalni proces v skladu z učnih programom in pedagoškimi normami.

Učitelji so pri izbiri učnih metod in učnih oblik samostojni, njihovo delo pa mora biti usklajeno s predmetnikom in učnim načrtom.

95. člen

Učitelj na šoli je lahko vsak delavec, ki ima predpisano splošno pedagoško in strokovno izobrazbo ter družbeno moralne lastnosti. Učitelj za razredni pouk na osnovni šoli je lahko vsak delavec, ki je končal pedagoško akademijo - skupino za razredni pouk, učitelj za predmetni pouk pa tisti, ki je končal višjo pedagoško šolo, pedagoško akademijo ali ustrezno visoko šolo.

96. člen

Učitelji na osnovni šoli morajo opraviti strokovni izpit in se strokovno izpopoljevati v skladu z določbami tega zakona. Učitelji pridobijo pravico opravljati strokovni izpit po dveh letih vzgojno-izobraževalnega dela, morajo pa ga opraviti najpozneje v petih letih.

Učitelj, ki v petih letih ne opravi strokovnega izpita, ne sme več opravljati vzgojno-izobraževalnega dela na osnovni šoli.

97. člen

Delovna mesta učiteljev, ki opravljajo vzgojno-izobraževalno delo poln ali najmanj polovičen delovni čas, se zasedajo po razpisu v skladu z določbami zakona o osnovni šoli. Razpisi so redni, naknadni in izredni.

98. člen

Osnovna šola mora razpisati tista delovna mesta za posamezne učne predmete ali skupine učnih predmetov, za katere je ob upoštevanju učne obveznosti nezasedenih najmanj 20 ur tedensko. Redni razpis objavi šola vsako leto v času od 1. do 15. aprila, naknadni razpis pa v času od 1. do 15. julija.

99. člen

Šola pošlje vsako leto republiškem sekretariatu za prosveto in kulturo v objavo redni razpis najpozneje do 20. marca, naknadni razpis pa najpozneje do 20. junija.

100. člen

Učitelji se morajo prijaviti na razpis v roku 15 dni po objavi razpisa. Šola odloča o izbiri kandidata in obvesti kandidata o izidu razpisa najpozneje v 20 dneh po izteku roka za prijavo.

101. člen

Postopek izbire kandidatov poteka v skladu s samoupravnim sporazumom o medsebojnih delovnih razmerjih delavcev v združenem delu.

102. člen

Pravice in obveznosti ter odgovornost učitelja so urejene s samoupravnim sporazumom o medsebojnih razmerjih v združenem delu. Predlog, sprejemanje in izvajanje samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih v združenem delu ureja zakon o medsebojnih razmerjih v združenem delu.

Strokovni organi

103. člen

Šola ima naslednje strokovne organe:

- učiteljski zbor
- razredne učiteljske zbore
- razrednike
- strokovne aktiviste.

104. člen

Učiteljski zbor sestavljajo učitelji šole, ravnatelj ter strokovni delavci. Učiteljski zbor je strokovni organ, ki na temelju zakonov in drugih predpisov s področja šolstva ter na osnovi določil tega statuta odloča o strokovnih - pedagoških problemih šole.

105. člen

Učiteljski zbor razpravlja o problematiki na svojih sejah; te sklicuje ravnatelj šole, ki vodi delo učiteljskega zbora. Učiteljski zbor se sklicuje tudi na zahtevo tretjin članov učiteljskega zbora ali sveta šole.

106. člen

Učiteljski zbor zlasti:

- obravnava letni delovni program, učni načrt, predmetnik ter skrbi za uresničanje postavljenih ciljev;
- obravnava rezultate vzgojno-izobraževalnega dela ter odloča o vzgojnih ukrepih;
- obravnava predloge, ki jih za izboljšanje vzgojno-izobraževalnega dela dajejo svet staršev, skupnost učencev, drugi strokovni organi in svet šole;
- predlaga razpored dela za posamezne učitelje ter določa razrednike;
- odobrava razpored ekskurzij, predlaga program izpitov;
- predlaga učence za pohvalo in nagrado;
- obravnava delo strokovnih aktivistov;
- predlaga svetu šole ukrepe za racionalno poslovanje;
- izdeluje program strokovnega izobraževanja in izpopolnjevanja strokovnih delavcev in učnega osebja;
- daje mnenja glede nabave učbenikov, učil in ponazoril;
- opravlja druge naloge, ki jih določa zakon o osnovni šoli;

Izvajanje ukrepov učiteljskega zbora organizira ravnatelj kot pedagoški vodja šole.

Na sejah učiteljskega zbora lahko sodelujejo tudi delegati šolske skupnosti, ko obravnavajo skupne probleme vzgoje in izobraževanja.

107. člen

Razredni učiteljski zbor sestavljajo vsi učitelji, ki poučujejo v razredih. Ta zbor obravnava vprašanja iz 105. člena tega statuta, vendar glede na razred. Razredni učiteljski zbor obravnava tudi predloge in vprašanja razredne skupnosti učencev. Na sejah razrednega učiteljskega zbora sodelujejo tudi delegati razredne skupnosti učencev.

108. člen

Razrednik je pedagoški in organizacijski vodja razreda. Njegove naloge so zlasti, da:

- usklajuje vzgojno-izobraževalno delo v razredu;
- vodi razredni učiteljski zbor;
- skrbi za sodelovanje s starši, s svetom staršev, razredno skupnostjo ter drugimi strokovnimi in družbenopolitičnimi organi na šoli;
- skrbi za redno obiskovanje pouka in učne prakse;
- izreka pohvale učencem, ki jih zato predlaga razredni učiteljski zbor in predlaga razredni skupnosti ocene iz vedenja;
- skrbi za sodelovanje učencev v svobodnih dejavnostih.

109. člen

Učitelji enakih učnih predmetov ali podobnih učnih področij oblikujejo strokovne aktiviste. Njihova naloga je, da:

- obravnavajo strokovno problematiko učnega področja in oblikujejo predloge za izboljšanje dela;
- spremljajo uresničevanje učnega programa in skrbijo za pregled učnih uspehov;
- pomagajo učiteljem - začetnikom in učencem pri učenju;
- opravljajo druge naloge v skladu z zakonom o osnovni šoli;
- predlagajo svetu šole ustanavljanje skupnih strokovnih aktivov z drugimi šolami.

(Nadaljevanje na 10. strani)

TEZE ZA STATUT OSNOVNE ŠOLE

(Nadaljevanje z 9. strani)

110. člen

Organi samoupravljanja in strokovni organi so pri svojem delu samostojni glede na določbe zakona o osnovni šoli, statuta in drugih samoupravnih aktov. Medsebojni odnosi vseh organov šole temelje na medsebojnem sodelovanju in sporazumevanju. Morebitna nesoglasja rešuje svet šole.

Javnost dela

111. člen

Seje organov samoupravljanja šole so javne, navzoči so lahko vsi delavci šole. Dokumente, ki jih izdajajo ti organi, objavi šola na oglasni deski ali kako drugače, najkasneje v petih dneh po seji.

112. člen

Samoupravni organi so dolžni redno obveščati vse delavce o vseh vprašanjih, ki zadevajo samoupravne pravice in dolžnosti.

113. člen

Šola je dolžna dostavljati poročila o svojem delu za šolstvo pristojnim organom v za to določenih rokih.

Strokovna in poslovna tajnost

114. člen

Člani delovne skupnosti in delegati v organih upravljanja so dolžni varovati poslovno in strokovno tajnost, kar je določeno v zakonu in v tem statutu.

Za tajnost se štejejo zlasti:

- podatki v prošnjah, zahtevah in prelogih občanov
- podatki o učencih.

Prepoved ne velja za podatke, ki se dajejo pristojnim organom na temelju veljavnih zakonov.

VII.

SREDSTVA ŠOLE IN DOHODEK

115. člen

Za trajno opravljanje svoje dejavnosti pridobiva šola sredstva:

- iz sredstev, ki jih je prejela ob ustanovitvi;
- iz povračil za opravljanje redne vzgojno-izobraževalne in razširjene dejavnosti;
- z najemanjem bančnih kreditov;
- z dotacijami, prispevki temeljnih organizacij združenega dela in drugih delovnih skupnosti, krajevnih skupnosti in delovnih ljudi;
- z drugimi dohodki.

116. člen

Sredstva za redno vzgojno-izobraževalno dejavnost pridobiva šola na podlagi pogodbe s temeljno izobraževalno skupnostjo v ... Sredstva za razširjeno dejavnost pridobiva šola s pogodbo tudi z drugimi plačniki.

117. člen

Namensko dodeljena sredstva šola izkazuje na posebnem računu in jih lahko uporabi samo namensko.

118. člen

Sredstva, s katerimi upravljajo člani delovne skupnosti v skladu z veljavnimi predpisi in tem statutom, se delijo na:

- osnovna
- obratna
- rezervna in
- sredstva skupne porabe.

119. člen

Šola ima tele sklade:

- poslovni sklad
- rezervni sklad
- sklad skupne porabe.

120. člen

Z letnim finančnim načrtom se določajo osnovna razmerja razporeditve dohodka v sklade. O dokončni razporeditvi dohodka v sklade in na osebne dohodke odloča zbor delovne skupnosti šole, pri čemer mora upoštevati samoupravni sporazum o delitvi dohodka in osebnih dohodkov, določbe tega statuta, predvsem pa:

- da sredstva za osebne dohodke in za skupne potrebe delavcev določi v skladu z načeli delitve po delu v sorazmerju z doseženimi uspehi pri opravljanju nalog šole;
- da zagotovi sredstva za razširitev materialne osnove dela delovne skupnosti;
- da izhajajo osnove in merila za delitev sredstev za osebne dohodke iz zahtevnosti, pomena dela, odgovornosti in delovnih razmer, strokovne usposobljenosti in opravljenega dela.

121. člen

Sredstva rezervnega sklada se oblikujejo tako, da se izloči 2 % dohodka, ki ostane po izplačilu osebnih dohodkov v posameznem letu.

122. člen

Sredstva rezervnega sklada se uporabljajo:

1. za nadomeščanje vrednosti osnovnih in obratnih sredstev v primerih, ki so s predpisi določeni;
 2. za izplačilo osebnih dohodkov, če na ziro računu ni dovolj razpoložljivih sredstev;
 3. za vlaganje v poslovni sklad in sklad skupne porabe.
- O uporabi sredstev rezervnega sklada odloča zbor delovne skupnosti, izjemoma po pooblastilu pa upravni odbor.

123. člen

Sredstva sklada skupne porabe so materialna in denarna sredstva, namenjena za:

- samostojne ali skupne naložbe z drugimi organizacijami v stanovanjske zgradbe in objekte družbenega standarda;
- nakup stanovanj in stanovanjske kredite;
- neobvezne zdravstvene preglede delavcev;
- dotacije družbenopolitičnim organizacijam;
- izobraževanje delavcev šole;
- podporo in pomoč socialno šibkim delavcem;
- kulturno-prosvetno dejavnost in rekreacijo delavcev šole.

124. člen

O uporabi sredstev sklada skupne porabe odloča zbor delovne skupnosti, o posameznih izdatkih pa upravni odbor le glede na finančni načrt šole.

125. člen

Za namensko in smotno uporabo sredstev je odgovoren vsak delavec na delovnem mestu in člani organov upravljanja, ki odločajo o sredstvih.

126. člen

Z delovnim in finančnim načrtom se določa okvirni promet z osnovnimi sredstvi. O prometu z osnovnimi sredstvi glede na načrt odločata upravni odbor in ravnatelj. Osnovna sredstva se odpisujejo po amortizacijskih stopnjah, ki jih za vsako leto določa finančni načrt. Ta ureja tudi način oblikovanja in uporabe sredstev amortizacije ... odstotek amortizacije šolskih zgradb izloča šola sporazumno v sklad z združenja amortizacije pri temeljni izobraževalni skupnosti ...

127. člen

Dohodek ugotavlja šola trimesečno in dokončno z zaključnim računom. Dohodek se ugotavlja tako, da se od celotnega dohodka odbijejo materialni stroški poslovanja in amortizacije.

Dohodek šole se po odbitku zakonskih in pogodbenih obveznosti razporeja na del, namenjen za razširitev materialne osnove dela, in del, namenjen osebnim in skupnim potrebam delavcev šole.

128. člen

Zbor delovne skupnosti določi pogoje, pod katerimi se sme začasno odstopiti od sprejetih meril delitve dohodka. Merila se spremenijo le, če se trajno spremenijo pogoji poslovanja.

129. člen

Šola lahko sklepa samoupravne sporazume in družbene dogovore z drugimi organizacijami združenega dela za zadovoljevanje skupnih potreb.

Načrtovanje

130. člen

Šola posluje po določenem delovnem in finančnem načrtu. Delovni načrt je letni in je lahko razdeljen na posamezna obdobja. Delovni načrt določa zlasti:

- stanje na začetku šolskega leta (učenci, sredstva itd.);
- organizacijo dela;
- naloge v učno-vzgojni dejavnosti;
- zdravstveno varstvo učencev;
- strokovno in družbeno izpopolnjevanje osebja;
- delo drugih služb in razširjeno dejavnost.

Poleg tega delovnega načrta ima šola še delovni načrt učiteljskega zbora, delovni načrt ravnatelja, razrednih učiteljskih zborov, delovne načrte strokovnih aktivov itd. Delovni načrti se sprejemajo po istem postopku kot samoupravni akti. Izvršitev delovnih načrtov spremljajo organi upravljanja, ravnatelj pa je dolžan periodično in letni dajati poročilo o realizaciji načrta svetu šole in delovni skupnosti.

VIII.

NORMATIVNA DEJAVNOST

131. člen

Poleg statuta sprejma delovna skupnost šole:

- samoupravni sporazum o medsebojnih razmerjih v združenem delu
 - pravilnik (sporazum) o delitvi dohodka in osebnih dohodkov ter delitvi sklada skupne porabe
 - pravilnik o sistemizaciji delovnih mest
 - pravilnik o življenju in delu šole
 - pravilnik o delitvi stanovanj
 - pravilnik o splošnem ljudskem odporu
 - pravilnik o knjigovodstvu
 - pravilnik o volitvah in odpoklicu delegatov organov samoupravljanja
 - pravilnik o nadomestilu potnih in drugih stroškov.
- (Če je potrebno, ima lahko šola tudi druge pravilnike!)

132. člen

Vsi splošni akti veljajo osmi dan po objavi, razen če s samim aktom ali zakonom ni drugače določeno. Predpisi lahko veljajo za nazaj, če zakon tako določa.

133. člen

Splošni akti se sprejemajo po naslednjem postopku:

- zbor delovnih ljudi imenuje komisijo (ali pooblasti kolektivni organ), ki jo sestavljajo najmanj trije člani; ta mora v določenem roku izdelati načrt predpisa ter ga dostaviti ravnatelju in ustrezni komisiji;
- ravnatelj skupaj z ustrežno komisijo (organom) dostavi načrt akta delovni skupnosti;

- načrt akta mora biti v primerni obliki dostavljen vsem delavcem šole v razpravo najmanj za 15 dni;
 - po tem roku zbor delovne skupnosti obravnava predlog in pripombe ter sprejme splošni predpis.
- Spremembe in dopolnitve potekajo po istem postopku kot sprejem splošnega akta. Splošne predpise obravnava pred sprejemom tudi svet šole; ta lahko daje pripombe, ki jih mora obravnavati delovna skupnost.

IX.

SODELOVANJE ŠOLE

134. člen

Pri svojem poslovanju mora šola izvajati programe ukrepov in razvoja učno-vzgojne dejavnosti, ki se določa z načrti samoupravnih interesnih skupnosti, vzgoje in izobraževanja in družbenopolitičnih skupnosti. Zato šola sodeluje s pristojnimi organi o vseh vprašanjih skupnega interesa in sprejema ustrezne pobude izobraževalnih in družbenopolitičnih skupnosti.

135. člen

Šola mora na zahtevo pristojnega organa, ki opravlja upravno in pedagoško nadzorstvo, pošiljati potrebna poročila in podatke. Ravnatelj šole je dolžan pravočasno posredovati organom upravljanja priporočila in druge sklepe ustanovitelja in za šolstvo pristojnega organa.

136. člen

Zaradi izboljšanja vzgojno-izobraževalne dejavnosti sodeluje šola s pristojnimi strokovnimi institucijami, zlasti z zavodom za šolstvo. V teh organih sodelujejo tudi predstavniki šole.

X.

ŠOLA IN SPLOŠNI LJUDSKI ODPOR

137. člen

V skladu s sprejetimi načeli o splošnem ljudskem odporu šola zagotavlja vse tiste oblike domovinske vzgoje, ki so neposredna osnova splošnega ljudskega odpora. Dolžnost šole je, da zlasti krepi vse tiste prostovoljne dejavnosti, ki vključujejo mlade v splošni ljudski odpor.

138. člen

Za boljšo organiziranost splošnega ljudskega odpora deluje na šoli komisija za splošni ljudski odpor. Komisija se izvoli na enak način kot druge komisije. Ravnatelj šole je po svojem položaju predsednik komisije. Mandat komisije traja dve leti.

139. člen

Komisija za splošni ljudski odpor opravlja zlasti te naloge:

- izdela in predlaga zboru delavcev načrt obrambnih priprav;
- usklajuje delo z občinskimi svetom za narodno obrambo in drugim pristojnim organom za narodno obrambo pri skupščini občine;
- organizira seznanjanje delavcev s konkretnimi dolžnostmi, ki nastane vojna;
- odgovarja za pravilno izbiro oseb za zaupna dela pri obrambnih pripravah;
- skrbi za splošno vojaško izobraževanje;
- opravlja druge naloge, ki so določene z zakoni, statutom in delovnim programom šole.

140. člen

Na temelju posebnega sporazuma s temeljno izobraževalno skupnostjo določi svet šole za izvedbo teh nalog za vsako koledarsko leto višino sredstev, ki se bodo uporabila na šoli za priprave na splošni ljudski odpor. O uporabi teh sredstev odloči komisija za splošni ljudski odpor.

141. člen

Program dela komisije za splošni ljudski odpor je sestavni del delovnega programa šole; za njegovo uresničitev je odgovoren ravnatelj šole.

XI.

PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

142. člen

S tem statutom uskladi šola vse splošne akte v dveh mesecih po sprejemu statuta.

143. člen

Statut tolmači svet šole.

144. člen

Statut velja z dnem, ko ga sprejme svet šole in potrdi skupščina občine ...

Predsednik
zbora delovne skupnosti

Razširjajte svoj list!

RADIO IN ŠOLA

O DVEH JAVNIH ODDAJAH MLADINSKE RADIJSKE REDAKCIJE

VESELI TOBOGAN

Prvi Veseli toboogan v letošnji novi sezoni so nam pomagali pripraviti učitelji in učenci na Goriškem v osnovnih šolah v Gornjih Petrovcih, pri Gradu, v Kuzmi, Mačkovcih, Šalovcih in Pokovcih.

Prizadevali so si, da bi na tej javni oddaji prikazali čimveč zanimivega in tipičnega o svojem kraju. Tako bomo v Veseljem tobooganu slišali precej ljudskih prekmurskih pesmi, ki jih sicer ne slišimo pogosto. Naj jih naštejemo samo nekaj: Ne de mi rasla trava, Če bi jaz bila čelica, Spevaj nama, Katica in še druge. Potem bodo otroci na oddaji pripovedovali o običajih, ki živijo v teh krajih okrog novega leta in ob drugih letnih časih. Pripovedovali so marsikaj zanimivega in tudi aktualnega o svojem domačem kraju. Nekaj točk so pripravili v domačem prekmurskem narečju. Ker žive na tem območju, kjer smo snemali oddajo, tudi prebivalci madžarske narodnosti, naj povemo, da so v nekaterih izmed teh krajev dvojezične šole in dvojezični vrtci — je prišlo na oddaji do izraza tudi prijateljsko sožitje prebivalcev obeh narodnosti, slovenske in madžarske. Nastopajoči otroci pa bodo povedali na oddaji še marsikaj zanimivega o tem delu Slovenije.

Veseli toboogan iz Gornjih Petrovec bo na sporedu v nedeljo, 28. oktobra, ob 8. uri.

SPOZNAVAMO SVET IN DOMOVINO

Kot lani in že več let doslej bo tudi na letošnjem tekmovanju sodelovalo šestnajst tekmovalnih ekip, ekipa lahko šteje največ pet članov. K sodelova-

nju vabimo samo ekipe mladinskih aktivov iz delovnih organizacij — ali preprosteje povedano: iz tovarn. V letošnjem ciklu oddaj Spoznavajmo svet in domovino bodo torej tekmovala samo zastopstva tovarniških aktivov. K temu sta nas navedli dve po našem pričanju pomembni dejstvi: najprej izkušnja, da so aktivni mladiki delavcev v tej dejavnosti doslej manj sodelovali kot pa dijaki ali študentovski, in obenem spoznanje, da lahko prav z osredotočeno pozornostjo na razgledanost že zaposlenih mladiki ljudi dosežemo primernejšo, veliko manj šolsko in zato veliko bolj življenjsko raven „quizovskega“ preverjanja. Prizadevamo si namreč, da bi bil naš quiz tako po obliki kot po vsebini čimbolj živ, aktualen in razviden. Ves pomen pripisujemo temu, da bodo vprašanja in odgovori namenjeni vsem količkar razgledanim poslušalcem in ne samo nekaterim specialistom.

Za vsako izmed oddaj — od prve do zadnje — bomo sestavili po 36 vprašanj, in sicer iz šestih tematskih področij: 6 vprašanj s področja politike, 6 s področja kulture, 6 s področja znanosti, 6 s področja športa, 6 s področja geografije in 6 vprašanj s področja glasbe.

Vprašanja bodo prepletena, tako da bo imela vsaka oddaja svojo vsebinsko in zvočno podobo in da bo — predvsem — pestra za poslušalce ob sprejemnikih.

Ekipam se ne bo treba posebej prijavljati za tekmovanje, ker ne razpisujemo podrobnih

tem niti ne predpisujemo kakršnekoli literature. Tekmovanje pod naslovom Spoznavajmo svet in domovino ne pojmuje kot šolsko spraševanje, pač pa kot družabno igro, namenjeno preverjanju zainteresiranosti mladiki ljudi za živa, aktualna dogajanja na različnih področjih življenja.

Prizorišča oddaj bodo v kraju posameznih ekip. Pri izboru dvoran nam bosta pomagala žreb in dogovor.

ODRASLI TAKO, KAKO PA MI BESEDE IN DEJANJA

Oče: Ja, fanta, takole pa ne bo šlo! Kolikokrat sem vama že rekel!

Sin: Veva, oče. Brez dela ni jela —

Oče: Molči! Čeprav je res, kar si rekel in stokrat sem vama že rekel — če se ne bosta učila, bosta imela v spričevalu slabe ocene. Ocene, fanta, dobre ocene vama bodo povsod odpirale vrata. Lahko bosta šla naprej v šolo, v vsako službo vaju bodo radi sprejeli, dosegla bosta boljšo plačo — zato ne zapravljajta časa. Naj vaju do večera ne vidim brez knjige v rokah. Če se ne bosta učila —

Sin: Ne bova nič zuala.

Oče: Molči! Čeprav je res, kar si rekel. Zdaj govorim jaz. Med šolskim letom ne bo zabave. Zabavala se bosta v počitnicah. Zdaj izrabita čas za učenje, da mi ne bosta delala sramote. Moja spričevala so bila odlična, moje življenje je bilo od rane mladosti do danes velik delovni dan. Zato tudi sem, kar sem.

Sin: Ja, oče.

2. sin: Tudi midva sva, kar sva ...

Oče: Molčita! Zdaj govorim.

Oddaje bomo, kot že vsa leta doslej, popestrili s pevskimi in igralskimi nastopi, s to ali ono družabno igro za obiskovalce in poslušalce in ne nazadnje s kolikor mogoče vedrim, sproščnim in duhovitim vodenjem. Želimo, da bi bili sobotni večeri, ko je na vrsti oddaja Spoznavajmo svet in domovino, prijetni za poslušalce ob sprejemnikih, za tekmuječe ekipe pa tudi za nas, ki radijski quiz pripravljamo.

čera! Boš videla, kako nam bo lepo —

Tekst je samo nekakšna iztočnica za razgovor skupine izbranih dijakov piranske gimnazije. Problem je v tem, da odrasli pogosto govorimo in zahtevamo eno, delamo pa čisto drugače. Dvojnost meril zlasti radi uporabljamo v odnosu do mladine.

Dvojna merila srečujemo na najrazličnejših področjih in v najrazličnejših situacijah, kot na primer:

— v politiki, kjer nastopamo z različnimi gesli, a jih sami demantiramo z načinom življenja;

— v odnosu do denarja: otroka učimo, da ne sme zapravljati, kmalu zatem pa sliši starša, ki se pogovarjata o nakupu kake luksuzne reči;

— v odnosu do dela, kjer prav tako otrokom dopovedujemo, da morajo vsi enako pomagati, očeta pa vidijo, da se nikdar ne dotakne nobene stvari in podobno.

Ali pa je tako ravnanje pravilno? Imajo odrasli pravico do

TELEVIZIJSKE ODDAJE ZA PROSVETNE DELAVCE

Uredništvo šolske televizije pri zavodu za šolstvo SRS je bilo ustanovljeno letos, že po nekaj mesecih svojega delovanja pa začenja z rednim programom.

Več kot leto dni bo šolska televizija oddajala program za prosvetne delavce, ki bo pa imel tudi splošno-izobraževalni značaj. Postal bo pomembna vez med javnostjo in področjem vzgoje in izobraževanja.

Šolska televizija bo morala, preden bo začela emitirati program za učence (v razredih), rešiti več vprašanj. Najvažnejši med njimi sta: uvedba oddajniške mreže zunaj rednega pasu oddajanja rtv Ljubljana in sprejem barvnih oddaj v razredih.

Prva oddaja šolske televizije bo 6. novembra ob 19. uri.

S tem se bo začel ciklus devetih oddaj o moderni matematiki. Nove oddaje bodo vsak torek ob 19. uri, ponovitve pa vsak četrtek ob 16. uri.

MAKO SAKJO

NI ŠE PREPOZNO

Študentje in srednješolci še vedno lahko dobe štipendijo

Kljub temu da je personalna uprava zveznega sekretariata za narodno obrambo razpisala natečaj za podelitev štipendij za letošnjega 29. avgusta, je še vedno čas, da pošljejo študentje in srednješolci do 31. oktobra občinskemu organu za narodno obrambo prošnje za podelitev štipendij.

Kdo lahko dobi štipendijo? Štipendisti lahko postanejo študentje strojne fakultete (oddelek motorna vozila, oddelek motorji z notranjim zgorevanjem in oddelek aerotehnika — smer balistika), elektrotehniške (oddelek telekomunikacije in elektrotehnika in oddelek avtomatika), tehnološko metalurške (tehnološko-kemični oddelek — smer organska kemija in kemično inženirstvo), naravoslovno matematične (oddelek meteorologija in oddelek matematika, smer numerična matematika), pravne, ekonomske, medicinske in farmacevtske fakultete.

Štipendijo dobe lahko tudi učenci srednjih šol s štiritletnim poukom, če se bodo odločili: gimnazijci in učenci tehniških šol (smer strojna, elektro, geodetska in gradbena) za vojaško akademijo kopenske vojske, za visoko tehniško šolo kopne vojske, za letalsko tehniško vojno akademijo in za mornariško akademijo mornariške visoke šole.

Na razpis se lahko prijavijo kandidati, državljani SFRJ, redni študenti — učenci navedenih fakultet in šol. Izpolnjevati pa morajo tele pogoje: biti morajo

zdravi in sposobni — to bo potrdila pristojna vojaška zdravniška komisija; ne smejo biti kaznovani niti v kazenskem postopku, pa tudi njihovo vedenje mora biti primerno. K prošnji naj priložijo priporočilo občinskega organa za narodno obrambo. Študentje prvega let-

nika ne smejo biti starejši od 21 let, študenti drugih letnikov pa za toliko, kolikor let študija so končali. Učenci prvega razreda ne smejo biti starejši od 16 let, drugih razredov pa za toliko, kolikor razredov so končali. Učenci srednjih šol morajo končati prejšnji razred najmanj z dobrim uspehom (v matematiki, fiziki in kemiji ne smejo imeti manjše ocene od dobro), učenci prvega razreda srednje

šole pa se lahko prijavijo le, če so končali osmi razred osnovne šole najmanj z dobrim uspehom.

Kandidati naj pošljejo prošnjo za štipendijo, kolkovano z 2 din, občinskemu organu uprave za narodno obrambo. Prošnjo morajo napisati svojeručno, na določenem obrazcu, ki ga dobijo pri navedenem organu. Prošnji je treba priložiti:

— potrjen prepis izpiska iz matične rojstne knjige — potrdilo fakultete — šole o vpisu letnika študija — razreda šole v šolskem letu 1973/74

— potrdilo o opravljenih izpitih prejšnjega letnika študija, študenti prvega letnika pa prepis spričevala zadnjega razreda in izpitov srednje šole

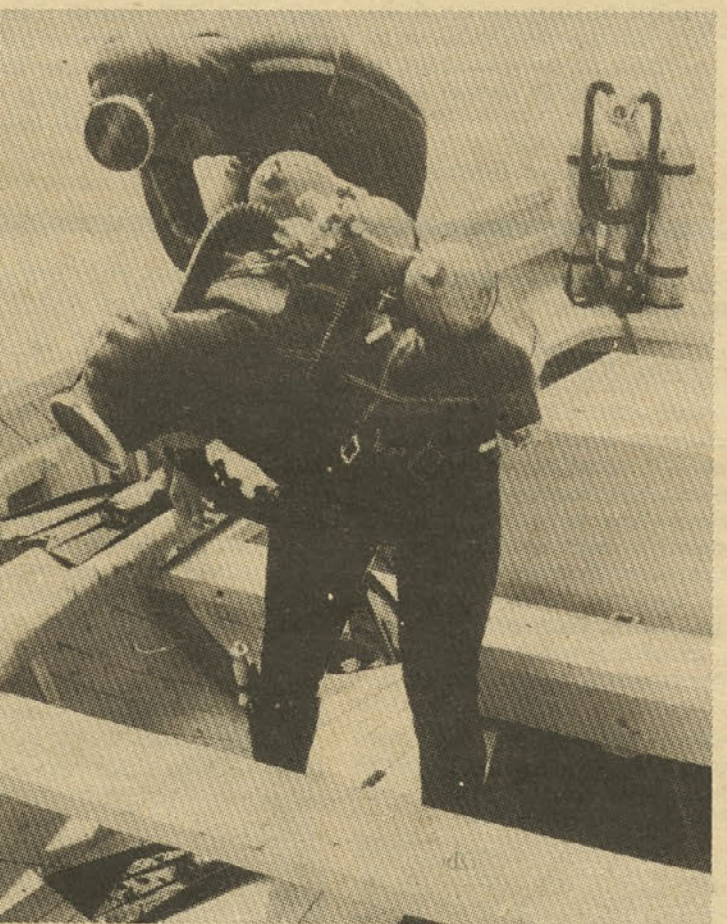
— potrjen prepis spričevala: učenci 4. in 3. razreda o končanih dveh prejšnjih razredih, učenci 2. razreda o končanem prvem razredu, učenci 1. razreda pa o končanem osmem razredu osnovne šole.

ŠTIPENDIJE, NADOMESTILA IN NAGRADE

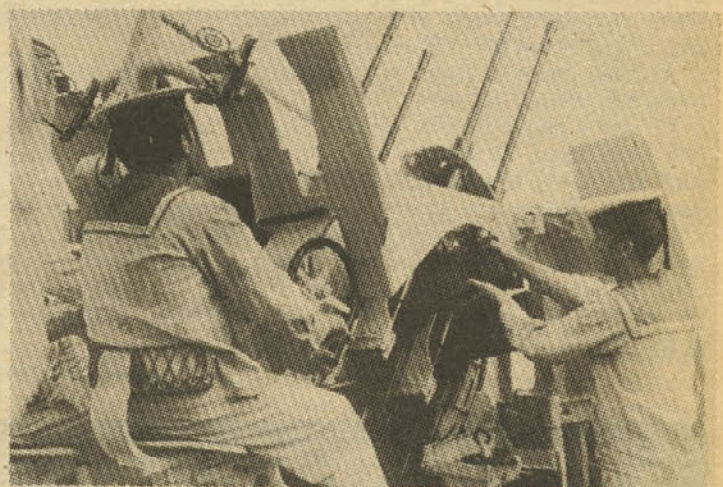
Študentje in učenci, ki jih bodo sprejeli za štipendiste, bodo prejeli mesečno štipendijo v tehle zneskih: študentje I. letnika 650 din, II. letnika 700 din, tretjega 700 din, IV. in V. letnika in absolventi pa 800 din. Dijaki I. razredov srednje šole bodo dobili mesečno 550 din, drugega 580 din, tretjega 650, četrtega pa 700. Štipendisti bodo dobili tudi nadomestilo za šolske potrebe, in sicer v znesku enomesečne štipendije ali 400–500 din za razred. Določen znesek (nadome-

stilo bodo dobili tudi za strokovno-počitniško prakso in ekskurzije v Jugoslaviji, ki so predvidene po programu fakultete ali srednje šole. Študentje,

stov in štipenditorja bodo urejeni s pismeno pogodbo. V tej pogodbi bodo določene tudi obveznosti štipendistov. Tako se morajo študentje — štipen-

Podvodni diverzanti pred odhodom na akcijo. Foto: S. Krševan

Z vaje na Jadranu: mornarji spremljajo dogajanje v zraku, da jih ne bi presenetila letala. S temi topovi lahko napadajo tudi zemeljske cilje Foto: S. Krševan

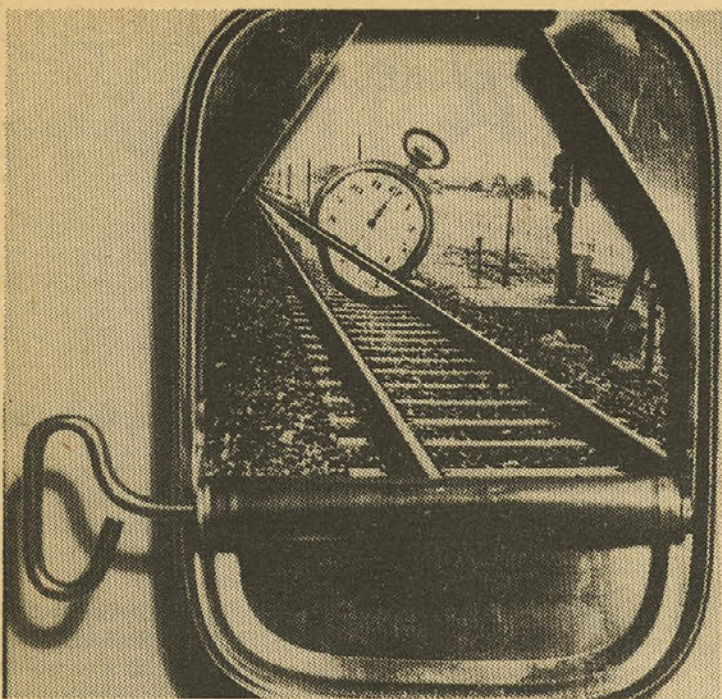
ki morajo izdelati obvezno diplomsko delo, bodo zanj dobili nadomestilo — 500 din. Ob koncu vsakega letnika bodo štipendisti nagajeni. Višina nagrade bo odvisna od poprečne ocene pri izpitih, razpon pa je od 450 do 1500 din. Učenci srednjih šol, ki bodo razred končali z odličnim uspehom, bodo nagajeni s 750 din, tisti, ki bodo imeli zelo dobro spričevalo pa s 360 din. Vsem štipendistom je zagotovljena zdravstvena zaščita.

Štipendijo bodo prejeli vseh dvanajst mesecev v letu, prvi znesek pa od začetka šolskega leta naprej.

Medsebojni odnosi štipendi-

disti obvezati, da bodo po diplomski stopili v službo v JLA in ostali v njej dvakrat toliko časa, kolikor časa so bili štipendirani, vendar ne manj od treh let. Učenci se bodo morali po končani srednji šoli šolati na eni od vojaških akademij, po končani akademiji pa bodo morali ostati v službi JLA najmanj 10 let.

Naj še enkrat opozorimo, da je natečaj razpisan do 31. oktobra 1973. Študente in učence za štipendiste bo izbrala komisija. O rešitvi prošnje bodo obvestili kandidate do 31. decembra. Vsi, ki se zanimajo za ta razpis, lahko dobe nadrobna pojasnila v občinskem organu uprave za narodno obrambo.

Zakaj? — Stane Jagodič

GENERAL BOM

Še preden mi je oče kupil prve hlače, sem že zatrdno vedel: general bom. Ko sem bosopet gledal imenitno vojaško parado in ko sem videl, da na paradi ne moreš biti bos, sem si dejal: „General, pa če umrem pred očmi razočarane družine!“

Najprej sem si kupil knjigo o Nelsonovih bitkah na morju. Ta genialni morski volk je ovenčal svojo domovino s slavo. Pri tem pa ni pozabil nase. Dobil je vsa odlikovanja, ki jih lahko nosi admiral, zato si je moral najeti posebnega služabnika, ki mu je te medalje enkrat mesečno čistil.

Z Napoleonom sem ponočeval. Pod odejo sem v internatu do dveh ponoči bral njegove bogovske zamisli o vesoljni sreči človeštva. Z ožnostjo pa sem spoznal, da pod posteljo vsakega generala spi ovaduh. Da bi se teoretično čim bolj oborožil proti morebitnemu izdajstvu, sem začel prebirati knjige iz ovaduške prakse. Nisem pa mogel dojeti, kako lahko neki podatki o konjskih farmah in tovarnah umetnih gnojil pomagajo pri razvoju tvoje domovine. Še sanjalo se mi ni, kaj je to: domovina. Mislim sem, da je to velik travnik, kjer rastejo jabolka in kjer je mnogo peskovnikov za peščene gradove, v katere ne morejo priti Don Kihoti.

Ko je moj Napoleon izgubil vojno na vseh koncih in ko so ga sorodniki zapustili, ker je šel preživljati proste dni na Sveto Heleno, sem sklenil, da bom opustil knjižne junake. Oče mi je s potovanjem po Evropi prinesel aviončke tipa Mirage, iz papirja sem si naredil phanthome, bombnike in jih napolnil s kamenčki; s temi sem bombardiral sosedino solato. Aviončke sem vozil po vrvicah, ki sem jih imel pripete na naših orehih na dvorišču. Pričkom sem ukradel ptičnico in jo proglasil za zračno garažo. Tako mi nočna rosa ni pohabila mojih letalcev.

S sosedovim Samom sem zamenjal kiper-tovornjak za tri tanke. S tanki sem imel velike težave. Vedno sem jih moral vlačiti po vrvici in nikoli jih nisem mogel neopazno skriti. Ker sem moral nenehno rjoveti, kadar sem z njimi prodiral skozi senike ali vrtove, sem izgubil dober glas in sem moral najeti Sama, da je tulil namesto mene. Ko je izjavil, da ne bo več tulil, sem ga prebunkal, tako da je tulil še bolj.

Tanke sva s Samom izgubila, ko se je nad naju spravila klapa s sosednjega dvorišča, ki se je imenovala Čakačji panter.

Ker je bila blizu Drava, sva svoj generalistab prenesla v trstičje. Križarke sva kupila v Mercatorju, namesto knjig in zvezkov, za katere sva rekla, da sva jih izgubila. Rušilce nama je prinesel sosed Tež iz Nemčije. Iz hvaležnosti sva mu ves mesec prala avto, mami pa sva porabila vsega Belega bika. Najina flota se je spopadla nekega popoldneva, ko so kosci pokosili trstičje in obema vojskama ni bilo več mogoče sidrati v istem pristanišču. Jaz sem mu potopil tri torpedne čolne, on pa meni eno križarko. To križarko sem na tihem privlekel iz mulja in jo spet vključil v boj. Nisem odnehal prej, dokler nisem tudi kapitana Sama vrgel v vodo.

Še danes imam na omari topolove ladjice iz te bitke. Samo pa je odlele raje treniral nogomet.

Ko sem v prvem razredu spoznal Majo, je hotela, da bi tudi jaz bral Karla Maya. Ta junak, ki ni bil nikoli general, pa mi ni bil po volji. Kar naprej je kadil pipo miru in nad nikomer se ni upal prav maščevati. Potem sem spoznal pravega generala, le da je bil upokojen. Z njim sem se naučil izdelovati avione za sejanje pšenice in tanke, ki orjejo globoko jesensko zemljo. Včasih mu čistim medalje, on pa mi pripoveduje o bitkah, ki jih ni nikoli bojeval in ki jih moramo bojevati zdaj mi, ko nosimo svojo šesto obleko in je že dolgo od tega, ko so nam očetje kupili naše prve hlače.

IVAN CIMERMAN

DIJAKI OBLIKUJEJO DELOVNI PROCES

Nekaj misli z mladinske konference aktiva Zveze mladine gimnazije Poljane v Ljubljani.

Več kot 1000 dijakov je na šoli — in da bi se pogovorili, so si najeli kinematografsko dvorano. P še tam so nekateri morali stati. Močan kolektiv je to in predan svojemu delu.

„Zbrali smo se, da skupaj pregledamo uspehe pa tudi neuspehe in da sestavimo temeljit delovni načrt. Posameznik danes kaj težko dosega večje uspehe — pri učenju in na tekmovalnih je potrebno skupinsko delo. Za to pa sta nujni organizacija in discipliniranost. Mladina se mora znati sama usposablјati za učinkovito delo. Dolžni smo sodelovati pri preobrazbi sodobne šole — kajti to preobrazanje je pravzaprav del našega vsakdanjega dela.“ Tako je rekla predsednica mladinskega aktiva. Razgrnila je pred navzočimi načrt dela, srečanj z dijaki drugih gimnazij (tudi iz tujine), seznam krožkov in tekmovalanj. Opozorila je, da bodo proti koncu šolskega leta spet sprejemali najzavrednejše dijake v Zvezo komunistov.

„Naloga nas, mladih komunistov je, da pripravimo dijake k čimvečji dejavnosti — tako pri učenju in delu kot pri političnemu izobraževanju in sodelovanju v družbenih akcijah. Kot prihodnji intelektualci bomo zavzeli odgovorno vlogo v družbenopolitičnem življenju. Delali bomo v gospodarstvu, kulturi, političnih ustanovah — zato je nujno, da se čimprej vključimo v dogajanja in prizadevanja naše družbe,“ je poudarila članica ZK, ki bo v tem šolskem letu maturirala.

Mentorica mladinskega aktiva jih je v svojem nagovoru pozvala: „Delovni človek je naj-

višja vrednota, zato naj ne bo v našem šolskem kolektivu nikogar, ki bi pasivno stal ob strani, češ — bodo že drugi naredili, kar je treba. Naloga si moramo enakomerno razdeliti, gojiti tovarištvo, bratstvo, čut solidarnosti in solidarnosti do vseh, ki še danes trpijo krivice in nasilje.

Ravnatelj gimnazije Franček Bohanec je med drugim dejal: „Delavec je tisti, ki je v proizvodnji najbolj zainteresiran za napredek — pri nas pa je dijak tisti, ki je nosilec delovnega procesa. Profesorji smo organizatorji in vaša strokovna pomoč. Smo torej na isti poti, po kateri hodijo vsi delovni ljudje Jugoslavije in si prizadevamo, da upravičimo zaupanje: čez leta bomo postali strokovno usposobljeni in družbeno zavodni delovci.“

Konferenca je bila resna, delovna, brez dolgovoznih premlevanj: posvet ljudi, ki želijo in znajo resno delati.

N. M.

UČITELJ NAJ PAZI, DA SE MLADOST NE POPAČI!

Lahko je učitelj sam kriv, da se otroci privadijo mnogoterih napak, namreč: 1. lažljivosti, ako jim obljubi, pa obljube na dopolni;

2. besedljivosti, ako jim pusti jezlati in jezik iztegovati in se izgovarjati na mesto vbogati; 3. mlačnosti, ako jim preveč na enkrat naloži, in jih neprenehoma kara; če jim nič ne reče, ako ravno ne storijo, kar jim je ukazal narediti; 4. nezarobljenosti nezarobljeni otroci postanejo, ako jim učitelj gerde nespodobne imena daje; ako jih vpričo drugih ljudi sramoti, jih brez potrebe drugim toži, kako so malopridni in poredni; ako jih za malovredne reči oistro kaznuje in jim lepega pogleda ne da; 5. nevrogljivosti, če jim ukaže, pa jih pusti, akoravno ne storijo, kar jim je rekel; če jim kazni zažuga, pa jih potem ne kaznuje; 6. prevzetnosti; preozetni postanejo, ako jim pokaže, da so bogateji in imenišjeji, kakor sosedovi, in druge za be-rache in capine ima; ako jih prehlali in pred drugimi povikšuje

7. opravlјivostij opravljati se privadijo otroci, ako jih izprsuje, kaj so doma govorili, delali, jedli ali pili, brez vse potrebe: če jih za ogleduhe postavi, potem jim vse verjame, kar mu povedo, in se ne prepriča. Več jih jezik pogubi, kakor meč pomori; 8. samoglavnosti; samoglavni otroci postanejo, ako jim učitelj preveliko zapoveduje, pa jim svojo voljo pusti, ali ga vbo-gajo, ali ne, če otroka v pričo drugih v sram pripravi in enega zagovarja, drugega graja; 9. zanikernostij zanikerni postanejo, ako nobenega veselja z njimi nima, in če jim nikoli ne pokaže prijaznega obraza in ljubezni do njih; in če pusti, da otroci uma-zani v šolo hodijo; 10. vertoglavnosti, ako jim ved naloži, ko morejo dopolnitij ako jim drugo ukaže po prej, ko prvo storijo; če jih premalo v strahu ima, kaznuje tako slabo, da ne občutijo, če jim vedno žuga, pa ne dopolni, da se mu lahko smeja.

Učiteljski tovarš 1869, str. 41.

MATJAŽEVA KNJIŽNICA

Da bi mladi rod, ki šele oblikuje svojo duševnost in ostriduha, pravilno usmerila v spoznavanje vseh vrst umetnosti, je začela lani izdajati Partizanska knjiga Matjaževa knjižnica. V njenem uredniškem odboru so: Berta Golob, Jože Šmit, Vida Bohanec, Branka Jurca in Karel Grabeljšek.

Program Matjaževe knjižnice za leto 1973 vsebuje zgodbe priznanih slovenskih avtorjev: UDARNA BRIGADA je ena najlepših povesti, ki jih je napisal Anton Ingolič. Govori o igračah, ki si same utrejo pot prek sovražnikovega ozemlja, da pridejo do otroka, do pisateljevega sina, ki so ga sovražniki z očetom, mamo in sestro izselili v Srbijo. Ta knjiga bo izšla v opremi in z ilustracijami Francete Miheliča. Druga bo mladinska pripoved NAJMLAJŠI PARTIZAN, ki jo je napisal Karel Grabeljšek. Mati partizanka rešuje otroka pred sovražnikom. Pomagajo ji tudi kurirji, partizani in dobri ljudje, dokler ga ne prenesejo v drugo vas, kjer nihče ne ve, da je bil deček še pred nekaj dnevi najmlajši partizan. Pripoved je jasna in kratka, zato pa je Zdenka Borčič podarila otrokom veliko lepih ilustracij. Tretja knjiga je knjiga Ivana Zormanana NEDELJSKA JUTRA. Pisatelj, ki je bil sam partizan, pripoveduje hčerki zgodbe iz svoje partizansčine. Knjigo bo opremil in bogato ilustriral Milan Bizovičar. Nadalje bo izšla knjiga Leopolda Suhodolčana JUNAK NA KOLESU. Njegovi spomini sežejo v leta pred okupacijo naše dežele in v samo okupacijo. V pripovedi je pisatelj hudomušen, igriv in humoren. Knjigo bo ilustriral Aco Mavec.

V tej knjižnici bo izšla tudi zgodba GOLDENBRUK IN SANJA, ki jo je napisal Tomo Rebolj, ilustrirala pa Jelka Reichman. To je moderna pravljica o neizpolnjenem hrepene-nju. In končno bo v tem letu izšel še ponatis knjige SIVU DRUŠČINA. Napisal jo je Ivan Ferlež, ilustriral pa srbski slikar Bata Knežević.

Partizanska knjiga bo začela izdajati tudi slikarnice za mlajše. Imenovale se bodo LAM STOVKE. Ko so uredniki naredili pregled slikanic, ki so izšle na Slovenskem, so ugotovili, da ni izšla skorajda nobena slikarnica s tematiko iz NOB.

Branka Jurca pripoveduje: „Na uredniški mizi pa so bile slikarnice, ki so jih naši ilustratorji ilustrirali s talentom, znanjem in ljubeznijo. Med njimi je slikarnica HLEBČEN KRUHA, Venceslava Winklerja, ilustriral pa jo je Milan Bizovičar. Druga je pravljica o VANČU, ki jo je napisal Ivan Potrč, še med bojem in je bila prvo natisnjena v medvojnem Pionirju. Že takrat jo je ilustriral Ive Šubic. Tretja slikarnica je GREGEC KOBILICA, ki jo je napisala Branka Jurca, ilustriral pa Ive Seljak-Čopić. V pripovedi oživi pisateljica Gregca Kobilico, kurirja, ki ga je sovražnik kroglja zadela v srce. Na uredniški mizi je že tudi slikarnica Svetlane Makarovič ZAJČEK GRE NA MESEČ. Knjigo bo ilustriral Tomaž Kržišnik, ki je zaslovel po slikarici Zlata ptičica.“

Kot urednica Matjaževe knjižnice in Lastovk je Branka Jurca tudi povedala:

„Uspehi bomo, če nas bodo sprejele šole in otroci, če nas bodo sprejeli vzgojno-varstveni zavodi in knjižnice, posebej pionske.“

Dajmo otrokom dobre knjige! Dajmo jim dobre slikarnice!

Naj omenimo le še to, da bralci lahko kupijo kompletno Matjaževa knjižnico, lahko pa tudi le posamezne knjige. Vse knjige iz zbirke bodo stalno na zalogi. Čim bo katera od njih pošla, jo bodo založniki takoj ponovno natisnili.

KUPITE — PREBERITE

NAPOTNIKOVA RAZSTAVA V ŠOŠTANJU

Ob nedavnem praznovanju občinskega praznika v Šoštanju so v tamkajšnji Napotnikovi galeriji pripravili tudi novo razstavo. Številni družbeno-politični in kulturni delavci ter stariši, ki so se udeležili odprtja nove telovadnice solidarnosti pri osnovni šoli Biba Roek, so si z velikim zanimanjem in pozornostjo ogledali razstavo. Tokrat so razstavili Napotnikove kipe iz lesa, ki jih širša javnost do sedaj še ni dobro poznala.

Pričujoča razstava je odprta prav ob praznovanju 10-letnega jubileja Napotnikove galerije, ki je v tem času pripravila vrsto zanimivih in kakovostnih razstav sodobnih slovenskih likovnih ustvarjalcev. Napotnikova galerija, ki hrani v svoji zbirki že okoli 200 umetniških del, opravlja v Šoštanju lepo kulturno poslanstvo, saj vzgaja s svojimi razstavami šolsko mladino in odrasle, ki v velikem številu prihajajo na svečane otvoritve.

Napotnikova galerija se je s to razstavo lepo oddolžila svojemu rojaku, ki se je pred 85. leti rodil v bližnjih Zavodnjah nad Šoštanjem.

V. KOJČ

POGLED SKOZI ŠOLSKO OKNO

ŽOGA

Danes se nisem bal ravnatelja in pedagoškega svetovalca, ki sta sedela z beležnico v roki v zadnji klopi in nekaj brskala po učencevih zvezkih. Strah me je bilo pred Jožetom — drobnim dvanaestletnim fantičem, ki bi mu prisodil največ devet let.

Rekli so mi, da je samosvoj, trmast in len ter nepriljubljen med sošolci. Njegov pogled ni bil vseh nekaterim tovarišem; precej sprt pa je bil tudi s čistočo in zato se ni nihče rad zadrževal v njegovi bližini. Domačih nalog ni imel nikoli in vsi pedagoški in nepedagoški prijemi kolegov ga niso pripravili do tega, da bi jih prijetno presenetil.

„Če drugega ne, domače naloge bo pisal!“ sem nekega dne pribil v konferenčni sobi, ko so ravno razpravljali, ali naj temu lenuhu dajo brezplačno šolsko malico v tem četrtilletju.

Učitelj, ki se je zelo navduševal nad birmanskimi običaji in je že premnoge učence seznanil z leskovo marmizom in brezovim oljem, se je le zvito nasmehnil in pripomnil: „Vseh teh borih 15 sivcev, ki jih

dobim kot dodatek, da se vlačim po tem hribovskem blatu, ti dam, če ti prinese le eno domačo nalogo v tem mesecu.“

„To bo ravno za krajevni samoprispevek in tudi lukenj z našim že skoraj upokojenim avtobusom ne bom ob nekajkratni zastojni vožnji tako čutil,“ sem razmišljal.

Pri uri telesne vzgoje sem si drobnega Jožeta bolje ogledal. V razredu se je bolj vlekel, kot hodil. Tu, na igrišču pa je bil hiter, sijočih oči in nekajkrat je celo veselo zavpil. Žoga je lovil, branil in metal, kot da ima za očeta športnega trenerja. „A, tu smo torej! Paidagogos gor ali dol!“ sem si dejal. Po pouku sva se hitro zme-nila: „Žogo si odslej lahko samo še narišeš ali pa boš pisal domače naloge!“ Ves naslednji teden sem ugotavljal, da tega ne razume. Opazoval je igro sošolcev, mene pa je gledal potuhnjeno in sovražno. Počasi sem se začel izogibati, morda celo nekako bati te bledikaste trlice. Pozabil sem že na tiste bankovce in tudi nasmehi kolegov me niso več motili.

Toda glej! 12. oktobra, pa v sredo in nato vsak dan — vse naloge. Ali res vse zaradi tistega napihnjenega okroglega usnja? Zopet je smel igrati. Toda igral je neveselo, sicer hitro, a z neprikrito jezo. Postajal pa je iz dneva v dan še bolj bled, že skoraj rumen.

Naslednji dan ga ni bilo v šolo. Tudi naslednji teden ne. Učenci so povedali, da je bolan. Poiskal sem škornje, tiho zaklel in šel. Po dobri uri hoje čez travnike in gozdne bližnjice sem precej moker potkal na zverženih vrata razdrapane bajte. Jože je vročičen ležal na pogradu, pokrit s tanko odejo in starim plaščem. Ni me gledal

jezno ne prijazno. Prijel sem ga za roko, pa jo je počasi odmaknil. Zdi se mi, da me tudi poslušal ni, ko sem mu rekel nekaj tolažilnih besed, le zaskrbljeno se je oziral po zibki podobnem zaboju, v katerem je jokal otrok. Medtem se je že vrnila prijazna mati iz kamre z motnim jabolčnikom. „Drugega nimamo,“ se je opravičevala. „Žganje in vse kar diši po alkoholu popije mož. Samo pije, za delo pa je Jože sam. No, Majda mu že malo pomaga, čeprav še ne hodi v šolo. Tonček bo imel kmalu tri leta, a na malega še ne more paziti. Odkar smo ga dobili, me noge skoraj ne držijo več. Tudi studenec je globok, pa še malo vode je v njem. Vsaj mleko imamo pri hiši, čeprav mora Jožek za krmo odslužiti sosedu. Da bi bili le zdravi in da nas on ne bi toliko zmerjal in tepel, ko se primaje domov. Pa ne bodite hudi, ker Jožeta ni bilo tako dolgo v šolo.“ Še je govorila. Nekaj o domačih nalogah pred pašo, ob štirih da je vstajal, dragem petroleju...

Nisem je več poslušal, kajti mislil sem še na mnoge, Jožetu podobne, ki jih tako slabo poznamo.

Danes je zopet v šoli. Prebolel je pljučnico. Bojim se pogledati v drugo klop ob oknu, čeprav tistih bankovcev nisem hotel vzeti. „Birmanski boter“ jih je s kolegi pretopil v kačjo slino.

Svetovalac in ravnatelj že zopet nekaj beležita. Verjetno nisem zbran in preveč mislim na veliko, pravo usnjeno žogo, ki jo bo imel Jože, čeprav ne bo naredil nobene domače naloge več. Da bi jo le hotel vzeti! Pa tudi ne vem, kaj naj mu rečem, ko mu jo bom izročil.

MIROSLAV ROŽIČ

100 LET ROJSTVA SLOVENSKEGA MATEMATIKA PROFESORJA DR. JOSIPA PLEMLJA

V letošnjem letu, točneje 11. decembra, bosta Društvo matematikov, fizikov in astronomov SR Slovenije ter slovenska kulturna javnost praznovala 100-letnico rojstva največjega slovenskega matematika, akademika profesorja dr. Josipa Plemelja. V ta namen je komisija za tisk pri Društvu matematikov, fizikov in astronomov SRS pripravila naslednje izdaje v sodelovanju z Državno založbo Slovenije:

Barvna razglednica — Ivan Vavpotič: Josip Plemelj — olje ...

Stenska slika 35 x 50 cm — Božidar Jakac: Josip Plemelj — risba 1952.

Brošura z življenjepisom in opisom njegovih del — Ivan Vidav: Josip Plemelj.

Učiteljem matematike in fizike v osnovnih in srednjih šolah priporočamo, da eno uro pouka v mesecu decembru posvetijo življenju in delu profesorja Josipa Plemelja. V nadaljevanju objavljamo kratek povzetek biografije prof. Plemelja, ki je bila že večkrat objavljena v najrazličnejši periodiki v Sloveniji.

OB STOLETNICI ROJSTVA MATEMATIKA JOSIPA PLEMLJA

Pred sto leti, 11. decembra 1873, se je v kmečki družini na Bledu rodil veliki slovenski matematik Josip Plemelj. Ker mu je oče umrl zelo zgodaj in zaradi finančnih težav, v katerih je živel, je znanost po očetovi smrti njegova družina, je njegovo šolanje, „viselo na nitki“. Ker pa si je šolanja zelo želel, ga je mati vendarle dala v gimnazij v Ljubljano. Tu se je preživljal s poučevanjem matematike.

Leta 1894, po končani srednji šoli, je odšel na visoko šolo v Dunaj. Prvotno je nameraval študirati astronomijo, v matematiko pa ga je usmeril njegov akademski učitelj profesor Escherich, ki ga je že po njegovem prvem nastopu v matematičnem seminarju visoko ocenil in predvidel za akademsko kariero.

Leta 1898 je profesor Plemelj promoviral za doktorja matematičnih znanosti in odšel na nadaljnje strokovno izpopolnjevanje najprej v Berlin in nato v Goettingen. Njegova učitelja sta bila slavna matematika Klein in Hilbert. V tem času, leta 1901, je objavil svojo prvo znanstveno razpravo o linearnih diferencialnih enačbah.

Leta 1902 je postal privatni docent na dunajski univerzi, leta 1908 pa že redni profesor na univerzi v Černovicah. V tem obdobju je objavil več znanstvenih razprav s področja diferencialnih in integralnih enačb, teorije potenciala in funkcijske teorije. Leta 1908 je objavil rešitev Riemannovega problema o analitičnih funkcijah, s katerim so se matematiki ukvarjali dolgi 50 let. Rešitev profesorja Plemelja je splošna in preprosta. Ob reševanju Riemannovega problema je profesor Plemelj izpeljal formule, ki dajo robne vrednosti analitičnih funkcij. Te formule se po njem imenujejo Plemeljove formule. Rešitev Riemannovega problema cenijo matematiki za največji dosežek profesorja Plemelja. Na področju teorije potenciala je dosegel višek z razpravo „Potentialtheoretische Untersuchungen“, ki je izšla 1911 v Leipzigu in dobila nagrado znanstvenega društva kneza Jablonovskega v Leipzigu. Naslednje leto je objavil preprosto in elegantno dokaz Fermatove trditve za pete potence.

Nato je prišlo obdobje prve svetovne vojne, ko profesor Plemelj ni pisal. Kot zaveden Slovenec in nasprotnik režima je bil nekaj časa celo konfiniran. Po koncu prve svetovne vojne, ki se je končala s propadom

avstro-ogrske monarhije, se je profesor Plemelj vrnil v domovino — v Ljubljano, kjer so pričeli s pripravami za ustanovitev slovenske univerze. V prvem letu njenega obstoja (1919/20) je postal njen rektor in redni profesor za matematiko. Tedaj se je pričelo drugo obdobje v njegovem življenju — vzgoja številnih generacij slovenskih matematikov. Na ljubljanski univerzi je predaval nepretrgoma štirideset let. V tem obdobju je še vedno objavljaj znanstvene sestavke, vendar redkeje, ker je izgubil stik z matematičnim svetom in je bil zaradi majhne univerze strokovno osamljen. Njegova zadnja objavljena razprava, ki je izšla leta 1936, je s področja teorije linearnih diferencialnih enačb. V visoki starosti je profesor Plemelj na prigovarjanje svojih nekdanjih učencev napisal svoja predavanja, ki so izšla v treh delih: Teorija analitičnih funkcij (1953), Diferencialne in integralne enačbe (1960) in Algebra in teorija števil (1962). To trilogijo je profesor Plemelj posvetil svojemu prvemu univerzitetnemu učitelju profesorju Gustavu Escherichu.

Na svoj 90. rojstni dan, 11. decembra 1963, je bil profesor Plemelj promoviran za častnega doktorja matematičnih in tehniških znanosti na ljubljanski univerzi, hkrati pa odlikovan z redom republike s zlatim vencem na ukaz predsednika SFRJ Josipa Broza-Tita.

Naslednje leto (1964) je izšlo njegovo zadnje tiskano delo z naslovom Problems in the Sense of Riemann and Klein. Po tem je živel le še tri leta in umrl 22. maja 1967 v Ljubljani, kjer je tudi pokopan.

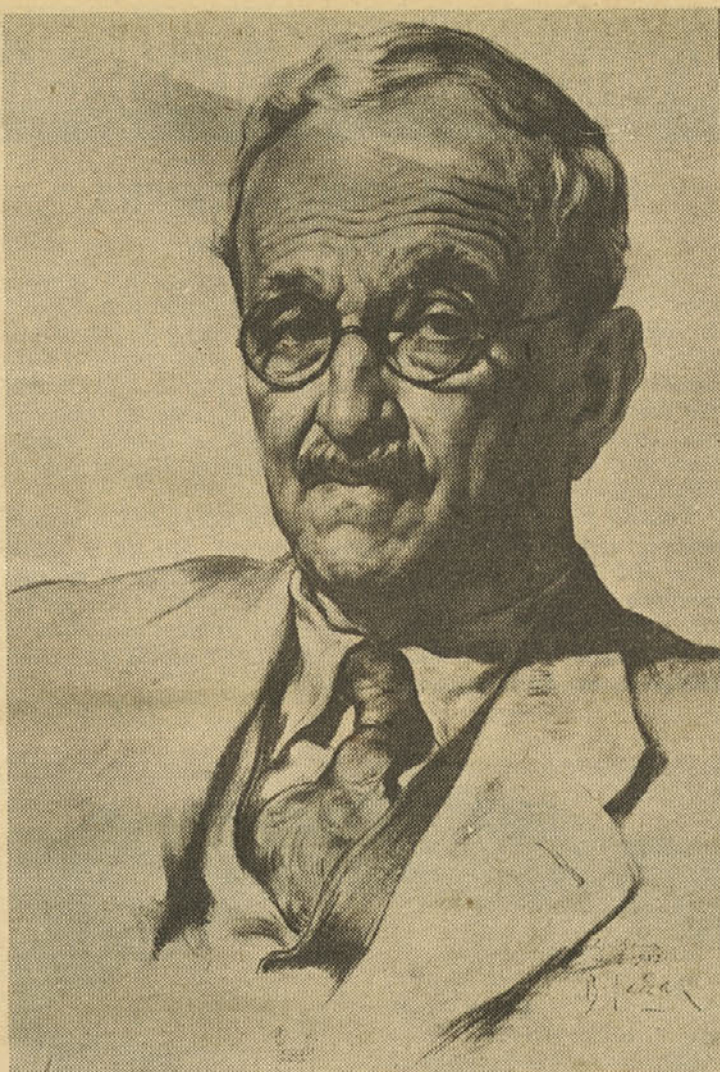
Ljubljanska univerza je postavila profesorju Plemelju ob 50-letnici svoje ustanovitve (1969) spomenik, ki stoji pred zgradbo današnje pravne fakultete.

Letos je bil v Plemeljevem rojstnem kraju na Bledu ob 100-letnici njegovega rojstva mednarodni simpozij o diferencialnih in integralnih enačbah. Društvo matematikov, fizikov in astronomov pa bo 100-letnico rojstva profesorja Plemelja počastilo s spominskim obnim zborom, ki bo tudi na Bledu.

Profesor Plemelj je bil izjemen, značajan človek, odličen strokovnjak in sijajen predavatelj.

Zaradi vseh kvalit, ki jih je pokojni profesor Plemelj imel, smo ponosni vsi, ki nam je bilo dano, da smo bili njegovi učenci.

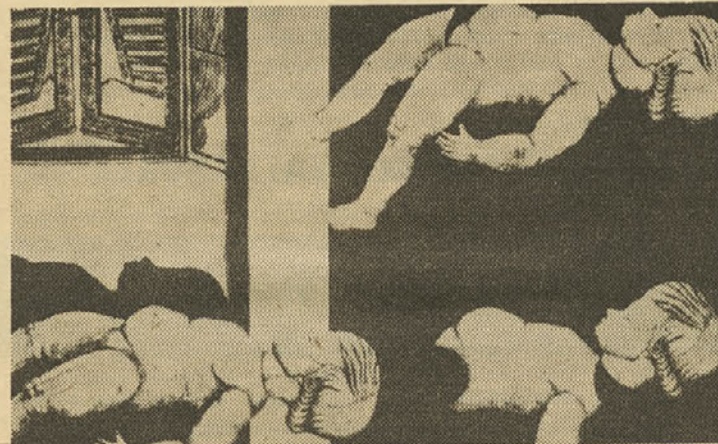
MARIJAN VAGAJA

Prof. dr. Josip Plemelj, risba, Božidar Jakac 1952

INTART V MESTNI GALERII

Letošnja razstava INTART v ljubljanski Mestni galeriji izpolnjuje tisti osnovni namen, ki bi ga najlaže imenovali most kulturnih in prijateljskih vezi med Slovenijo, Koroško in Furlanijo. Vsebinski del razstave je vsakokrat tisti temelj, ki naredi prireditev privlačno, nam zbuja željo po primerjanju sedanjega trenutka v slikarstvu in plastiki med sosedskimi umetniki. Razpon med njimi očitno ni velik, saj bi povsod našli predstavnike treh generacij, povsod različna izrazna in idejna hotenja v likovnih možnostih, vse od realizma pa do neokonstruktivizma in abstraktnega ekspresionizma. Kot že poprejšnje razstave, je tudi sedanja potrdila, da ne gre za raven, ki bi dopuščala akademski formalizem; poti iskanja so prav tako odprte, kot navezovanje na preizkušena slogovna izrazila. To pa govori o odprtosti razstave oziroma o želji prirediteljev treh območij, da brez težnje po neki izkristalizirani reprezentativnosti predstavijo slikarski, kiparski in grafični delež v nekem naravnem prerezu z vsem, kar pač taka zasnova prinaša.

Analiza spomina iz otroštva, radiranka, Nevja Benes

RIBE S ČLOVEŠKIMI OBRAZI

Svet tišine s svojim molkom, s privlačnostjo neodkrita, neizprosnimi zakoni, z ravnodušno okrutnostjo človekovega poseganja v neskončno, neizmerno lepoto oblik in barv, umira in zaživi pred nami, ujet v 40 slikarskih del.

Predstavil nam jih je akademski slikar in likovni pedagog Igor Pleško iz Ljubljane, ki je znan naši kulturni javnosti. Razstavlja v na novo ustanovljeni galeriji Delavskega doma v Trbovljah. V domiselno urejenih prostorih, ki spominjajo na rudniške rove, so se 20. oktobra zvrstile besede priznanja in pohvale, ubrano je zadenela pesem Trboveljskega okteta Večerni ave ...

Razstavo bi lahko imenovali prikaz ribje morfologije ali tudi drugače: psihološko-znanstvena raziskava, ki ostaja čista in prepričljiva likovnost; matematična definicija, ki ostane barva, oblika, čustvo.

Razstava raste: prek razgibano svežih in pastelno lahkotnih tihožitij mrtvih morskih živali, kjer nam nakazana smrt še pušča upanje, se dotipljemo do prvega stopnjevanja. Krč ukrivljenih teles, kjer je življenje otrpnilo, postane obtožba. Ob grozljivosti umiranja živih bitij v mrežah začutimo vso grdobijo umora, gnus in odpor do nasilja.

Iz sveta smrti nas umetnik pelje v svet življenja morskih živali: od odkritega boja med tekneci, prežečega strahu skritih živali, pogoltnega sovraštva lačnih, vse do prezira ravnodušnih. Ta čustva dosežejo prepričljivost bolečine. Izrazito močni barvni kontrasti in dorečene oblike na kristalno čisti modrini ozadja povečajo našo osuplost: riba, stopnjevana v svojem izrazu, obliki in barvi doseže zrcalno sliko človeka. Ribji „obraz“, ki je včasih portret, telo v krču ali negibni indijski totem, nam posreduje sporočilo na relaciji riba—človek in narobe.

V utripu morskih globin, v življenju, ki je presenetljivo podobno človeškemu, morda najdemo tudi nevsiljivo posredovano in pojasnjeno — večnost spreminjanja: gibanje, mirovanje, smrt, rojstvo ...

TEA DOMINKO

PRED JUBILEJEM UČITELJSKEGA PEVSKEGA ZBORA

Samo dobro leto še loči učiteljski pevski zbor „Emil Adamič“ od praznovanja petdesetletnice; ta zbor je bil ustanovljen v Trstu leta 1925, torej v letu, ko je italijanski fašizem prepovedal slovensko petje. Uspehi zbora so navedeni v treh „Zbornikih UPZ“; ti so doslej izšli in v Koncertnem listu, ki je izšel v Ljubljani v počastitev proslave dvajsete obletnice vstaje ob koncertu tega zbora v Ljubljani — zato jih tokrat ne bomo ponavljali.

UPZ šteje letošnjo jesen 64 članov. Pomembno pa je tudi to, da se sedaj — od druge, obnovitve povojne obnovitve UPZ leta 1952 zvesto sodeluje 27 njegovih članov. Letošnjega marca jim je uprava zbora priredila v Celju tovariško interno svečanost.

Učiteljski pevski zbor je imel letos koncerte v Kopru in Nabrežini, junija so pevci sodelovali na ljubljanski občinski reviji, konec junija, v počastitev 700-letnice Ormoža, pa so nastopili z dvema koncertoma. Oktobra je UPZ pel ob proslavi 30-letnice zbora slovenskih odposlancev v Kočevju, septembra pa v počastitev tisočletnice Škofje Loke.

Njegova posebna vloga pa je v tem, da s posredovanjem dirigentov, skladateljev in predava-

teljev prenaša globoko ljubezen do petja in umetniški način vodenja pevskih zborov na področja ožjega delovanja članov zbora. Značilno je, da je 64 članov zbora kar 35 zborovodij, ki vodijo v krajih svojega poklicnega delovanja otroške, mladinske, mešane, ženske in moške zbere ali pa tudi kar po več zborov.

Kljub dolgoletni tradiciji pa ima tudi UPZ večje ali manjše težave. Najbolj pereč je kadrovski problem, sedaj so najslabše zasedeni moški glasovi. Po geografskih enotah je dobra udeležba članov s Stajerske in iz Ljubljane. Najmanj pevcev je iz Dolenjske in Primorske, kjer sta bila glasba in pesem nekoč najbolj razviti žarišči kulturnoprosvetnega delovanja. Zato UPZ pred jubilejem toplo vabi predvsem mlajši in mladi rod, naj nadaljuje s tradicijo zbora naj se odločijo člani, ki imajo veselje do zborovskega petja in postanejo člani zbora.

Naj ne bo nazadnje odveč, če povemo, da trka UPZ pred svojim jubilejem tudi na vrata tistih, ki bi lahko zbor pri njegovih nemajhnih težavah gmotno podprli. Zbor tako rekoč nima svojih mecenov in skoraj nobene podpore od tovarnih zavodov.

JZ

RAZŠIRJAJTE SVOJ LIST!

Aktualno o današnji umetnosti

ODPISANA GENERACIJA

Trije suhljati obrazi. Črno-bela tehnika stopnjuje to do grozljivosti. Kdo bi ob teh možeh še lahko pomislil, da so bili nekdanj kratkohladičniki, ki so se podili po rosnih travah? Odraslega, ki je takrat poslušal njihov smeh in opazoval razposajenost, je prav gotovo prešinilo: Kdo ve, kaj bo iz vas naredilo življenje?

Pred nami so trije suhljati obrazi. Nad belimi oblaki je njihova podoba, kot da sede v naslanjaču in razmišljajo: Mar smo res že stari, odpisani in nepotrebni? Naša veljava ni odvisna od nas samih. Kolo zgodovine se zavrti, dogodki in dejanja se osiromašeni razblinijo v konkavnem zrcalu. Praznina postaja vse večja.

Ljudje vseh časov razmišljajo o starosti; vsaka generacija drugače, vsaka glede na razvoj in določen zgodovinski trenutek. Generacijam — predvojni, vojni, povojni — vsem je vtisnila vojna svoj pečat. Človek je odpisan, toda ne zaradi pomanjkanja materialnih dobrin, temveč zaradi let, ki so se nagrmadila. Vse manj pomembne vloge dobiva na gladaliških deskah življenja. Odpočij si, mu pravijo. Z navidezno dobrohotnostjo ga hočejo zavarovati pred vsem, kar je razburljivo. Delijo mu vse manj zahtevne naloge, s tem pa siromašijo smoter njegovega življenja. Lahko se je odpovedati malenkostim, zelo težko pa prepustiti drugim svojo vlogo, čustva in ponos.

Tako modrujejo ti trije starci, lepo oblečeni in negovani. Toda ponos jim je ostal. Znani filozof je dejal: „Hudo je, če se človek v starejših letih ne preneha ukvarjati s filozofijo.“ Toda, ali naj postanejo balinanje, kartanje in obrekovanje starejšim edina opravila?

Življenje vedno koga odpiše: včasih so odpisani že otroci, za katere se starši ne zmenijo, drugič spet starci, ki jih zanemarijo njihovi sinovi in hčere. Vsakdo pride na vrsto: prijatelji, soolci, mož ali žena, tast ali tašča, zet ali snaha. Premalo se zavedamo, kako zlahka odstranjujemo ljudi z življenjskega prizorišča. Ne pomislimo, da je to dobrota, ki ne prinaša sreče, temveč žalost in razočaranje.

IGOR PLEŠKO

Ustavljene čase II, akvatinta in jedkanica, 1973, Ionescu Th. Valentin (Romunija)

KUPITE — PREBERITE

Izberite med novimi knjigami • Izberite med novimi knjigami

PREGLED ZGODOVINE NOB V SLOVENIJI

Pri Cankarjevi založbi so izšli III., IV. in V. del Pregleda zgodovine NOB v Sloveniji, ki jih je napisal dr. Metod Mikuž. Ker je I. in II. del še mogoče kupiti, imamo sedaj zaokroženo publikacijo. Založba je hkrati želela, da z izdajo knjige prispeva k proslavi 30. obletnice Kočevskega zboru. Delo je reprezentativno, zaokrožen dosežek avtorjevih glavnih poveljnih prizadevanj. Ko je bil namreč dr. Mikuž na pobudo CK KPS pred leti slovesno imenovan za univerzitetnega profesorja zgodovine NOB, je moral tako rekoč iz zanesljivih in nezanesljivih virov urejati in dopolnjevati podoba tega najbolj pomembnega obdobja naše preteklosti. Posel zgodovinarja je seveda še bolj zamotan, saj mora razen dejstev ugotavljati še silnice in motive, ki poganjajo dogodke, hkrati pa pravilno vrednotiti njihove posledice.

Ob tako obširni in odgovorni nalogi se je pisec že od začetka zavedal, da je časovna odmaknjenost od takratnih dogajanj še premajhna in viri še vedno premalo izčrpani, da bi jih bilo mogoče objektivno in kritično oceniti. Zato si je zastavil stvarnejšo nalogo: zgraditi je želel predvsem pregled, nekako trdno, sistematično ogrodje, po obsegu in vsebini prikladno, recimo za delo pedagoga-akademskega predavatelja, hkrati pa uporabno za zgodovinarja-znanstvenika, ki naj ta gradbeni skelet kasneje izpopolnjuje do širše uporabnosti in ustvari celovitejšo podobo.

Avtor je na tiskovni konferenci ob izidu knjige posebej poudaril nekatere značilnosti obdelanega obdobja. Potek naše NOB dokazuje, da se je boj razvijal nenehno, brez presledkov; tako je hkrati prehajal tudi v množičnost z udeležbo vsega ljudstva, vseh jugoslovanskih narodov. Naše vojaške enote se nikoli niso umaknile z našega ozemlja. Dolomitska izjava je enkratni primer v zgodovini osvobodilnih gibanj, kjer so se udeležene stranke odpovedale ločitvenim smernicam svojih političnih programov in enotno pristale na vodilno vlogo KP.

Pisec se je namerno izogibal dramatičnim opisom vojnih epizod in herojstvom posameznikov, kakršni so že na široko obdelani v dosedanjih literaturi. Želel je predvsem politično oceniti akcije in dogajanja predvsem zato, da bi kritično zbral za tako ocenjevanje čim več gradiva, ki ga bodo lahko kasneje uporabili drugi zgodovinarji. Glede tega je Mikužev oris v vsej jugoslovanski literaturi NOB najbrž prav izjemen. Naslov pa bi mu lahko dopolnili kot „Pregled političnega vojaškega boja Slovenije“.

V vsakem zvezku sta poleg kazala tudi seznama osebnih imen in krajev.

R. ROŽEK

KO OTROK DORASTE V MLADOSTNIKA

Tak je naslov knjižice, ki jo je izdalo letošnjega avgusta Društvo za pomoč duševno nezadostno razvitim osebam v Sloveniji.

Odkar je društvo poseglo v zanemarijeno področje duševno prizadete mladine, je to že peta knjižica, ki obravnava vzgojo in usposabljanje duševno prizadetih otrok in mladostnikov. Občasno je Prosvetni delavec že poročal o teh izdajah, ne bo pa odveč, če jih znova naštejemo: Moj otrok je drugačen (dr. Marija Egg), Dušno nerazvit otrok doma in v šoli (Marija Koman), Moja punčka ne bo nikoli odrasla (Pearl S. Buck) in To zmore tudi moj otrok (dr. I. Arko, F. Flerin, A. Gradišar in M. Štukl). Vse te knjižice so namenjene predvsem staršem duševno prizadete mladine, ki najbolj čutijo potrebo po ustreznih odgovorih na vprašanja, kako obravnavati svoje prizadete otroke in mladino doma.

Peta knjižica poljudno obravnava vprašanje mladostnika, ko se ta razvija v pubertetnika. Pri nas o tem ni bilo doslej skoraj nič povedanega, še manj pa napisanega, kljub temu da se starši iz dneva v dan srečujejo z zgočimi problemi in iščejo odgovor na mnoga zapletena vprašanja. Zato bo toliko bolj dobrodošla vsem, ki imajo duševno prizadetega otroka ali mladostnika, poleg njih pa tudi vzgojiteljem in učiteljem, ki se prav tako vsak dan srečujejo s prizadeto mladino in njihovimi starši.

Zelo preprosto obravnava knjižica na 69 straneh vprašanja vzgoje in oblikovanja duševno manj razvitega mladostnika, kako ga je mogoče privajati na lepo vedenje, če se pojavijo resne motnje v vedenju; kako je treba ravnati, če se pojavi izbruh jeze ali težave, ki imajo videz seksualnih nagibov in podobno; v nadaljnjih poglavjih so nasveti, kako lahko razvijamo v mladostniku zanimanje, kaj lahko doseže in kako ga navajamo na delo; obširneje so obravnavana vprašanja odnosa bratov in sester do duševno prizadetega in kako ga naj družba sprejema. Posebno poglavje je posvečeno spolnim vprašanjem in poroki ter nevarnostim, ki grozijo glede tega duševno prizadetemu mladostniku in njegovi družini.

Tako daje knjižica smernice za pozitivno in aktivno usmerjanje mladostnika in jasne nasvete glede osnovnih vprašanj obravnavanja. Je neposredna svetovalka vzgojiteljem. Posebno pomembna je zato, ker je stvarno gradivo zbrala skupnost staršev duševno prizadetih mladostnikov in strokovnjakov. K vsebinski vrednosti so veliko pripomogli številni pogovori s samimi mladostniki ter opazovanja teh mladostnikov, in sicer v ZDA; na podlagi tega gradiva so prilagodili vsebino knjižice v Nemčiji, po tej izdaji pa je knjižica prevedena tudi v slovenščino.

Knjižica zasluži, da ne bo našla svoje mesto samo pri starših, temveč tudi na policah poklicnih vzgojiteljev, posebno še, ker stane samo 6 dinarjev.

M. M.

NOVE STROKOVNE KNJIGE

Milena Orlović — Nikola Potkonjak: Pedagogija I. Učbenik za 5. razred pedagoške akademije za razredno nastavo i pedagoške akademije za vaspitaje u predškolskim ustanovama. Beograd, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva Srbije 1973.

Janez Planina — Matjaž Jeršič — Zdenko Medveš: Ustreznost časa šolskih počitnic v SR Sloveniji. Bioklimatski, rekreacijski, pedagoški in ekonomski vidiki ter predlogi za nove termine šolskih počitnic v SR Sloveniji. Ljubljana, Raziskovalni center Ekonomske fakultete 1972.

Učimo se matematike III. Priročnik za učitelje, Ljubljana, Mladinska knjiga 1973.

Ljubomir Savić: Marksizam i mogućnost njegove realizacije kroz nastavni plan i program. Beograd, Zavod za obrazovanje administrativnih kadrova SR Srbije 1973.

Boško Popović: Uvod u psihologiju morala. Beograd, Naučna knjiga 1973.

PEDAGOŠKA KNJIŽNA ZBIRKA

»POTA DO UČENCA«

Knjižica UČITELJ IN STARŠI, ki jo je napisala dipl. psihologinja Vida Sterle, obravnava občutljiv odnos pedagoških delavcev do staršev njihovih učencev. Pri tem se zlasti zadržuje pri tistem delu učiteljevega dela, ko le-ta staršem posreduje svoja mnenja o otrokovem vedenju in šolskem napredovanju. Avtorica daje ob tem marsikateri koristen napotek, kako naj učitelj ravna, da bodo njegovi odnosi z otrokovimi starši kar najboljši, saj le tesno sodelovanje med šolo in domom lahko rodi zaželeno vzgojne sadove. Knjižica stane: 10 dinarjev.

Knjižica VZGOJA ZA DANAŠNJI ČAS je izbor člankov in misli pokojne vzgojne svetovalk Helene Puharjeve, kot jih je zbrala njena hči Alenka. Avtorica obravnava pomembnejša in načelna vprašanja, ki zadevajo vzgojo šoloobveznega otroka. Glede na veliko pedagoško izkušnost pokojne avtorice so njene ugotovitve še vedno aktualne in sveže; skladno se vztrajujejo v načela naše socialistične vzgoje. Knjižica stane: 12 dinarjev.

V. T. ARHAR

Delo akademskega slikarja in likovnega pedagoga Kamila Legata, ki je eden najboljših na razstavi SODOBNA LIKOVNA PRIZADEVANJA NA GORENJSKEM; odprta je v galeriji Mestne hiše v Kranju

JEAN PAUL SARTRE:

MUHE — ZAPRTA VRATA

V sodobni dramatik je ime Jeana Paula Sartra kar nepogrešljivo tudi za srednješolca, zato je prevod Drage Ahačičeve primeren tudi v knjižnici Kondor. Ne glede na izbor sta obe drami značilni, izraziti za Sartrovo miselnost in dramsko koncepcijo. V spremni besedi je Draga Ahačičeva z dojemljivo besedo razložila osnove Sartrove filozofije, da bi se zatem lotila analize njegove dramatike in še posebej „Muh“ in enodejanke „Zaprta vrata“. Znala je podati tiste bistvene sestavine, ki so odmevale ali pa še odmevajo ne le pri Sartru, pač pa tudi v naši književnosti, ne da bi slednje posebej navajala. Slikovno gradivo se nanaša na gledališke uprizoritve.

TITA KOVAČ:

SPOMINI BARONA VALVASORJA

Po povesti Ilke Vašte („Vražje dekle“) smo dobili še eno leposlovno delo, ki osvetljuje svojo osebnost in pisca „Slava vojvodine Kranjske“. Tita Kovač je zasnovala zgodovinsko-biografsko pripoved kot zapis fiktivnega pisarja Janeza Lenarta. Primerjava med Vaštetovo in Kovačevbo bi se ob natančni obravnavi po vsej verjetnosti obrnila v prid slednji; Tita Kovač je v faktografiji bogata, vodi jo težnja, da bi čim bolj plastično prikazala tedanji čas in predvsem kranjskega barona. „Spomine barona Valvasorja“ lahko štejemo za preprosto, ponekod manj izrazito, a dovolj zanimivo branje, ki ga je natisnila Cankarjeva založba z domiselno opremo Nadje Furlanove.

BRANKA JURCA:

V PASTI

V Matjaževi knjižnici je izšlo troje pripovedi pod skupnim naslovom „V pasti“. Vse tri zgodbe se dogajajo v času okupirane Ljubljane. Čas, ki ni prizanašal Slovincem, je prikazan tako, da so tudi otroci tisti, ki so občutili stiske in strah, a tudi našli možnosti za delovanje proti okupatorju. Branka Jurca je zgodbe pripovedno uravnala v fabulativno zaokrožene celote, z dinamičnimi dialogi s preprosto dojemljivostjo. Besedilo dopolnjujejo stvarne risbe Alenke Gerlovičeve.

HAN SUYIN:

RANJENO DREVO

Prevajalec Bogomil Fatur je za založbo Lipa prevedel iz francoščine zajetni roman Han Suyin „Ranjeno drevo“. Pisateljica Han Suyin je kitajsko-belgijskega rodu; njeno življenje ter delovanje je tesno povezano s Kitajsko, ki nam jo odkriva v svojem romanu „Ranjeno drevo“. Medicino je študirala v Pekingu, v Evropi, delovala kot zdravnica in imela priložnost spoznati življenja mnogih ljudi različnih družbenih plasti. Danes živi v Hongkongu in kot petinpedesetletna književnica piše le angleško. Zaslovela je z romanom „A Many Splendored Thing“ in z drugimi romani, med najzanimivejšimi deli pa je prav gotovo „Ranjeno drevo“. Kot večina njenih romanov je tudi to delo avtobiografsko barvito, pisateljica vnaša svoja izkustva, neredko konfliktno ozračje med evropskim in kitajskim gledanjem na življenje. V „Ranjenem drevesu“ prikazuje Kitajsko konec XIX. in XX. stol., ko je velika država doživljala vse mogoče pretrse, od političnih do socialnih in družbenih, ko se je lomila tradicija, ko so vladala krvava nasprotja, ko so izkoriščanja privedla ljudi do upora in se je oblasti polastil Koumintang. Han Suyin nam odkriva Kitajsko pred usodnimi trenutki korenite družbene spremembe, ki je nastala v zadnji vojni in po njej. Za poznavanje Kitajske pa je opisani čas nujno treba razumeti, da bi lahko dojeli vse posledice. V zajetem leposlovnem delu predstavlja Han Suyin svet Kitajske v različnih presekih, fabulativno dojemljivo in živo. Ni jasno, zakaj je bil roman preveden iz francoščine. Za prilagočeno opremo knjige je poskrbel Bronislav Fajon.

JOŽE ŠMIT:

KAJ DELA ŽABICA

V knjižnici Čebelica je izdala Mladinska knjiga knjižico pesmi najmlajše „Kaj dela žabica“. Kratke in za mladega bralca, ki si osvoji skrivnost črk, dojemljive pesmice, so žive, ritmično izražene vsebinsko pa precej raznolike. Pesnik na najbolj preprost način vključuje naravo. Ilustracije Milana Bizovičarja so v svoji igrivosti in vedrini ter humornosti lepo dopolnile k besedilu.

TRI KNJIŽICE RDEČEGA KRIŽA SLOVENIJE

Knjižica KAJ JE ALKOHOLIZEM, ki sta jo napisala prof. Hudolin in dr. J. Rugelj, je bila med Slovenci tako lepo sprejeta, je pred kratkim izšla že v drugi (razširjeni) izdaji. To je tudi zanimala, saj v pregledni obliki in na poljuden način razloži vse, kar moral vsakdo vedeti o nevarnosti alkoholizma ter o boju zoper družbeno zlo. Zato bi jo morala imeti vsaka šolska in ljudska knjižnica. Cena: pl. 17 dinarjev, broš. 14 dinarjev.

Knjižica NEGA BOLNIKA — 18-URNI TEČAJ je namenjena medicinskim sestram, učiteljicam, ki vodijo praktične in teoretične tečaje za nego bolnika. Z ustreznimi slikami, tabelami in obrabljeno besedilo je razdeljeno v dva dela. Prvi del — Tečaj ne bolnika zajema temeljne praktične napotke za pravilno obravnavanje bolnikov v mirnem in vojnem času, drugi del pa govori metodiki dela na tem tečaju. Knjižica je danes, ko načrtno organiziramo priprave za splošni ljudski odpor, še posebno pomembna. Cena: 25 dinarjev.

V SR Sloveniji je več kot 10 % ljudi, starejših od 65 let. Zato pristojne družbene institucije vse bolj zavzeto ukvarjajo s problemom ostarelih občanov. Tem ljudem je namenjena tudi knjižica SEDSKA POMOČ STARIM IN OSTARELIM. Knjižnica se z vžema za večjo humanost med ljudmi; tisti, ki so polni življenjske moči in bolje situirani, naj bi pomagali starčkom in stankam, zlasti se, če jih poleg onemoglosti pesti tudi pomanjkanje denarja. Skratka: vsakdo naj se zaveda, da je starost že sama po sebi bolezen in nihče naj ne pozabi, da čakajo starostne nadloge sleherni izmed nas. Zato pomagajmo, da se nam bo nekoč vračalo! Aktualna knjižica o sosedski pomoči ostarelim, ki jo je domiselno ilustriral Božo Kos, stane 3,50 dinarjev.

Vse tri knjižice je založil in izdal Glavni odbor Rdečega križa Slovenije.

ATLASI ZNANJA

Pod tem skupnim naslovom je založba Mladinska knjiga izdala serijo desetih poljudnoznanstvenih zvezkov iz različnih področij: mrtve in žive narave: anatomije človeka in živali, astronomije, biologije, botanike, fizike, geologije, kemije, mineralogije in zoologije.

ANATOMIJA ČLOVEKA posreduje temeljno znanje o zgradbi človekovega telesa in o delovanju njegovih organov. Celotno gradivo je razdeljeno na deset poglavij: okostje, mišičje, prebavila, dihalna, obtočila, sečila, spolovila, čutila in živčevje.

ANATOMIJA ŽIVALI predstavlja anatomske strukture živali nevretenčarjev in vretenčarjev — zgledi izbranih tipičnih vrst. torej v bistvu nekakšna primerjalna anatomija živali.

ASTRONOMIJA nas seznani z vsemi bistvenimi pojmi s področja zvezdoslovja: z astronomskimi instrumenti, s strukturo Zemlje in njenim položajem v vesolju ter njenim satelitom Lunom. Soncem in osoncem in z zvezdnimi meglicami. Dodano je poglavje s področja astronavike.

BIOLOGIJA ima poglavja: Predmet in metode biologije, Kemijska sestava žive snovi, Celica, Bakterije in virusi, Skupki celic, tkiva, Encimi in vitamini, Žleze z notranjim izločanjem, Prebavila, Dihala, Spolno in nespolno razmnoževanje, Genetika, Organizem in okolje ter Prilagoditev okolju.

BOTANIKA obdeluje v uvodnem poglavju strukturo rastlinskih celic, nato pa glavne rastlinske skupine od najpreprostejših do cvetnic.

FIZIKA vsebuje vsa pomembna poglavja fizikalne znanosti: mehaniko, kaloriko, nihanje in valovanje, akustiko in optiko, elektriko in atomistiko.

GEOLOGIJA nas poleg poglavja o geologiji Zemlje popelje še v mineralogijo in petrografijo.

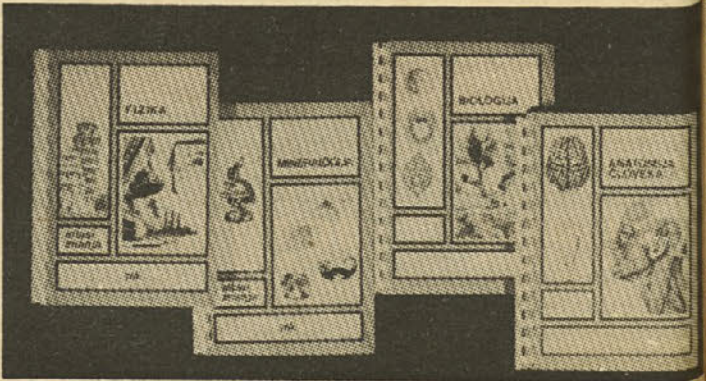
KEMIJA nas pouči o snovi oziroma o materiji, atomski zgradbi, strukturi molekul, kemijskih vezeh itd., v poglavjih iz elektrokemije in kemijske tehnike.

MINERALOGIJA ima dve veliki poglavji: Kristalografija, Mineralogija; v zadnjem obdeluje prvine, sulfide, haloide, okside, soli, fosfate, arzenate in ivandate, silikate in radioaktivne rudnine.

ZOOLOGIJA prikaže po klasifikaciji živali, predvsem nekatere predstavnike rib, dvoživk, plazilcev, ptic in sesalcev.

Poglavja, ki so bogato barvno ilustrirovana, so iz tujega jezika prevedli in dopolnili naši strokovnjaki. ATLASI ZNANJA so ustrezno poljudnoznanstveno berilo, primerno za učence zadnjih razredov osnovnih šol in dijake srednjih šol. Cena posameznega zvezka: 3 dinarjev.

V. T. ARHAR

V skladu z določili pravilnika za potrjevanje učbenikov za osnovne in srednje šole (Uradni list SRS, 20/70)

razpisuje
ZAVOD ZA ŠOLSTVO SR SLOVENIJE
NATEČAJ
za avtorje učbenikov,
delovnih zvezkov in priročnikov:

OSNOVNA ŠOLA

1. Nauk o človeku za 7. razred, učbenik
2. Slovenski jezik za 1. razred, delovni zvezek
3. Slovenski jezik za 2. razred, delovni zvezek
4. Matematika za 5. razred, delovni zvezek
5. Matematika za 6. razred, delovni zvezek
6. Matematika za 7. razred, delovni zvezek
7. Matematika za 8. razred, delovni zvezek
8. Matematika za 5. razred, priročnik za učitelje
9. Matematika za 6. razred, priročnik za učitelje
10. Matematika za 7. razred, priročnik za učitelje
11. Matematika za 8. razred, priročnik za učitelje

POSEBNA OSNOVNA ŠOLA

1. Metodični napotki za obravnavo duševno prizadetih otrok, priročnik za učitelje
2. Metodični napotki za tehnični pouk za duševno prizadete otroke od 5. do 8. razreda, priročnik za učitelje

SREDNJE ŠOLE

1. Francoščina za 1. razred, učbenik
2. Francoščina za 2. razred, učbenik
3. Francoščina za 3. razred, učbenik
4. Francoščina za 4. razred, učbenik
5. Telesna vzgoja, priročnik za učitelje
6. Mladinska književnost, učbenik
7. Materiali in tehnike pri likovnem izražanju, priročnik za učitelje, za vzgojno-varstvene zavode, za osnovne in srednje šole
8. Poklicno svetovanje, priročnik za učitelje

DELOVODSKE ŠOLE

1. Slovenski jezik
2. Matematika
3. Novejša zgodovina narodov Jugoslavije z družbenopolitično ureditvijo SFRJ
4. Psihologija dela z osnovami didaktike
5. Osnove industrijskega oblikovanja
6. Organizacija dela in ekonomika organizacije združenega dela

Avtorji naj se pisno prijavijo do 20. novembra 1973 sektorju za učbenike in učila zavoda za šolstvo SR Slovenije, Ljubljana, Poljanska c. 28. Vsi prijavljeni bodo prejeli ustrežna navodila.

Avtorje, ki se zanimajo za osnovnošolsko matematiko, vabimo, da se pred pisno prijavo oglase na zavodu za šolstvo SRS pri vodji projekta MOM, kjer bodo dobili potrebne informacije.

Rokopis za delovni zvezek in priročnik za učitelje 5. razreda je treba predložiti do 1. maja 1974.

Za učbenike, ki bodo sprejeti, prejmejo avtorji običajni avtorski honorar, razen tega pa zavod za šolstvo podeljuje posebne avtorske nagrade od 2000 do 7000 din. Nagrado lahko prejme tudi avtor rokopisa, ki ne bo potrjen za natis.

ZAVOD ZA ŠOLSTVO SR SLOVENIJE
LJUBLJANA, Poljanska cesta 28

»OTROŠKO VARSTVO JE POSTALO DRUŽBENI PROBLEM«

To so besede tovariša Franca Popita na slavnostnem zborovanju samoupravljalcev — delegatov ob 30. obletnici ustanovnega kongresa Slovenske protifašistične ženske zveze.

Tedaj, pred 30 leti, se je v Dobrniču na Dolenjskem (kjer je bilo 21. X. letos spominsko slavlje) zbralo okrog 160 delegatov iz vseh delov Slovenije — tako iz okupiranih kot iz osvobojenih območij. Razpravljale so o svojih prihodnjih nalogah v boju proti okupatorju — v boju za nacionalno in socialno osvoboditev.

Nihče jim tedaj ni govoril, da ženska ni sposobna za delo in boj. Otroke je vzgajala prav toliko poštenost partizanskega boja kot one same. Danes čisto slišimo kaj čudne formulacije, kadar govorimo o ženski enakopravnosti, pa o zaščiti pri delu, o njeni preobremenjenosti ali nezmoglosti za določena delovna mesta in še posebej za sodelovanje v političnih procesih. Tovariš Popit je dejal v govoru na slavnostnem zborovanju: „Osnovni vzroki za zaostajanje v politični udeležbi žensk so po svojem izvoru in značaju v bistvu enaki kot vzroki, ki so povzročili upadanje vloge delavskega razreda v naši družbi.“

Kadar govorimo o ženskah, moramo nujno dodati tudi materinstvo — in ob tem naše silno pomanjkljivo otroško varstvo.

Izdatna in hitra pomoč na tem področju bi več pripomogla k enakopravnosti žensk v družbi kot stotine sestankov in članikov. Iz govora Franca Popita: „Otroško varstvo v naši republiki je še slabo razvito, saj vključuje komaj 12 % predšolskih otrok in 6 % šolarjev. — V Sloveniji je okrog 70.000 predšolskih otrok, katerih starša sta zaposlena, v vzgojnovarstvenih zavodih pa je prostora le za 20.000 otrok. Izredno malo je prostora v teh ustanovah za varstvo dojenčkov. Iz leta v leto narašča število otrok, ki čakajo na sprejem v vrtec. Otroško varstvo je v Sloveniji že preraslo razsežnost ženskega problema in postalo problem vse družbe.“

Neurejeno otroško varstvo enako obremenjuje mater in očeta, zato negativno vpliva na produktivnost dela, na družbenopolitično in strokovno delo mladih.

Ob 30. obletnici I. kongresa Slovenske protifašistične ženske zveze so te besede še posebno bridke. Skrb za prehrano borcev, za ranjence, za kurirske zveze in sam boj za svobodo ni bil moška stvar — tako kot otroško varstvo, današnja skrb za kakovostno šolstvo, za lepše družinsko življenje ni samo stvar žensk (ki „zavoljo enakopravnosti nočejo ostati doma“).

N. MAURER

OTROK NI OBJEKT DRUŽINE, DRUŽBE, SISTEMOV, ORGANIZACIJ

Ob osnutku nove ustave je Zveza prijateljev mladine organizirala razpravo, v kateri so sodelovali predstavniki občinskih odborov ZPM in drugih pomembnih družbenih organizacij.

V razpravi so ugotovili, da nova ustava premalo opredeljuje vlogo sodobne družine — še vedno se drži nekih arhaičnih predstav. Sodobna družina sestoji iz enakopravnih članov — čustveno okolje je tisto, ki uravnava normalno delo in razvoj njenih članov. Tiste funkcije družine, ki jo dandanes pravzaprav obremenjujejo (kot so varstvo otrok, pripravljanje hrane in podobno) moramo vse bolj prenašati na družbo. Saj odrasli člani družine tudi ve-

čino svojih moči dajejo družbi — naj bo v službi ali drugih dejavnostih. Vzgojo preveč prenašamo v družino: družba vzgaja otroka, vzgajamo ga v vzgojno-varstvenih zavodih in v šoli, vzgajamo ga s televizijo in s slikanicami. Načrtovanje družine — otrok — ne smemo in ne moremo sprejeti kot državno politiko, temveč kot pravico posamezne družine. Opredelitev, kot so „zakonski in nezakonski otroci“, sodijo v pravna pravila — ne pa v ustavo. Po njej so in morajo biti za vse starše enake dolžnosti in pravice.

Malo je predlogov za izboljšanje položaja otroka. Ta ne sme biti opredeljen kot objekt

družine, družbe, sistemov, organizacij. Pri opredelitvah v ustavnih členih, ki zadevajo otroka, ne smemo biti površni: največja škoda za našo družbo je, če otroka od ranih nog ne vzgajamo za napredek socializma.

Moralne norme so tiste, ki varujejo družbo pred propadom. Cerkev ima na tem področju zgodovinsko prednost — ne moremo pa zavoljo splošnih svoboščin dopustiti omalovaževanja moralnih norm komunizma. Prav tako ne moremo in ne smemo v naši šolski in zunanješolski vzgoji puščati „praznega prostora“, ki kliče kakršnekoli dejavnike, da ga zapolnijo. Veliko škodo si delamo s tem.

Nerazumljivo je skoraj, da je socialno varstvo kot družbena funkcija izpuščeno iz osnutka ustave. Srečamo jo šele v dolo-

čilu o krajevni skupnosti. Kaj res še vedno pojmujejo socialno varstvo kot pomoč materialno ogroženim? Koliko otrok in odraslih je potrebnih socialne pomoči — naj bo zaradi prizadetosti, družinske osamljenosti in podobno.

USTAVNI JEZIK: Na družbenoekonomskem področju smo vložili vse znanje — v družinskem pa se pogovarjamo s tujkami. Kot da se sramujemo domačih besed ali čistih pojmov. Kaj smo naredili, da bi ustavo razumeli in sprejeli tudi mladi, ki bodo kmalu starši? Samouprava zahteva najprej razumevanje — potem razmišljanje in sodelovanje. Ustava mora biti pisana človeško, saj je pisana za ljudi, ne za „faktorje družbene produkcije in reprodukcije“.

N. MAURER

Vzgoja in varstvo

CICIBAN TELOVADI

Doc. dr. Jana Berdgehova med pedagogi, ki se ukvarjajo s telesno vzgojo predšolskega otroka

Problematika telesne vzgoje predšolskih otrok — to je bil naslov programa tridnevnega seminarja, ki je bil v Ljubljani 8., 9. in 10. oktobra 1973. Organizator seminarja sta bila Partizan Slovenije, Zveza za športno rekreacijo in telesno vzgojo. Seminar je vodila znana strokovnjakinja doc. dr. Jana Berdgehova z univerze v Pragi. Seminarja se je udeležilo več kot 100 pedagogov, učiteljev telesne vzgoje, vzgojiteljic, predstavnikov telesno-vzgojnih društev in sodelavci zavoda za šolstvo SRS.

Prvi dan so udeleženci poslušali predavanje o pomenu zgodnje gibalne stimulacije pri dojenčkih in predšolskih otrocih v sistemu socializacije vzgoje sodobnega človeka. Govorili so tudi o sredstvih in metodah telesne vzgoje v predšolskih zavodih, jasli in v družinah in o organizacijskih oblikah dela telesne vzgoje v jasli, predšolskih zavodih in društvi Partizan. Popoldan je doc. dr. Jana Berdgehova izvedla praktično vadbeno uro na Taboru s temo Starši-otrok.

Drugi dan je predavala o razvoju otrokove motorike. V to predavanje je vnesla poročilo o sedemletnem raziskovanju v CSSR. Pojasnila je tudi sodobne poglede na obremenitev majhnih in predšolskih otrok po mednarodnih vidikih. Popoldne je prikazala drugi način vadbene ure za razvijanje glasbeno-gibalnih sposobnosti staršev in otrok. Predvajala je film Starši in otroci v telovadnici in z njim prikazala udeležencem seminarja zelo uspešno vadbeno uro, ki jo je predavateljica izvedla v Pragi s starši in njihovimi otroki, ki so že vpeljeni in navajeni redno prihajati k skupnim oblikam telesno-vzgojne dejavnosti.

Tretji dan je doc. dr. Jana Berdgehova predavala o vzgoji pravilne drže telesa otroka in staršev. Praktično je prikazala metode določanja stopnje v drži telesa. Njeno predavanje je poseglo tudi v temo o šolanju kadrov, načrtovanju in metodah izobraževanja. Po vsakem predavanju in prikazu praktičnega dela je bila živahna razprava, v kateri so udeleženci seminarja povedali tudi svoje mnenje, ki so si ga izoblikovali na osnovi izkušenj, pridobljenih s praktičnim delom v vzgojnovarstvenih zavodih, maliholah in pri društvih Partizan.

Na seminarju so bili tudi naši strokovnjaki, ki se ukvarjajo s problematiko telesne vzgoje predšolskega otroka. V pogovoru ob koncu prvega dne je prof. Joža Trdina poudarila, da je vadbena ura pod naslovom Mati-otrok, ki smo jo videli, dovršena in uvaja precej novosti. Orisala je delo doc. dr. Jane Berdgehove na področju telesne vzgoje predšolskih otrok, ki je predvsem njen zelo uspešen konjiček, saj je napisala že nekaj samostojnih del s to vsebino, sodelovala pa je tudi

pri izdaji raznih strokovnih knjig. Čehi imajo veliko tovrstne literature in že dobro izdelano metodiko telesne vzgoje predšolskega otroka. Dr. Berdgehova znanstveno spremlja, kako se razvijajo globalne sposobnosti otrok, ki skupaj s starši obiskujejo njene vadbene ure. Prof. Marija Koščeva je strnjeno navedla nekatere misli o tem, kako tako dobro zamisljeno obliko telesne vzgoje vpeljati tudi v našo prakso. Vadbene ure Starši-otrok naj bi vodile vzgojiteljice, ker imajo le one na tem področju dovolj znanja. Organizatorji naj bi bili tisti vzgojno-varstveni zavodi, ki imajo primerne prostore ali pa telesno-vzgojna društva Partizan. Poudarek pri taki obliki dela je na skupnem življenju ali smotni porabi časa, ki naj ga otroci in starši preživijo skupaj v aktivni obliki. Družina se navaja na redno telesno-vzgojno dejavnost. Nekatere oblike take vadbene ure naj bi prenesli tudi v vzgojno-varstvene zavode, v čas individualnih zaposlitev, ko naj bi vzgojiteljica izpopolnjevala gibalne sposobnosti spretnim, oziroma tistim otrokom, ki pokažejo posebno veselje do telovadbe, ali usmerjala šibkejšega otroka in mu tako posebej razvijala gibalne sposobnosti. Pri jutranjih zaposlitvah uvajajo večje gibalne igrice, ki otroka razgibajo in mu razvijajo moč. Jutranja telovadba naj bi se časovno podaljšala; vsebovala naj bi predvsem vaje korektivne gimnastike. Dobra je tudi oblika minutne telovadbe, ki jo prav gotovo prenekatere naše vzgojiteljice že izvajajo, le da še ni prodrla kot znana in uvedena oblika telesne vzgoje. Gibalne vaje se izvajajo 3 do 4 minute takrat, ko vzgojiteljica opazi, da se otrok loteva naveličanost in da njihova aktivnost pri interesni dejavnosti že popušča. Čehi imajo s predpisi uvedeno v vrtec sedem oblik telesno-vzgojne dejavnosti. Nekaj teh oblik poznamo tudi pri nas. Novejša, vendar na Češkem uspešna oblika je glasbeno gibanje po popoldanskem počitku, saj so izkušnje pokazale, da so takrat otroci sitni in nerazpoloženi. Ko se otroci prebujajo, jim vzgojiteljica poje ali daje primerno glasbo, otroci pa se dokončno predramijo z rahlim gibanjem in lažjimi vajami.

Kljub temu da je bila predavateljica doc. dr. Berdgehova že precej utrujena, saj je bil za njo naporen dan, je za bralce Prosvetnega delavca povedala, da je videla v mnogih krajih Jugoslavije precej vzgojno-varstvenih zavodov, ki so premišljeni, grajeni, ustrezni in tudi lepi. Videla je nekaj lepih igrišč in sodobnih vzgojnih pripomočkov, vendar meni, da je naša predšolska pedagogika še mlada dejavnost, ki se šele razvija. Primerjala je seveda z njihovim delom, saj imajo oni metodike vseh vzgojnih področij že zelo izdelane.

ZMAGA GLOGOVAC

NAŠ PRAVNIK SVETUJE

PREMESTITEV BREZ PRIVOLITVE

VPRAŠANJE: Po 22 letih dela kot otroška negovalka so me premestili, ne da bi me kaj vprašali, iz vzgojno-varstvenega zavoda v jasli. Na mojem dosedanjem mestu so zaposlili medicinsko sestro. Zanima me tudi, kakšen osebni dohodek mi pripada v primerjavi z medicinsko sestro? — B. P.

ODGOVOR: Po zakonu o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu ima delavec pravico delati na delovnem mestu, za katero je bil izbran. V primerih in pogojih, ki jih določa splošni akt delovne organizacije, pa se delavca lahko premesti na drugo delovno mesto, če to mesto ustreza strokovni izobrazbi določenega poklica ter drugim njegovim delovnim sposobnostim. Če je torej vaša premestitev utemeljena glede na splošni akt vašega zavoda, je bila možna premestitev tudi brez vaše privolitve. Glede vašega dohodka pa velja, da se vas po samoupravnem sporazumu razporedi v tretjo skupino delovnih mest s 181 točkami, medicinsko sestro pa v sedmo skupino delovnih mest s 234 točkami.

Opozorimo naj vas še, da je mogoče po samoupravnem sporazumu obračunavati kalkulatvne osebne dohodke negovalk in drugih delavcev z nepopolno srednjo strokovno izobrazbo

enako kot vzgojiteljice s srednjo strokovno izobrazbo, če že nad 15 let uspešno vodijo oddelek. Svetujemo vam, da se s tako zahtevo obrnete na samoupravni organ vašega zavoda.

TANJA ŠAREC

MINULO DELO

VPRAŠANJE: Že četrto leto sem zaposlena v vzgojno-varstvenem zavodu, v začetku kot knjigovodkinja in sedaj kot vzgojiteljica. Po našem pravilniku o delitvi osebnih dohodkov mi dobe, ko sem delala v pisarni, ne priznavajo kot minulo delo. — C. M.

ODGOVOR: Delavčevu tekoče in minulo delo je tesno povezano, upoštevati je treba predvsem elementarno pravico delavca, ki je s svojim minulim delom prispeval k povečanju storilnosti celotnega družbenega dela, da je udeležen tudi pri delitvi sadov te povečane storilnosti.

Samoupravni sporazum za delavce v vzgojno-varstvenih zavodih določa v 17. členu obveznost podpisnikov, da upoštevajo pri določanju osebnih dohodkov delavčeve delovne izkušnje, tako da v mejah razpoložljive vsote za osebne dohodke uvedejo za enaka delovna mesta razlike do 25 % in to po merilih, ki jih določijo s pravilnikom o delitvi osebnih dohodkov. S sporazumom so se podpisniki tudi obvezali, da bodo upoštevali pri delitvi do-

hodka in osebnih dohodkov določbe tega sporazuma in z njim uskladjali svoje splošne akte. Imate torej vso pravico, da zahtevate uskladitev pravilnika o delitvi osebnih dohodkov vaše delovne organizacije s samoupravnim sporazumom in da se pri vrednotenju vašega minulega dela upoštevajo tudi vaše delovne izkušnje, ne glede na to, na katerem delovnem mestu ste si jih pridobivali.

TANJA ŠAREC

POUK V KOMBINIRANIH ODELEKIH

VPRAŠANJE: Celodnevno poučujem kombinirane oddelke, in sicer dopoldne 3. in 4. razred, popoldne pa 1. in 2. razred. Dodatek za pouk v kombiniranih oddelkih mi izplačuje šola le za dopoldansko delo. Ali mi pripada dodatek tudi za popoldansko delo? Ali ga lahko izterjam tudi za nazaj? — A. M.

ODGOVOR: Po sprejetem samoupravnem sporazumu o merilih za delitev dohodka in osebnih dohodkov se kalkulatvni osebni dohodek učiteljem, ki poučujejo v kombiniranih oddelkih, ustrezno poveča. Seveda pa je nesprejemljivo stališče, da bi se vam to povišanje priznalo le za polovico vašega dela. Vaša zahteva po dodatku za popoldansko in dopoldansko delo je tako upravičena in jo lahko uveljavljate tudi za dve leti nazaj. Terjatve delavcev iz

delovnega razmerja zastarajo namreč v dveh letih.

TANJA ŠAREC

PRIZNANJE VIŠJE STROKOVNE USPOSOBLJENOSTI

VPRAŠANJE: Že petnajst let sem kuharica v vzgojno-varstvenem zavodu. Sem polkvalificirana delavka, svoje delo opravljam popolnoma samostojno. Zanima me, če sem upravičena, da se mi prizna višja izobrazba in s tem večje število točk, kot so mi jih odmerili za mojo izobrazbo? — M. K.

ODGOVOR: Po sprejetem samoupravnem sporazumu za vzgojno-varstvene zavode se razporedijo polkvalificirani in priučeni delavci, ki so se po obveznem šolanju pričeli za poklice, v drugo skupino delovnih mest; pripada jim 125 točk. Vzgojno-varstveni zavod bi vam lahko po določenih samoupravnih sporazumih priznal za eno stopnjo višjo strokovno izobrazbo, kot jo imate, če delo uspešno opravljate in če je za vaše delovno mesto razpisana višja stopnja strokovne usposobljenosti. Vzgojno-varstveni zavod vam te izobrazbe ni dolžan priznati, ker je to zadeva samoupravne odločitve delavcev zavoda. Svetujemo vam, da se obrnete na samoupravni organ vašega zavoda, da se vam prizna višja kvalifikacija.

TANJA ŠAREC

OBLETNICA PRVE IN ZADNJE SLOVENSKE MATURE TOLMINSKEGA UČITELJIŠČA (1923-1973)

Poseben pripravljani odbor za to jubilejno proslavo, v katerem so bili Marica Jenko-Uršič, Marija Rutar, Anton Rutar, Božena Satler, Stanko Skočir, Kazimir Savnik in Ivanka Skodlar-Volarič, se je že pred dobrim letom lotil dela. Poleg jubilarov smo povabili na praznovanje vse nekdanje tolminske učiteljske, ki so se šolali na tolminskem učiteljišču od prve mature leta 1923 do njegove ukinitve leta 1928, ter učitelje, ki so zaradi 1. svetovne vojne morali prekiniti študij, pa so maturirali v Tolminu v letih od 1919 do 1922.

Vsi ti učitelji so vzgajali slovensko ljudstvo in slovensko mladino, kljub raznarodovalni politiki fašistične Italije v narodnem duhu; niso se bali preganjanj in premestitev v notranjost Italije. Tako je slovensko ljudstvo na Primorskem ohranilo svoj slovenski jezik tudi med okupacijo. Proslave prve slovenske mature se je udeležilo letošnjega 12. julija kar 23 jubilarov od 52, prišli pa so tudi drugi. Toliko starejših učiteljev še nikoli ni bilo zbranih v Tolminu, zato so nas Tolminci navdušeno pozdravljali in za zanimanjem spremljali naš pohod po Tolminu. Obiskali smo nekdanji dijaški dom in učiteljske. Proslava je bila v hotelu Krn v Tolminu, kjer je navzoče to-

variše pozdravil jubilar Stanko Skočir. Posebej je pozdravil predstavnika občine Tolmin Franca Skoka, pomočnika direktorja psovne šole Franca Korena, edinega profesorja na tolminskem učiteljišču Alojza Kodermaca in 84-letno učiteljico (učiteljico nekaterih jubilarov) Vilmo Bogataj-Gruntar.

Slavostni govor je imel Tone Rutar. Prikazal je trpljenje primorskega ljudstva in opisal razmere, v katerih se je šolala slovenska mladina, ki je ostala brez slovenskih učiteljev.

Naslednji dan so odšli jubilarji na izlet po Gornji soški dolini; ustavili so se v Kobaridu pred spomenikom Simona Gregorčiča. Izlet smo nadaljevali proti Bovcu, v Log pod Mangartom do Predela na jugoslovansko-italijanski meji.

Srečanje po 50 letih — jubilejna proslava v Tolminu bo ostala vsakemu udeležencu v nepozabnem spominu. Lepo praznovanje so nam omogočili z denarnimi prispevki republiška izobraževalna skupnost, Sindikat delavcev družbenih dejavnosti Slovenije in Društvo upokojencev v Novi Gorici.

Vsem, ki so nam pomagali pri organizaciji proslave, se v imenu pripravljalnega odbora iskreno zahvaljujemo!

STANKO SKOČIR

ALI ŽE VESTE, DA IMAMO OD ZAČETKA LETOŠNJEGA ŠOLSKEGA LETA 1000 NOVIH NAROČNIKOV?

Osnovna šola svobodnega Pohorja

Uvedba samopriskevka za izgradnjo šol v mariborski občini je končno uresničila več kot dvajsetletne želje Lovrenčanov, da so dobili novo šolo. Ker je v Lovrencu na Pohorju obrat MARLES, ki izdeluje montažne zgradbe, so se odločili za montažno gradnjo. Gradnja je hitra pa tudi poceni.

Solo so začeli graditi letošnjega 10. januarja, ob koncu avgusta je bila že zgrajena. Poslopje je pritlično, dolgo 45 in široko 25 metrov ter ima nad 1100 metrov tlorisne površine. V zgradbi je osem učilnic in skupen prostor, kjer bo knjižnica, čitalnica in prostor za projekiranje. Učilnice so namenjene programiranemu kabinetnemu pouku in so najustrežnejše opremljene glede na zahteve in posebnosti posameznih predmetov. V vsakem razredu je tudi ustrezno pohištvo, kjer bodo spravljani vsi pripomočki za pouk; vsaka učilnica je kabinet. Klopki so razvrščene po skupinah za individualno delo učencev. Na stenah je po več tabel in ustreznih vtličnic za aparature. Za tuj jezik je na voljo fonolaboratorij, za likovni pouk posebne mize za individualno delo, peč za žganje keramike, v kemijski učilnici so delovne mize za poizkuse, tehnična delavnica ima obdelovalne stroje za les in kovino ter posebne mize s potrebnim orodjem za vsakega učenca. V zgradbi je še dvojje garderob, sanitarije in upravni del šole.

Vzporedno z dozidavo nove šole, ki je s posebnim hodnikom spojena s staro, so temeljito prezidali tudi staro šolo. Začeli so že s kletmi, kjer so uredili jedilnico, kuhinjo in kuhinjo za centralno kurjavo. Popravili so tudi vse učilnice, pode, vrata, stenske obloge in odstranili lončene peči ter jih zamenjali z radiatorji. Temeljito so obnovili sanitarije, hodnike in drugo. Za vse to je bilo potrebno veliko denarja, drugačna vrsta gradnje pa bi ga zahtevala še več. Vendar je vse to še poceni saj gradnja novega poslopja in prizidava stare šole ter osnovna oprema stali okrog 5 milijonov N-din.

Nove šole se vesele učenci in učitelji, ker bodo imeli odslej samo enozimski pouk. Tega si zaslužijo posebno nekateri starejši učitelji, ki so zaradi stiske s prostori morali poučevati celodnevno že od leta 1946. Nova šola pa bo zahtevala tudi nove oblike oziroma metode dela. Tega niso več niti učitelji niti učenci. Zato bodo strokovni sodelavci zavoda za šolstvo in pedagoške akademije pomagali usposobiti lovrenške učitelje za programirani pouk. Šolo so slovesno odprli ravno tedaj, ko so v Lovrencu na Pohorju praznovali krajevni praznik. Ob tej priložnosti so se spomnili, kako je nastalo lovrenško osvobodeno ozemlje pred 29 leti. Zato so predlagali, naj bi se nova šola imenovala „Osnovna šola svobodnega Pohorja“.

IVAN POŽANKO

POSAMEZNA ŠTEVILKA STANE 5 DIN

List izdajata republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti SRS in izobraževalna skupnost SRS — Izhaja štiriinajstredno med šolskim letom — Ureja uredniški odbor, odgovorna urednica Neža Maurer, namestnica urednice Marjana Kunej, tehnična urednica Tea Dominko.

Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/I, telefon 315-585. Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1/I, telefon 22-284, poštni predal 355-VII.

Rokopisov in fotografij ne vračamo.

Letna naročnina: 20 din za posameznike, za šole in druge ustanove 40 din — Št. tek. računa: 50101-678-47093.

*Tiska ČZP Ljudska pravica. ISSN 0033-1643.

PREDSTAVNIKI FRANCOSKEGA NARODNEGA SINDIKATA UČITELJEV PRI NAS

Na povabilo Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije je obiskala našo državo 15. oktobra delegacija francoskega narodnega sindikata učiteljev.

Delegacijo, ki je ostala pri nas do 23. oktobra, je sprejel Jože Marolt, predsednik zveznega odbora Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije. Delegacija je obiskala Beograd, Sarajevo in Ljubljano. Gostje so si ogledali več prosvetnih in znanstvenih ustanov in se pogovarjali s predstavniki sindikalnih organizacij Bosne in Hercegovine ter Slovenije. Ker so se zelo zanimali za samoupravni sistem in njegovo delovanje, so predstavniki francoskega sindikata obiskali tudi nekatere delovne organizacije v teh republikah.

Svet OSNOVNE ŠOLE JANČKA MEVŽLJA MOKRONOG

razpisuje za nedoločen čas naslednja prosta delovna mesta:

— pomočnika ravnatelja — P pri PRU

— 10 let pedagoške prakse

— učitelja za telesno vzgojo — PRU ali P

— učitelja za glasbeni pouk — PRU ali P

Za podružnično šolo Trebelno:

— učitelja za razredni pouk — U — na voljo je samsko stanovanj.

OSNOVNA ŠOLA FRANJO VRUNČ SLOVENJ GRADEC

razpisuje prosto delovno mesto

učitelja za razredni pouk, U ali PRU za podružnično šolo Pameče za določen čas — stanovanja ni

Prošnje sprejemamo do zasedbe delovnega mesta.

TEMELJNA IZOBRAŽEVALNA SKUPNOST ORMOŽ

razpisuje prosto delovno mesto

računovodje

Pogoji:

a) srednja šolska izobrazba ekonomske smeri in 10 let dela na enakem položaju

b) višja šolska izobrazba ekonomsko-komercialne smeri in 5 let dela na enakem položaju

Temeljna izobraževalna skupnost nima na voljo stanovanja.

Prošnje z dokazili pošljite v 15 dneh temeljni izobraževalni skupnosti Ormož.

Svet OSNOVNE ŠOLE GORNJI LOGATEC

razpisuje prosti delovni mesti

— učitelja za glasbeni pouk, PRU ali P

— učitelja za razredni pouk, U, ali U s PA za razredni pouk Obe mesti sta razpisani za nedoločen čas.

Cenjene kandidate prosimo, naj pošljejo svoje prijave s kratkim življenjepisom in dokumentacijo o izobrazbi na svet šole v 15 dneh po objavi.

DELOVNI SKUPNOSTI ŠOL LESIČNO IN KOZJE

razpisuje ta prosto delovno mesto

— učitelja za glasbeni pouk za nedoločen čas s polovično obveznostjo na vsaki šoli

Zahtevana izobrazba: PRU ali P, izjemoma sprejemamo tudi absolvente PA ali druge višje šole, vendar za določen čas.

V obveznost spada tudi delo s pevskimi zbori.

Razdalja med šolama je 6 km, zagotovljen je prevoz s šolskim avtobusom. Na voljo je stanovanje.

Razpis velja do zasedbe.

OSNOVNA ŠOLA SOLKAN

razpisuje prosto delovno mesto

učitelja glasbenega pouka za nedoločen čas

Pogoji:

— PRU ali P glasbe

Na voljo je garsonjera.

Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

ZAVOD ZA DELOVNO USPOSABLJANJE MLADINE ČRNA NA KOROŠKEM

razpisuje za nedoločen čas prosti delovni mesti dveh vzgojiteljev

Pogoj: ustrežna višja izobrazba

Nastop službe takoj ali po dogovoru.

Poskusno delo je 6 mesecev.

Ponudbo v rokopisu, kolkovano z 2 din upravne takse, v kateri naj bodo navedeni življenjepisni podatki in kratak potek dosežanj dela, z izkazili o izobrazbi predložite zavodu v 15 dneh od objave razpisa.

Svet OSNOVNE ŠOLE POSTOJNA

razpisuje prosto delovno mesto

— pomočnika ravnatelja — odgovornega za posebne oddelke pri osnovni šoli Postojna

Kandidati morajo izpolnjevati pogoje za učitelja posebne šole po 1. odstavku 31. člena zakona o usposabljanju otrok in mladostnikov z motnjami v telesnem in duševnem razvoju.

Rok za prijavo z dokazili o strokovnosti je 15 dni po objavi.

Z VSEH VETROV

ŠOLE ZA ZDRAVSTVENO IZOBRAŽEVANJE

Svetovna zdravstvena organizacija je objavila imenik šol za zdravstveno izobraževanje delavcev v javnih zdravstvenih ustanovah. Iz imenika razberemo, da je danes v 44 državah 121 zdravstvenih šol. To pove, da je bilo v zadnjih šestih letih ustanovljenih kar 34 novih tovrstnih šol.

V teh šolah se izobražujejo zdravniki in drugi zdravstveni delavci, ki si želijo pridobiti splošno in široko kvalifikacijo na področju javnega zdravstva. Šolanje traja eno leto. V učnem načrtu so predmeti: sociologija, ekonomija, upravljanje, metodologija raziskovanja in načrtovanje zdravstvenih služb.

AVSTRIJSKI ZAKON O IZOBRAŽEVANJU ODRASLIH

Zvezna avstrijska vlada je letos predložila parlamentu zakon o izobraževanju odraslih. Pričakujejo, da bo ta zakon, ki bo temelj za financiranje in napredovanje izobraževanja odraslih, sprejet.

Zakon vsebuje splošne definicije in seznam dejavnosti, ki bi jih bilo mogoče izboljšati. V njem so predlogi za razvoj političnega in družbenoekonomskega izobraževanja, znanstveno-raziskovalnega dela, predlogi za strokovni pouk na višji stopnji, izobraževanje za razvijanje medsebojnih odnosov, moralno, versko in umetniško izobraževanje, izobraževanje odraslih, pedagoško usmerjanje, opremljanje javnih knjižnic idr. V zakonu so podane tudi glavne smernice za financiranje teh dejavnosti.

Predvideno je, da bo ministrstvo za prosveto in umetnost izdalo vsako leto v sodelovanju z nacionalnimi organizacijami za izobraževanje odraslih letni na-

črt o razdelitvi denarja. V vsaki provinci bo ustanovljena posebna zvezna ustanova za izobraževanje odraslih; ta bo dajala nasvete in nasvete ustanovam in bami, ki se ukvarjajo s tovrstnim izobraževanjem, povezovala bo in spodbujala.

Zakon dopušča zvezni vladi da ustanovi in vzdržuje inštitute za začetni in nadaljnji pouk odraslih, ki se ukvarjajo z izobraževanjem odraslih. Inštituti lahko prireajo tudi seminarje, končanini seminarjih pa izdajo poslušateljem potrdila.

NA POLJSKEM — NIČ VEČ PONAVALJANJA

Poljsko ministrstvo za prosveto in vzgojo je izdalo določbo da učenci od 1. do 4. razreda osnovne šole v prihodnosti ne bodo več ponavljali razreda. Izjeme bodo samo otroci, ki zaradi bolezni niso mogli redno obiskovati pouka.

S tem naj bi kar najpogostejši razliki med najmlajšimi učenci, ki so nastale zaradi različnega znanja otrok že v prvem razredu.

Zato da ne bi določba ostala zgolj na papirju, so ob njej izdali še vrsto ukrepov. Tako bodo na primer vpisovali otroke v prvi razred leto dni prej in v šole pol leta, kot je bilo doslej. V „vpišnem letu“ bodo morali dobiti starši zdravnikova, psihologa in učiteljeva navodila, kako je treba pripravljati otroka za šolo.

Že od letošnjega februarja poteka ves učni proces najmlajših učencev v šoli. Otroci so se pripravljali pod učiteljevim vodstvom.

Tak način dela bo pomagal učiteljem, da bodo bolje spoznali svoje učence (laže bodo analizirali svoje delo in ga kritično ocenili), skrajšal pa se bo tudi čas, potreben za preverjanje učenčevega znanja.

Kinematografi prikazujejo

tradicije NOB. Psihološki konflikti revolucionarjev so postavljeni v dramaturško obliko, preveč kliširani in tako, na žalost, dosegaajo nasproten učinek — mb

ŠERIF, TO JE DEŽELA NASILJA — podoba stanja, v katerem ni čistosti in čustva. V zgodbo o šerifu, ki je razpet med ljubeznijo in dolžnostjo, je vpletel režiser John Frankenheimer na zelo poetičen način toliko hotenja po ljubezni, preprostosti in spontanosti, da kljub pesimistični poanti filma človek mora verjeti v lepoto in zato hrepeneti, živeti in obstati. Film ne zaostaja za zamisljivo. — mb

OBTOŽBA ZA UMOR — je film italijanskega režiserja Maura Bologninija, ki se pošteno in prizadeto loti problema državnega sodstva in pravice, ki ji to sodstvo služi. Film pa ne spada med umetniške stvaritve. Je trd in dosleden v obrambi teze, ki jo razčlenja v dveh konfliktih. Zaplete se okoli umora študenta in policista na študentskih demonstracijah. Postavljeno tezo utemeljuje: spor med policijo, ki štiti veljavno pravico, in študenti-levičarji, ki žele uporabiti za oba tabora isto merilo pri iskanju krivde in podeljevanju pravice, ter spor med očetom-sodnikom in sinom, pripadnikom levega gibanja. Zanimiv film za razgovor v srednji šoli. — mb

SOL je film Gojka Šipovca. Namen filma je očiten: ožvitev

MACBETH — Znano Shakespearovo tragedijo je poljski režiser Roman Polanski odlično prenesel v filmski medij. Njena vizualna podoba je izčrpana, klena in ekspresivna. To je drama strasti, ki vodi v neizbežno pogubo, drama dobrega in slabega v človeku. Zelo po srečeno je izbral glavna igralca Johna Fincha in Francesco Annis, ki sta podala svoji vlogi res odlično, z vsemi človeškimi odtenki razpoloženj. Prav tako odlični so bili tudi drugi igralci. Polanski je s filmom premostil razdaljo med Shakespearom in navadnim človekom, hkrati pa ohranil vse značilnosti njegove tragedije. Film je zelo primeren za učence, ki so se s Shakespearom že srečali v šoli. — MM

MARIJA STUART — Se ena zgodovinska drama, ki jo je po Shakespearovem besedilu posnel režiser Charles Jarrott. Kraljica Elizabeta igra Glenda Jackson, ki jo v tej vlogi že poznamo iz odlične televizijske nadaljevanke. Marija Stuart pa je znana angleška igralka Vanessa Redgrave. Boj za prestol in obstanek, izdajstva, sovraštvo med obema kraljicama in končno obglavljenje Marije Stuart je glavna srž filma, ki je narejen za veliko znanja in okusa. Lahko ga samo priporočamo, tako kot Macbetha. — MM